Leto LXIX Štev. 13 a V Ljubljani, v petek, 17. januarja 1941 Poštnina plačana v gotovini Cena 2 din

Od 1. nov. dalje naročnina mesečno 30 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din.
Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6/III. Tel. 40-01 do 40-05

SLOVENEC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Ček. rač.: Ljubljana št. 10.650 za naročnino in štev. 10.349 za inserate.
Uprava: Kopitarjeva ulica 6
Tel. 40-01 do 40-05
Podruž.: Maribor, Celje, Ptuj, Jesenice, Kranj, Novo mesto, Trbovlje.

Vedno združeni z narodom

Božični govor papeža Pija XII. pomeni v sedanji vojski najresnejši opomin obema taboroma, ki stojita na usodni preokretnici zgodovine. To je poziv k pameti, ki bi ga države in narodi ne smeli prezreti, če bi jih ne bile strasti popolnoma oslepile in jih oslepljajo od dne do dne bolj. Vojni metež torej ne bo utihnil, toda ko bomo vsi stali na splošnih razvalinah, se merodajni voditelji človeštva ne bodo mogli izgovarjati, da ni bilo nikogar, ki bi jih bil spomnil, kaj bi bila njihova dolžnost, da se izognejo velikemu polomu omikanega sveta. In takrat tudi nihče ne bo mogel reči, da bi se bil papež omejil na gole besede tolažbe in na idealne zahteve verskega in moralnega značaja, ki jih ljudje ne poslušajo, kakor tudi otroci ne poslušajo radi svojih staršev, če mislijo, da morajo zmagati oni. Zakaj papež se ni zadovoljil v tem svojem nagovoru z dobrimi nauki, ampak je zarisal čisto konkretne in praktično izvršljive smernice, po katerih bi se mogel skleniti ne samo pravičen, ampak tudi za vse enako časten mir.

Krvavi ples se bo torej nadaljeval in poglavar katoliške Cerkve more zaenkrat samo lajšati gorje ki ga povzroča vojska, kolikor je to pač mogoče z besedo in z dejanjem, da bi verni ljudje ne izgubili poguma in upanja na boljše čase, pa da bi vsi doprinašali žrtve, kolikor so potrebne v prvi vrsti za to, da se lačni nasitijo, da se izkazuje pomoč ujetnikom, beguncem in nedolžni deci, pa da se na ta način počasi zopet vzbuja v ljudeh zavest, da smo kljub narodnim razlikam, raznim svetovnim in političnim nazorom ter socialnim trenjem in gospodarski tekmi ena sama družina, v kateri je vsak član odgovoren tudi za blagor drugega.

Razumljivo je tudi, da so besede papeža namenjene s posebno ljubeznijo tistim narodom, ki jih je vojna najbolj prizadela in so bili na usoden način potegnjeni vanjo, dasi si je sami niso želeli. Te dni je na primer sporočil nadškof kardinal v Malinesu, Van Roey, katoličanom Belgije, da je sprejel od papeža pismo, v katerem pravi sv. oče, da je z belgijskim narodom združen v molitvi in bolečinah, pa tudi v trdnem zaupanju v Boga, da bo mir prinesel Belgiji nov dvig in blagostanje. Obenem belgijski kardinal primas in z njim ves episkopat od svoje strani daje vernemu belgijskemu ljudstvu nekatere smernice in nasvete v času, ko objema vse narode sveta čedalje hujša stiska in negotovost.

Kristjani — tako pravijo belgijski škofje — se morajo spričo sedanjega velikega gorja zavedati tega, da Bog, čeprav je svojim, z razumom obdarjenim stvarem dal svobodo, da izbirajo med dobrim in zlim, vendarle z neomejeno močjo vlada svet in da ima torej vsak dogodek in vsako dogajanje na svetu svoj smisel in namen, katerega Bog dosega kljub vsemu zlu in nesreči. Kakšen je bil namen te vojske, oziroma njenih posledic v pogledu tako politične in socialne podobe sveta, kakor v pogledu duhovne omike, to bomo videli pozneje. Kar se tiče posameznih oseb, oziroma naših duš, ki so po Zveličarjevih besedah bolj vredne, kakor ves svet, pa nam božje razodetje pove, da take katastrofe, kakor je vojska, skušajo naše moralne sile, razgaljajo zablode, okrepljajo dobre in jih dvigajo ter pokažejo prave ideale, po katerih bi moglo in moralo človeštvo živeti, da ga ne bi zopet zagrnili valovi krvavega klanja.

Kakor hitro je vojska izbruhnila — nadaljujejo škofje — je papež v svoji prvi okrožnici pokazal, da ta vojna ni samo posledica gospodarskega neravnovesja, političnih krivic in socialne neenakosti, ampak tudi in predvsem razkristjanjenja javnega življenja, v katerem božje postave ne veljajo več in se je namesto ljubezni, človeške vzajemnosti in nepristranske pravice postavil za vodilo življenja individualni in skupinski egoizem, naj bo ta egoizem narodni ali stanovski. Zanikovanje brezpogojno veljavnega nravstvenega reda, in sicer zanikovanje v dejanski praksi — to je glavni vzrok strahovite nesreče, ki je zadela človeštvo. Ker pa — pravijo belgijski škofje — nočemo soditi drugih narodov, zato naj tukaj pribijemo, da je tudi naš narod, naša dežela imela svoj delež pri krivdi splošnega nereda na svetu. Že dolgo smo imeli vtis — pišejo — da nravstveno bolj in bolj propadamo, čeprav smo imeli pokazati veliko del, ki so dokazovala našo skrb za osebni in javni blagor našega katoliškega ljudstva. Zdelo se je, da je vse še premalo, da bi moglo odvrniti pogubne posledice verske brezbrižnosti in nravstvene slabosti tistih, ki so soodločevali v našem javnem življenju.

Navzlic temu smo prepričani — pišejo dalje — da pride zarja boljših dni, ko bodo vsi uvideli, da ne more biti ne pravega miru, ne resničnega reda in blagra, če se ne dovrši delo, ki smo ga mi začeli, da se naš narod versko poglobi in nravstveno prerodi. Treba nam je pravega patriotizma, posebno še v tem času, kakršnega doživlja naš narod danes, tistega patriotizma, ki ga je označil Cicero z besedami: »Sedaj ti ne sme biti nič sladkejšega, kakor je beseda domovina, katero moraš ljubiti tem bolj, čim bolj je nesrečna.« To, kar je poganski politik čutil kot prirodno krepost, je prvak katoliških bogoslovcev, Tomaž Akvinski, postavil kot absolutno moralno resnico, rekoč, da »kakor vera nujno zahteva službo Bogu, tako v smislu četrte božje zapovedi pieteta zahteva službo narodu in domovini,« zakaj narod, oziroma domovina je naša mati. Spomniti se moramo danes, koliko smo proti svojemu narodu in svoji domovini grešili, ker smo jo premalo ljubili v dejanju, to se pravi, smo premalo žrtvovali zanjo, za narodovo celoto in blaginjo, zasledujoč v prvi vrsti sebične koristi posameznika in posameznih skupin. In kaj nam v tem pogledu pravi vojska? To, da se spokorimo in da damo za svoje opustitve in grehe zadoščenje, pa da svoj narod in svojo domovino postavimo v ospredje vseh svojih prizadevanj, da bo spet vstala srečnejša in trdnejša.

Hvala Bogu — nadaljujejo škofje — moremo ugotoviti, da so dobri kristjani razumeli težko preizkušnjo in da si zato prizadevajo, da bi svoje osebno življenje čimbolj posvetili. Škofje nato govorijo o potrebi molitve, ki pomenja neprenehajočo zvezo z Bogom, ogromno duhovno moč in sredstvo, ki ima realen učinek na razvoj stvari na svetu. Narodova vzajemnost se lahko v tem času javlja posebno v delih ljubezni in medsebojne pomoči. To ni samo velikega nadnaravnega pomena, ampak pomaga tudi, da se izboljša, poboljša in okreplja narod kot prirodna dobrina, oziroma občestvo. Bog zahteva od nas, da se žrtvujemo še bolj, ko lajšamo drug drugega trpljenje in pomanjkanje.

Škofje končujejo svoje pismo z zagotovilom, da bo belgijski episkopat tudi poslej vedno trdno združen s svojim narodom.

Na bojiščih napovedujejo bližnje velike dogodke

Nemški listi pišejo o bližajočem se napadu na Anglijo - Angleška mnenja o nadaljnem razvoju dogodkov v Afriki, na Sredozemlju in jugovzhodu

Slika posameznih bojišč je približno naslednja:

Na italijansko-grškem bojišču krajevni boji brez večjih dogodkov.

Na italijansko-angleškem bojišču v Afriki večinoma delovanje letalstva, na Sredozemskem morju pa beleži Anglija izgubo križarke »Southampton«.

Na nemško-angleškem bojišču so Nemci z zažigalnimi bombami napadli London, Angleži pa so vso noč bombardirali nemško vojno pristanišče Wilhelmshaven.

Angleško-nemško bojišče

Nemci napadli London – Angleži Wilhelmshaven

Napadi na Anglijo

Hud zažigalni napad na London

Nemška poročila

Berlin, 16. jan. NDB: Vrhovno poveljstvo nemške vojske poroča:

Nemško vojno letalstvo je včeraj izvedlo ogledniške polete ter obmetavalo z bombami neko zavezniško vojaško taborišče ter še nek drug cilj v jugovzhodni Angliji. V noči od 15. na 16. januarja je gotovo število naših bombnikov kljub slabemu vremenu napadlo v zaporednih valovih v vojaškem oziru važne cilje v nekem mestu srednje Anglije. Napad manjšega obsega je bil izveden na London. Na železniški postaji v Doveru je bilo doseženih nekaj neposrednih zadetkov.

Nadaljevalo se je polaganje min pred angleškimi pristanišči. Sovražnik je na nekaj krajih v severni Nemčiji metal rušilne in zažigalne bombe. V Wilhelmshavenu je izbruhnilo nekaj požarov na stanovanjskih hišah. Po zaslugi organov javne varnosti, oddelkov pomožne službe in oddelkov za pasivno zaščito, so bili požari omejeni. Tudi na pristanišče je padlo nekaj zažigalnih bomb, ki pa niso povzročile pomembnejše škode. V Wilhelmshavenu je bilo pri tej priliki ubitih 20 ljudi, ranjenih pa 25.

»Völkischer Beobachter« napoveduje napad na Anglijo še pred 6 meseci

Berlin, 16. januarja. t. (Ass. Press.) »Völkischer Beobachter«, glasilo Nemčije, razmišljuje v svojem članku o vdoru v Anglijo in meni, naj Angleži nikar ne postajajo nestrpni. Kar ni bilo jeseni, pride še pravočasno. Nemčija se zaveda, kakšna lahko postane ameriška pomoč. Toda preden bo Amerika mogla kaj dati, bo preteklo najmanj 6 mesecev. Ali mar Angleži zares mislijo, da bo Nemčija držala roke križem vseh teh šest mesecev in čakala, da pride ameriška pomoč? Anglija bo spoznala še pravočasno, da Nemčija ne bo pustila mimo ugodne priložnosti. V kratkem bodo spregovorile nemške podmornice. Potem pa bo vprašanje ameriške pomoči postalo zelo dvomljivo, če ne že sploh prepozno.

»Frankfurter Zeitung« razmišlja o možnosti, »da Anglija v prihodnjih 6 mesecih zmaga ali propade«

Berlin, 16. januarja. t. »Frankfurter Zeitung« odgovarja na članek angleškega časnikarja, ki je dejal, da bo prihodnjih 6 mesecev odločilnih za vso vojno. Anglija bo v teh 6 mesecih ali zmagala, ali pa bo premagana. Nemški list meni, da je popolnoma izključeno, da bi Anglija v prihodnjih 6 mesecih mogla zmagati. Tudi največji angleški optimisti si ne upajo misliti, da bi se Angliji posrečilo vreči Nemčijo z njenega današnjega vojaškega položaja v pogubo. Mogoče je, pravi list, da bodo Angleži zmetali na Nemčijo več bomb, toda v teh 6 mesecih ameriška pomoč ne bo prišla do veljave. Morda Anglija misli, da bo zmagala tudi nad Nemčijo, če se ji posreči premagati Italijo? Kaj pa lahko naredi Anglija proti Italiji v 6 mesecih? Morda so v Angliji ljudje, ki računajo, da bo v Italiji v 6 mesecih prišlo do zloma, pravi list, ter dodaja pripombo, da italijanska zaveznica ne bo zamerila, če člankar čisto teoretično tudi to možnost jemlje v poštev. Da, toda še vedno ostane Nemčija, ki jo je treba premagati. Italijani bodo verjetno postavljeni pred hude naloge. Toda pot do zmage je dolga. Morda bodo Angleži napadli tudi drugi del Libije? Morda tudi Vzhodno Afriko? Morda na obeh krajih hkrati? Toda, naj se zgodi kar hoče, naj Angleži dosežejo tudi največjo zmago, Angleži vedo, da v Sredozemlju ne bo odločitve, da bo odločitev, nasprotno, na zahodu, in da Angliji še vedno preostaja naloga, čeprav bi Italija izgubila Afriko, da jo premaga tudi doma na Apeninskem otoku, in da potem premaga še Nemčijo. Tega Anglija v šestih mesecih ne more doseči. Zaradi tega je bolj verjetno, če se držimo izjave Ward Pricea, zaključuje nemški list, da bo Anglija v 6 mesecih propadla, ne pa zmagala.

Angleška poročila

London, 16. jan. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča.

V pretekli noči so sovražni bombniki metali bombe na **London** in okolico, nadalje na nekatera naselja v **srednji, zahodni in v južni Angliji.** Na prestolnico London je bilo vrženih mnogo zažigalnih bomb, toda organizirana gasilska služba jih je večidel sproti pogasila, tako, da škoda ni velika. Največ žrtev je v Londonu in največ škode je povzročila ena sama velika ekpslozivna bomba, ki je porušila neko veliko zgradbo in poškodovala nekaj okoliških hiš. Proti sovražnim letalom so spet stopila v boj nova angleška nočna lovska letala.

Reuterjev dopisnik javlja, da je bil snočnji napad spet »zažigalni« in da so bile zažigalne bombe po večini vržene na poslovni del Londona, na City. Večerno bombardiranje je trajalo dve uri. V jutranjih urah je bil drugi, tokrat razrušev alni napad na London, ko je padlo na mesto nekaj izredno težkih bomb, ki so povzročile večja razdejanja. Nad Londonom so nočni lovci sestrelili dvoje sovražnih letal. Med delovanjem nočnih lovcev protiletalsko topništvo ni delovalo in je bil vtis londonske noči, ko se je na nebu slišalo samo grmenje letalskih motorjev, tajinstveno strašen.

Govor angleškega letalskega ministra

London, 16. jan. t. Reuter. Letalski minister Archibald Sinclair je imel v Glasgowu govor, v katerem je napovedal, da se bo nasprotnikova volja razbila ob železni volji angleškega naroda. Anglija ne bo prihodnja žrtev Nemčije, je dejal, pač pa je v veliki nevarnosti Italija. Toda nikar se ne udajajmo utvaram zaradi zmag v Libiji, je rekel Sinclair, kajti zadaj za italijanskimi armadami stojijo še trdne in nepremagane nemške armade. Omenil je tudi upore v Abesiniji ter dejal, da je to le začetek katastrofe, ki prihaja nad sredozemskega nasprotnika. Največji dogodek pa je, da je Amerika stopila v fronto proti napadalcu. Na sfeno kongresne dvorane v Washingtonu se sedaj pišejo tajinstvene besede, ki bodo odločile v tej vojni.

Angleški protinapadi

Vsenočni napad na Wilhelmshaven

London, 16. jan. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča:

Angleški bombniki so snoči izvedli množinski napad na nemško vojno luko **Wilhelmshaven.** To je bil tretji napad v enem tednu in 40. napad v razvoju sedanje vojne. Podrobnosti o učinkih tega napada manjkajo. Že sedaj pa se lahko izpove, da je bil to dosedaj največji angleški napad na nemške cilje, in da so bila razdejanja, povzročena od tisočih bomb, ki so bile vržene, zelo obsežna in pristanišče za dalje časa ne bo več rabno. Napad je trajal dejansko vso noč. — Druge skupine so napadle pristanišča **Emden, Bremerhaven in Rotteram** ter napravile škodo v pristaniških napravah in ladjedelnicah. — Tretja skupina bombnikov je hudo bombardirala oporišče nemških podmornic v **Brestu** v francoski Bretanji. Samo eno letalo se ni vrnilo.

Berlin, 16. januarja. DNB. Angleška letala so izvedla preteklo noč napad na neko pristaniško mesto v Severni Nemčiji. Le delu angleških letalskih sil se je posrečilo preleteti ogenj protiletalske artilerije in leteti nad mestom. Večina angleških letal je bila odbita. Po dosedanjih poročilih angleška letala niso prizadejala nobene škode na vojaških ciljih. Sovražnikove eksplozivne bombe pa so zadele dve bolnišnici in eno stanovanjsko hišo.

Angleško-italijansko bojišče

Angleška križarka »Southampton« – potopljena

London, 16. januarja. t. Reuter. Admiraliteta poroča:

Križarka **»Southampton«**, ki je bila cilj skupnega napada nemških in italijanskih letal v Sicilijskem prelivu pretekli petek, je popolnoma izgubljena. Ladja je po zadetku začela goreti in ker je ni bilo mogoče spraviti v pristanišče, so jo angleške pomorske sile same potopile. Ogenj, ki je namreč izbruhnil na krovu, se je pozneje razvil tako nevarno, da je poveljstvo ladje sklenilo, križarko opustiti. Velika večina posadke je bila rešena. »Southampton« je bila prvič poškodovana v začetku vojne v Firth of Forthu po nemških bombnikih, drugič pa ob severni norveški obali v juniju 1940 tudi od nemških bombnikov.

Križarka »Southampton« je pripadala skupini sedmih križark, znanih pod istim razrednim imenom. Te križarke so: »Southampton« (1937), »Newcastle« (1937), »Glasgow« (1937), »Birmingham« (1937), »Gloucester« (1939), »Liverpool« (1938) in »Manchester« (1938). Tonaža teh ladij znaša 9100 ton, posadka šteje 700 mož, konjske sile 72.000, hitrost vožnje 32 vozlov. Ladja je dolga 180 m, široka 18 m. Oborožena je z 12 topovi po 15,2 cm in 12 topovi po 10,2 cm, torpednih cevi ima 6. Križarka je nosila tri letala na katapultu.

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 16. januarja. AA. 223. uradno poročilo glavnega štaba italijanske vojske se glasi:

Kirenaika. Običajno udejstvovanje artilerije na bojišču pri Tobruku ter naših hitrih oddelkov na področju Giarabuba. Naša letala so bombardirala ceste in sovražnikove priprave jugovzhodno od Tobruka. Eno sovražnikovo letalo je pri ogledniškem poletu izven Tobruka sestrelila protiletalska artilerija kr. mornarice.

Vzhodna Afrika. Nekaj nastopov artilerije na sudanskem bojišču. Naša letala so napadla pristanišče Port-Sudan. Sovražnik je izvedel letalski napad na Assab ter prizadejal manjšo škodo.

Ena naših podmornic, ki ji poveljuje kapitan korvete Mario Spani, je torpedirala na Sredozemskem morju ponoči od 10. na 11. januar lahko sovražnikovo križarko. Druga podmornica pod poveljstvom kapitana korvete Vittoria Raccnellija je potopila na Atlantskem oceanu angleško pettisočtonsko ladjo.

V noči od 15. na 16. januar so sovražni bombniki bombardirali Catanio in povzročili malenkostno škodo. Bilo je nekaj ubitih in ranjenih.

Cilji nemškega letalstva

Kairo, 16. jan. t. Associated Press: V vojaških krogih menijo, da hoče nemško letalstvo, ki je prišlo na pomoč Italiji, doseči tri cilje:

1. Ločiti zahodno angleško brodovje od vzhodnega.
2. Podpreti italijansko armado v Libiji in jo razbremeniti, da bi mogla nadaljevati odpor.
3. Preprečiti dovoz orožja v Grčijo ter dati Italiji možnost, da za pomlad pripravi svojo ofenzivo in vzame nazaj ozemlje, ki ga je izgubila.

Napad na Malto

Nekje v Italiji, 16. januarja. AA. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Skupina nemških bombnikov je izvedla napad na vojaške cilje na otoku Malti. Bombe velikega in srednjega kalibra so padle na La Valetto in na letališče.

Italija ima dovolj municije, pravi agencija Stefani

Rim, 16. januarja. Stefani: Angleška propaganda je pred nekaj dnevi posebno poudarjala, da se Italija bori s posebnimi težavami glede razstreliv, rekoč, da so izčrpane vse surovine za proizvodnjo razstreliva, zlasti pa trinitrotoluol, katerega je treba uvažati iz tujine. Rimski pristojni krogi poudarjajo, da so te in podobne govorice sovražnikove propagande popolnoma neutemeljene in neresnične in da je Italija že zdavnaj zaradi svoje avtarkije rešila vprašanje razstreliv, kajti za to proizvodnjo uporablja surovine, katere v velikem obsegu pridobiva v lastni državi, in katere so se pokazale doslej kot zelo uporabne. Prav tako poudarjajo, da bi tudi v primeru, če bi se v Italiji res pojavilo pomanjkanje trinitrotoluola, to ne pomenilo nobenih težav za Italijo, kajti njena zavez-

Nadaljevanje na 2. strani

Zagrebška vremenska napoved: Oblačno s manjšimi krajevnimi padavinami.

Zemunska vremenska napoved: Toplo, povečini oblačno, Ponekod nekaj dežja ali snega.

Politični zapiski

Zadušnica za † dr. Koroščem v Splitu

»Jutarnji list« v Zagrebu poroča iz Splita dne 15. t. m., da je dne 14. t. m. bila v frančiškanski cerkvi Gospe od Zdravlja na Dobrem zadušnica za rajnim dr. Koroščem. Zadušnico je priredil frančiškanski samostan Dobri, opravil pa jo je provincial frančiškanske province presv. Otkupitelja o. dr. P. Grabič, osebni prijatelj rajnika. Zadušnice se je udeležilo lepo število prijateljev in pristašev rajnega dr. Antona Korošca.

Kritika je potrebna!

»Hrvatski dnevnik« prinaša uvodnik, kjer se peča z razburjenjem, ki je zadnje čase nastalo zaradi kruha itd. List naglaša, da za vse, kar je pomanjkljivo, ni treba delati krive oblasti. Nato pa pravi: »Opazujte delo vsakogar in ga kritizirajte! Toda ne kritizirajte le tistih, ki opravljajo odgovorna dela, temveč tudi tiste, ki kritizirajo. Zakaj tudi kritika mora biti podvržena kritiki! Če kdo zabavlja, vprašajte ga, kako bi on naredil, ko bi bil na mestu tistega, ki zabavlja nanj. Spomnite ga tudi na njegova prejšnja dela, če je morda kdaj opravljal kako odgovorno narodno ali državno opravilo. Da pa boste dosledni, ne pozabite, da na zemlji živi še nekdo, ki vam je zlasti drag in blizu. To je vaša spoštovana oseba. Še njo vprašajte, kaj je storila in kaj bi storila, ko bi imela priliko. Zanimajte se tudi, koliko iz vas govori iskrena želja, da bi se položaj popravil, in koliko je v tem tiste drobne sitnosti, ki ni le »horvatska«, marveč splošno človeška. Kritike nikoli ni preveč! Toda tudi dela in poštenosti ni nikoli preveč! Poštenje pa mora biti tako, da vsak, ki spozna, da je neposoben, zapusti svoje mesto, toda častno in čistih rok, brez repa, ki bi se vlekel za njim od ulice do pisarne. Najvažnejša pa bodi zavest, da je to naša zemlja, naša domovina, da se moramo za njo vsi brigati, da smo vsi odgovorni za njeno stanje.«

Za edinost in enotnost vseh Srbov

Srpsko ognjište«, list, ki izhaja v Zagrebu ter zastopa interese Srbov na Hrvatskem, piše o potrebi sloge srbskega naroda ter zlasti o položaju Srbov v banovini Hrvatski. Med drugim takole pravi: »Srbi so razdvojeni, kakor doslej še nikdar ne v zgodovini. Tisti Srbi, ki so zadnjih sto in še nekaj let zbujali občudovanje sveta s svojo duhovno edinostjo, ker so imeli eno misel: zavezno misel; z narodno edinostjo, ker so postavili politiko v službo domovine. Ta narod, ki je nosil križ in težo vsega balkanskega in slovanskega rodu, v katerem je vse od otroka v zibeli pa do starca služilo brez koristi in slave edinosti Srbov, Hrvatov in Slovencev, ta narod stoji danes danes brez enotne misli, z raztrganimi narodnimi deli in v kar neverjetni politični razdvojenosti. Narod s takim duhovnim, narodnim in političnim življenjem ni sposoben, da bi obdržal, kar je pridobil in da bi se upri zgodovinskim zahtevam današnjega časa. Del tega naroda v banovini Hrvatski nima niti svoje politične organizacije, niti političnega vodstva niti kulturnih niti gospodarskih organizacij. Vse je razbito, vse nepovezano, zanj se vse godi slučajno, ne da njega kdo vpraša, brez njegove vednosti, a zanj se od časa do časa brigajo tisti, ki z njim nimajo niti duhovne niti politične zveze. Srbski narod mora postati duhovno, narodno in politično enoten in zedinjen. Če tega ne bo storil, bo odgovoren pred zgodovino, in obsojen bo sedanji vodeči rod. Zaradi teh in takih razmer se je v narodu rodila misel edinosti vseh Srbov. Edinost Srbov — pa ne s separatističnimi in šovinističnimi nameni srbstva, marveč da bi glavni steber jugoslovanskega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev postal konstruktiven v svoj in v blagor celote, ki se imenuje: Jugoslavija!«

Komisar čisti Matico Hrvatsko

Kakor poroča hrvatsko časopisje, je komisar prof. Martinovič dal zapreti dosedanjega gospodarskega tajnika Matice Hrvatske dr. Mile Starčevića ter uradnico MH Vero Stipetič. To se je zgodilo v zvezi s preiskavanjem dosedanjega delovanja v MH. Komisar prof. Martinovič bo kmalu imel zbrano gradivo o dosedanjem delovanju, nakar bo o tem poročal nadrejeni oblasti. Iz tega njegovega poročila bo tudi razvidno, zakaj je bil dosedanji odbor MH razpuščen in postavljen komisar. Nekateri listi so prinesli že novico, da je komisar že imenoval novega glavnega tajnika v osebi g. Esiha. Toda uradno to poročilo zanikajo, ker komisar doslej še nikogar ni imenoval. Pač pa v zvezi z nadaljnjim delovanjem MH pišejo zagrebške »Novosti«: »Da bi se delovanje MH še naprej razvijalo in da bi komisarjevo delovanje ne bilo otežkočeno, si komisar v duhu Matičinih tradicij in njenega programa prizadeva, da bi v MH zbral nove sodelavce ter da bi od dobro mislečih prejšnjih obdržal ali pridobil tiste, ki so koristni. Več uglednih in izrazitih prijateljev MH, ki so v njej že doslej sodelovali, je izreklo svojo pripravljenost podpreti komisarja v njegovem prizadevanju.« — Istočasno pa listi poročajo, da je ustavila svoje delovanje vseučiliška podružnica v Zagrebu.

Izključeni iz HSS v Splitu

Hrvatski listi prinašajo tole uradno sporočilo mestne organizacije HSS v Splitu: Na odborovi seji mestne organizacije HSS v Splitu so bili po soglasnem sklepu vseh navzočih izključeni iz članstva HSS tile gospodje: Duje Krstulović, Vicko Segvić, Dragutin Čulić, Tomo Blaževič, Lovre Vidjak, Vicko Zaniševič, Kajo Dvornik in Ante Segvič. Z istim sklepom sta bila na podlagi istega paragrafa izključena še gg. Ante Nikolič, bančni uradnik, in Jordan Cerič, brivec.« — Kakor navaja »Hrvatski dnevnik«, so bili imenovani izključeni zaradi tega, ker so delovali zoper stranko samo.

Nov dnevnik v Belgradu

V isti založbi, ki doslej izdaja belgrajski dnevnik »Vreme«, bo začel izhajati nov večerni list z naslovom »Veče«. List bo večerna izdaja jutranjega »Vremena«.

Višja šola za telesno vzgojo v Zagrebu

Zagreb, 16 jan. b. Včeraj dopoldne je načelnik prosvetnega oddelka prof. Škorjač dal v podpis predlog pododseka za šport, da se v Zagrebu ustanovi v smislu pooblastila kr. namestnikov od septembra 1940 višja šola za telesno vzgojo pri šoli narodnega zdravja v Zagrebu. Ban je predlog podpisal in bo verjetno uveljavljen še danes. Dve leti šole bodočih učiteljev telovadbe in športa mora končno izpolniti veliko praznino, ki je dosedaj vladala. Šola se bo začela verjetno 1. marca. Vpisanih bo 20 moških gojencev.

Slovesna zadušnica za † dr. Koroščem v Belgradu

Zadušnice na 30. dan smrti dr. Korošca se je udeležil zastopnik kralja, vsa vlada in generaliteta

Belgrad, 16. jan. m. Danes je bila v cerkvi Kristusa Kralja zadušnica za pokojnim voditeljem slovenskega naroda in prosvetnim ministrom dr. Antonom Koroščem. Cerkev Kristusa Kralja je bila lepo okrašena. Vhod v cerkev, vse klopi in prostor za zastopnika Nj. V. kralja in kraljevskega doma so bili v črnini. Na sredi cerkve je bil postavljen katafalk, na njem pa mašna knjiga in kelih. Katafalk je bil v zelenju in cvetju, ki ga je imel rajni dr. Korošec tako rad.

Sv. maša zadušnica se je pričela točno ob desetih. Malo pred tem so pričeli prihajati v cerkev člani kraljevske vlade, generaliteta, senatorji, poslanci, višje uradništvo posameznih ministrstev in verniki. Med prvimi so prišli prometni minister inž. **Bešlić**, gradbeni minister Danilo **Vulović**, minister za gozdove in rudnike dr. Djafer **Kulenović**, minister za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljević v spremstvu predsednika izvršilnega odbora SDS Vekoslava **Vilderja**, g. predsednik dr. **Kulovec**, pravosodni minister dr. **Marković** in minister za telesno vzgojo ljudstva Dušan **Pantič**. Za njim so prišli g. senator **Smodej**, kmetijski minister dr. **Čubrilović**, zunanji minister dr. Aleksander **Cincar-Marković** s šefom kabineta Vukašinom **Šećerovičem**, minister brez listnice in zastopnik prosvetnega ministrstva dr. Miha **Krek** in belgrajski župan Jevrem **Tomić**.

Malo pred deseto se je pred cerkvijo Kristusa Kralja ustavil dvorni avto, iz katerega je izstopil zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II., Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kraljevskega doma polkovnik *Kiril Danda*. Pred vhodom ga je pričakoval župnik župnije Kristusa Kralja msgr. dr. Matija *Petlič* ter ga spremil na mesto, ki je bilo določeno zanj. Takoj potem je stopil v cerkev podpredsednik vlade in voditelj Hrvatov dr. *Maček* v spremstvu svojega kabinetnega šefa dr. *Bogića* in poštnega ministra dr. *Torbarja*. Za dr. Mačkom je prišel v cerkev predsednik vlade Dragiša *Cvetković*, prav tako v spremstvu kabinetnega šefa Boška *Nastasijevića*.

Za člane vlade na čelu s predsednikom vlade so bili določeni prostori na desni strani. Na levi strani pa so zavzeli prostore zastopniki generalitete. Navzočni so bili armadna generala Milorad *Petrović* in Aleksandar *Stojanović*, divizijski generali *Marinković*, *Sekulić*, *Božić*, *Zelenika*, *Jovanović*, *Vrbica* in *Milić*. Za člani vlade in generaliteto so sedeli bivši ministri *Magaraševič*, *dr. Miljuš*, *Maštrović*, *Rajaković*, *Cejović*, *Cvrkić*, *dr. Ružić*, bivši predsednik senata Velimir *Mažuranić*. Močno je bila zastopana zadružna organizacija z Glavno zadružno zvezo na čelu, ki so jo zastopali: prvi podpredsednik inž. Voja *Djordjević*, dr. *Basaj*, glavni tajnik Djordje *Davidović* in tajnik *Zaninović*. Navzoče je bilo tudi višje uradništvo posameznih ministrstev: vsi načelniki prosvetnega ministrstva z bivšim pomočnikom Boškom *Bogdanovićem* na čelu, načelniki notranjega ministrstva, med drugimi dr. Rudolf *Andrejka*, Vekoslav *Keršovan*, višji svetnik zunanjega ministrstva dr. *Golia*, dr. *Macan*. Navzoči so bili še član izvršilnega odbora Narodne banke Ivan *Avsenek*, ravnatelj Zadružne gospodarske banke Anton *Končan*, predsednik glavnega odbora mladinske JRZ dr. Bojan *Pirc*, član državnega sveta dr. *Veble*, uradništvo senata, odvetnik dr. *Zorc*, člani Prosvetnega društva, katoliško dijaštvo in drugi verniki, ki so cerkev napolnili do zadnjega kotička.

Navzoča sta bila tudi ljubljanski župan dr. Juro **Adlešič**, ki je danes dopotoval v Belgrad, in g. Karel **Čeč**, bivši glavni ravnatelj Jugoslovanske tiskarne.

Slovesno zadušnico za pokojnim g. predsednikom in voditeljem dr. Koroščem je opravil sam belgrajski nadškof g. dr. **Ujčić** s številno asistenco. Na koru je med opravilom pel zbor slovenskih dijakov pod vodstvom prof. verouka g. Tomaža **Ulage** Premrlov »Requiem«. G. nadškof je po končanem opravilu molil molitve za dušni pokoj rajnega voditelja Slovencev pred katafalkom, nakar je pevski zbor zapel žalostinko »Vigred se povrne«.

Nadalje so navzoči razni zastopniki civilnih in vojaških oblasti izrazili sožalje zaradi težke izgube, ki je s smrtjo pok. dr. Korošca zadela slovenski narod, njegovemu nasledniku g. dr. Kulovcu, ministru dr. Kreku in senatorju Smodeju, ki se je predvsem zahvalil za udeležbo g. predsedniku vlade Cvetkoviču, podpredsedniku g. dr. Mačku, ki sta takoj nato za kraljevskimi namestniki zapustila cerkev in odšla v svoje kabinete.

Zadušnice se je udeležilo tudi veliko število domačih časnikarjev in fotoreporterjev, ki so slikali udeležence. Posebne pozornosti je bil poleg kraljevega odposlanca, predsednika vlade in podpredsednika vlade, deležen tudi g. predsednik dr. Kulovec kot naslednik pok. dr. Korošca, ki so ga poleg fotoreporterjev takoj obstopili tudi časnikarji, se pozdravili z njim in se seveda ob tej priliki zanimali za razvoj notranjepolitičnega položaja v zvezi z bližnjo rekonstrukcijo vlade. **G. predsednik dr. Kulovec je bil pa tudi to pot trdovraten in ni maral dajati nobene politične izjave.**

Delovanje vrhovnega invalidskega sodišča

Belgrad, 16. janaurja. AA. Vrhovno invalidsko sodišče, ki je bilo ustanovljeno z uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah 1. decembra 1938 in v čigar pristojnost spada reševanje v drugi in zadnji stopnji o vseh onih invalidskih stvareh, ki so bile po prejšnjem zakonu iz leta 1929 negativno rešene iz kakršnih koli razlogov, kakor tudi o vseh stvareh, ki so tedaj, ko je uredba stopila v veljavo, ostale nerešene, in končno o vseh stvareh glede novih prijav — je rešilo vse dospele vloge, tako da danes ni nobenih zaostankov. Vrhovno invalidsko sodišče je začelo v resnici delati 19. aprila 1939. ko so mu prispele prve vloge od prvostopnih sodišč. Takoj v začetku sta bila ustanovljena dva oddelka, tretji oddelek pa je bil ustanovljen 3. decembra 1939, četrti 16. marca 1940, peti 18. maja 1940, šesti in sedmi pa 1. novembra 1940. Tako je danes sedem oddelkov vrhovnega invalidskega sodišča.

Do 1. januarja 1941 je prispelo na sodišče okoli 160.000 vlog, od katerih jih je bilo okoli 105.000 rešenih do 1. januarja 1941. Ostanek vlog je bil razdeljen med sodnike in bo rešen v mesecu januarju, tako da bo v februarju vrhovno invalidsko sodišče moglo rešiti vse vloge, ki mu prispejo v januarju, to pa se pravi, da bo sodišče v bodoče moglo rešiti vsak mesec tiste vloge, ki jih je prejšnji mesec dobilo. Če se upošteva, da je mesečna zmogljivost vrhovnega invalidskega sodišča takšna, da lahko reši 10.000 vlog, in da povprečno na mesec pride okoli 6000 vlog, potem je ekspeditivnost vrhovnega invalidskega sodišča že vnaprej zagotovljena.

Zanimivi so sklepi vrhovnega invalidskega sodišča, po katerih se podeljuje 300 milijonov din državne podpore, ki jo določa proračun. Od omenjenih 105.000 rešenih vlog je 58.544, oziroma 56.86% takšnih, pri katerih je prvostopno sodišče prisodilo invalidnino, vrhovno sodišče pa je takšno sodbo potrdilo. Vsega skupaj 5787 ali 5.71% vlog je vrhovno invalidsko sodišče potrdilo po razsodbi prvostopnih sodišč, da prosilci nimajo pravice do invalidnine. Še manjše število sklepov vrhovnega invalidskega sodišča pa je takšnih, da prosilci ne bi dobili invalidnine, čeprav je prvostopno sodišče njihove vloge zavrnilo. Od skupnega števila rešenih vlog je vsega skupaj 335, oziroma 0.30%. Vrhovno invalidsko sodišče je razveljavilo 15.941 prvostopnih razsodb, ali 15.40%, vrnilo pa 19.671, oziroma 19.10% vlog v nadaljnjo razpravo.

Iz teh statističnih podatkov se jasno vidi, da je bilo delo na vrhovnem invalidskem sodišču pri ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje ogromno in da je bil dosežen zadovoljiv uspeh. Prav tako je razvidno, da je bilo storjeno vse, da se takšno stanje ohrani tudi v bodoče. Iz razsodb, ki jih je dalo vrhovno invalidsko sodišče, se tudi vidi, da se je to sodišče pri svojem delu povsod držalo tudi socialnih načel, kar najbolje priča majhno število razsodb, pri katerih je prvostopno sodišče prosilce zavrnilo in jim ni priznalo invalidnine. Končno je treba poudariti tudi to, da je invalidski oddelek ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje storil vse, da se upravni postopek spravi v tek in da se vsaka stvar pravočasno reši.

Dr. Krnjevič o zunanji politiki

Zagreb, 16. jan. b. Glavni tajnik HSS dr. Juraj Krnjevič je v današnjem »Seljačkem domu« napisal članek o najnovejšem mednarodnem položaju in ugotavlja, da zanimanje za podonavsko in jugovzhodno Evropo popušča, kar pomeni, da bo nam še za naprej ohranjen mir. Članek končuje s temi besedami: »A to je za nas v tem trenutku najvažnejši mednarodni politični dogodek.«

Plačilni promet glede »novih poslov« z Belgijo, Holandijo in Norveško

Belgrad, 16. januarja. AA. Na sestanku zastopnikov Narodne banke in nemške obračunske blagajne, ki je bil v Berlinu 7. januarja t. l., je bilo sklenjeno, da se mora plačilni promet s Holandijo, Belgijo, Norveško in generalno gubernijo glede »novih poslov« izvrševati po novem računu v nemških markah Narodne banke pri nemški obračunski blagajni, ne pa več po posameznih specialnih računih, ki so bili svoj čas ustanovljeni za vsako posamezno omenjeno državo. Z ozirom na to bodo jugoslovanski izvozniki dobivali za vsote, plačane od svojih dolžnikov v omenjenih državah na novi račun v Berlinu 100% nove klirinške čeke, ki jih bodo lahko realizirali s prodajo na borzi po pooblaščenih bankah (17.82 din za marko), jugoslovanski dolžniki pa bodo odslej zapoščali svojim obveznostim glede novih poslov z Holandijo, Belgijo, Norveško in generalno gubernijo z nakupom novih kliriških čekov na borzi 17.82 pooblaščenih bankah, kakor se je že dozdaj dogajalo pri plačevanju novega uvoza iz Nemčije. Predpisi, ki se nanašajo na plačila »starih poslov« z omenjenimi državami, veljajo še dalje. (Iz deviznega ravnateljstva Narodne banke kraljevine Jugoslavije.)

Francoska vlada odstopila?

Berlin, 16. januarja. m. Nocoj pozno je prišlo iz Vichyja poročilo, da je **celokupna francoska vlada podala ostavko.**

Ostavko so podali posamezni ministri najbrž vsled tega, da olajšajo maršalu Petainu sestavo nove vlade. Po teh poročilih, ki jih v Berlinu uradno še niso potrdili, bi v novo francosko vlado zopet vstopil Laval, kar je vsekakor zaradi boljših odnosov med Francijo in Nemčijo. Uradni krogi v Berlinu so o teh vesteh še zelo rezervirani.

Sovjetski list proti Angliji

Moskva, 16. januarja. (DNB.) V svojem posebnem poročilu o položaju v Angleški Indiji ugotavlja moskovska »Pravda«, da nastaja čedalje večji val ukrepov, ki naj bi potlačili zahteve indijskega ljudstva. Angleške oblasti so začele v množicah zapirati pripadnike raznih indijskih slojev. Stotine aktivnih članov indijskega nacionalnega kongresa so bile aretirane v zadnjem času. Število tistih, ki so bili zaradi svojega nastopa vrženi v zapor, znaša več tisoč. Sodišča delajo s polno paro. List dalje pravi, da je v zadnjem času v številnih podeželskih mestih prišlo do stavk in tako je v Nagpooru stopilo v stavko 17.000 tkalskih delavcev, katerim se je priključilo tudi 10 tisoč delavcev iz premogovnikov. Pred tem pa je 15.000 delavcev v Kalkuti odšlo z dela. V Bombayu, Delhiju in drugih indijskih mestih so se pojavile generalne stavke in je prišlo do krvavih spopadov med demonstranti in policijo. Govorniki za državljansko neposlušnost preplavljajo deželo in drže povsod govore proti vojni.

V Afriki

(Nadaljevanje s 1. strani)

nica Nemčija je največji pridelovalec te surovine v Evropi.

Angleška poročila

Pred Tobrukom

Kairo, 16. jan. t. Reuter. Vrhovno poveljstvo angleške vzhodne armade poroča:

Na bojiščih se položaj ni spremenil. Povsod je živahno delovanje izvidniških čet. Naše čete pred Tobrukom utrjujejo svoje postojanke.

Kairo, 16. jan. t. Reuterjev posebni poročevalec na fronti poroča, da so pri Tobruku in na vsem južnem prostoru nastopili veliki peščeni viharji, ki onemogočajo delovanje letalstva. Pri Tobruku so že postavljene težke baterije in topništvo strelja na utrdbe. Avstralske čete, ki so spet pripravljene na napad, kakor pri Bardiji, sedaj pošiljajo v utrjeni pas svoje izvidniške skupine, ki prinašajo važne podatke o sovražniku. Položaj je pred Tobrukom sedaj isti kot je bil pred Bardijo nekaj dni pred padcem trdnjave.

Delovanje angleških bombnikov

Kairo, 16. jan. t. Reuter. Letalsko poveljstvo vzhodne armade poroča:

Naši bombniki so izvedli hud bombni napad na **Benghazi**, kjer je bilo vrženih veliko število bomb na glavni pomol in so bili povzročeni obsežni požari v pristanišču in v obrežnih zgradbah. Tudi vladna poslopja so bila hudo zadeta. Nazaj grede so bombniki napadli tudi **Benino** in s strojnicami obstreljevali letališče ter zažgali dve sovražni letali, poškodovali pa mnogo drugih. Na prostoru med **Tobrukom** in **Derno** so naša izvidniška letala stalno delovala, toda do bojev ni prišlo.

Fotografični posnetki letališča v **Cataniji** v Siciliji, ki je bilo bombardirano zadnjo nedeljo, so sedaj pokazali, da je bilo na tleh uničenih, zažganih ali drugače razbitih najmanj 30 do 40 sovražnih letal. O mnogih drugih letalih kažejo slike, da so bila poškodovana. Ena letalska loža je popolnoma zgorela, druga je napol porušena, tretja pa poškodovana.

V Vzhodni Afriki smo bombardirali **Asmaro**, kjer so zgorela skladišča.

Samo eno letalo se ni vrnilo.

Angleška podmornica potopila dve oskrbovalni ladji

London, 16. januarja. t. Reuter. Admiraliteta poroča:

Angleška podmornica »Pandora« je v srednjem delu Sredozemskega morja potopila dve italijanski oskrbovalni ladji, ki sta imeli vsaka po 5000 ton. Namenjeni sta bili proti jugu. Na eni teh ladij je bilo na krovu opaziti motorna vozila.

Uporniško gibanje v Abesiniji

Khartum, 16. jan. t. Reuterjev poročevalec razglaša z abesinske meje, da se uporniško gibanje v severozahodnem delu Abesinije vedno bolj širi, posebno odkar so Abesinci zvedeli, da se bivši cesar nahaja blizu in da hoče priti čez mejo in prevzeti vodstvo upora. Abesinski vojščaki se zbirajo okrog poglavarjev, ki so bili pri bivšem negušu. Angleška letala trosijo proglas, ki ga je Haile Selasie dal objaviti abesinskemu narodu. Središče abesinskega upora je v **Gojjamu**, blizu jezera Tana (Tsana), kjer so Italijani že doslej obvladali le utrjene postojanke in niso silili ven v podeželje. Najnovejša poročila pravijo, da so v Gojjam prišli zastopniki plemena Gallas in prosili za navodila, kako organizirati četništvo in upor v njihovi pokrajini. Prav tako se je javilo nekaj poglavarjev iz krajev, ki ležijo vzhodno od jezera Tana, da prisežejo na uporniško zastavo. Zaenkrat se uporniško gibanje omejuje na napade osamljenih italijanskih posadk, na prevoze po cestah in stezah severne Abesinije, kjer so Italijani pri organizaciji uprave v abesinskem cesarstvu napravili napako, da so mnogo upravnih mest prepustili Abesincem samim, medtem ko so se oni zadovoljili, da so zasedli le glavna naselja in zavarovali prometne zveze.

V Albaniji

Italijanska poročila

Nekje v Italiji. Poročilo št. 221 glavnega stana italijanske oborožene sile o operacijah na grško-italijanski fronti se glasi:

Sovražnikovi napadi so bili odbiti s hitrim nastopom naših čet.

Grška poročila

Atene, 16. januarja, t. Atenska agencija: Poročilo št. 81 grškega generalnega štaba se glasi:

Naše čete so končale zelo uspešne operacije krajevnega značaja. Zajeli smo spet veliko ujetnikov ter mnogo vojnega materiala, med katerim se nahajajo 4 topovi, več havbic in mnogo strojnic.

Vladni tolmač je časnikarjem snoči na časnikarski konferenci pojasnil, da je bil v vojnem poročilu omenjeni uspeh dosežen na srednjem delu fronte, kjer so Grki z bajonetnim napadom zavzeli zelo pomembno in močno utrjeno postojanko, s katere obvladajo važne ceste. Italijani so napravili hud protinapad, ki pa je bil v krvi odbit in so grške čete pognale nasprotnika nazaj čez njegove postojanke, kjer so potem zaplenile omenjeni vojni material.

Angleški bombniki so bombardirali italijanske položaje in vojaške cilje v Elbasanu. Zelo zanimivo za položaj, ki vlada na albanskih bojiščih, je dejstvo, da so italijanska letala predvčerajšnjim metala vreče z živežem nad Klisuro, kjer so jih pobirali grški vojaki. Italijanska letala so bila še vedno v zmoti, da se tamkaj nahajajo še vedno italijanske čete. Ta primer dokazuje, kako živa je fronta v Albaniji in kako vsak trenutek menja svoj obraz.

Na Mokri stoje sedaj italijanski težki topovi, ki streljajo na grške postojanke pri Podgradcu. Grško topništvo pa obstreljuje italijanske utrdbe pri Linu ob Ohridskem jezeru. Srditi boji se v visokem snegu razvijajo okrog izvirov rek Devoli in Škumbe.

Osebne novice

Belgrad, 16. jan. m. Z odlokom zastopnika prosvetnega ministra sta nastavljena Friderik Vivod na meščanski šoli na Rakeku in Zorislava Klemenc na mešč. šoli v Žalcu. S kr. ukazom je imenovan za ravnatelja prve deške meščanske šole v Mariboru Simon Dobernik iz Dol. Lendave.

Nemško-sovjetski odnošaji z ozirom na jugovzhod

»Neue Zürcher Zeitung« objavlja naslednje misli o nemško-sovjetskem sodelovanju ter o presoji tega sodelovanja na jugovzhodu Evrope:

Gospodarski sporazum, sklenjen med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo ima tudi svoj politični pomen in sicer v toliko, ker je odnošaje med Nemčijo in Sovjeti postavil na jasno vsaj do prihodnjega poletja ali do prihodnje jeseni.

Bolgarsko poglavje - še nerešeno

Znano je, da je zaradi zasedbe Besarabije, zaradi severne Bukovine, zaradi prihoda nemških čet v Romunijo ter zaradi napetosti v novi podonavski komisiji med Nemčijo in Sovjeti od časa do časa prišlo do nekaterih **nesoglasij in zamer.** Toda na jugovzhodu Evrope so prepričani, da pripadajo vprašanja, ki se tičejo območja Črnega morja, samo enemu odseku sovjetske zunanje politike. Za časa obiska **Molotova** v Berlinu, ko sta se Nemčija in Sovjetska Rusija sporazumeli glede politike nasproti **Turčiji** in so sovjeti odbijali vsako popustljivost v tem pogledu, je ostalo še nekaj drugih vprašanj med obema državama odprtih, na primer **bolgarsko** vprašanje ter uprava **ustja Donave.** Toda na jugovzhodu Evrope izključujejo možnost, da bi ta vprašanja, ki so po svoji važnosti v objemu sovjetsko-nemških odnošajev le drugo-, če ne tretjevrstnega pomena, mogla po podpisu nemško-sovjetske gospodarske pogodbe še imeti odločilen vpliv na nadaljnji razvoj odnošajev med obema državama. Na drugi strani pa menijo na jugovzhodu, **da je vprašanje morskih ožin pri Dardanelah in na Bosporju za sovjete prvenstvenega pomena in da je treba na sovjetsko diplomatično delovanje v pogledu Romunije in Bolgarije gledati predvsem s tega vidika, to se pravi, da se sovjetska diplomacija poslužuje Romunije in Bolgarije le kot »političnih adutov« pri obrambi svojih interesov na carigrajskih morskih ožinah.**

»Bolgarija se za Dardanele ne bo borila«

Bolija, 16. jan. t. BA. Bolgarski notranji minister Gabrovski je v nedeljo — kakor je šele sedaj javljeno v časopisju — v Plovdivu v svojem govoru dejal, da »zbira Turčija svojo armado v Trakiji in da turški listi ne prikrivajo, da je ta vojska zbrana na bolgarski meji«. To dejstvo da nalaga Bolgariji veliko opreznost. »Bolgari morajo paziti, da ne bodo presenečeni.« Nato je dostavil: **»Izjavljam, da Bolgarija ne bo nikogar napadla, toda prav tako bi rada tudi ona vedela, če bo morda ona od kakšne strani napadena.«** Ko je govoril o odnošajih **s Sovjetsko zvezo,** je Gabrovski dejal, da **»tisti, ki želijo tesno zvezo s Sovjeti, ne računajo z nacionalnimi bolgarskimi interesi, marveč želijo, da bi se tudi v Bolgariji ponovila žaloigra baltiških držav. Sovjetska zveza ima svojo lastno politiko. Bolgarija se v njeno politiko ne namerava vtikati. Bolgarija nima nobenih teženj na dardanelskih ožinah in se za nje tudi ne bo borila.«**

»Morda bo treba s silo odstraniti nevarnosti za Bolgarijo...«

Sofija, 16. jan. t. BA. Vojni minister general Daskalov je imel govor na mlade častnike, ki so zapustili vojno akademijo. Opozoril jih je na velike zgodovinske čase, v katerih živimo. Dejal je, da se ustvarja nov svet in da je Bolgarija ponosna, da more sodelovati pri njegovi gradbi. Toda vsi naj se zavedajo, da bo bolgarski narod moral biti pripravljen na žrtve. Kajti pri končnem spopadu med obema vojskujočima se taboroma mora biti Bolgarija pripravljena na vse. Nevarnostim, ki za njo obstajajo, se bo morda — in tako upajo vsi — izognila s spretnim diplomatičnim delovanjem, toda računati mora tudi z možnostjo, da bo morala nevarnost od svoje meje odstraniti s silo.

Položaj v Sofiji napet

Zürich, 16. januarja. b. Tukajšnji časopiši poročajo iz Sofije, da je v Bolgariji položaj še vedno nejasen. Zelo živahna diplomatska delavnost, ki se je včeraj razvila v bolgarskem glavnem mestu, je napetost še povečala. Po obisku grškega poslanika v zunanjem ministrstvu je bilo v zunanjem ministrstvu več razgovorov, ki so se jih udeležili tudi sovjetski diplomatski predstavniki. Razen tega poročajo z merodajne sofijske strani, da bo v najbližji bodočnosti dopotoval v Sofijo znani turški politik Asin Gündis, član turške narodne skupščine. Kakor poročajo iz Aten, računajo tudi tam v najbližji bodočnosti s prihodom nekaterih višjih turških vojaških in civilnih osebnosti.

Nemčija bo posredovala med Italijo in Grčijo

Budimpešta, 16. januarja. b. Madžarski časopisi prinašajo iz Züricha poročilo, ki so ga dobili iz Berlina, **da je namreč Nemčija pripravljena posredovati v grško-italijanski vojni.** Grčiji je znan ta nemški namen in ga ne odbija. Poročevalec »Der Tag« poroča iz Berlina, da je to novico zvedel na verodostojnem mestu.

Nemške čete v Romuniji

Istambul, 16. januarja. t. (AFI.) V Romunijo prihajajo še vedno nove čete. Sedaj jih je na romunskem ozemlju že okrog 12 divizij. V vojaških krogih menijo, da jih bo prišlo še 6, tako da bodo Nemci imeli v Romuniji vsaj 18 divizij. V zadnjem času prihajajo čete iz Francije. Med častniki so mnogi, ki so potrdili, da so v 5 dneh prišli naravnost iz Pariza. S seboj so pripeljali mnogo motornih vozil tvrdke »Renault«, torej francoska vozila Romuni sami menijo, da imajo nemške čete različne namene. Najprej hočejo preprečiti, da se ne bi v Romuniji sprožila kakšna notranja revolucija. Nadaljnji namen pa je, da Nemčija pripravlja svojo spomladansko ofenzivo proti Grčiji. Nemške čete so zbrane v štirih večjih okrožjih. Prvi del je v Moldaviji ob sovjetski meji, drugi v bukareškem okolju, da straži petrolejske vrelce, tretji je v romunski Transilvaniji, kjer se opira tudi na nemške manjšine, četrti pa je ob Donavi, nasproti Bolgariji.

Prepad med Japonsko in Sovjeti še vedno zija

Moskva, 16. jan. t. Associated Press. V političnih krogih v Moskvi prevladuje mnenje, da je treba zamisel japonsko-sovjetskega sporazuma, ki so ga s tolikim pompom napovedovali lani jeseni, ko je prišel v Moskvo novi japonski veleposlanik general Tatekava, smatrati kot pokopano. Tatekava in Molotov sta imela že številne sestanke, toda sta še vedno tako daleč vsaksebi kakor prej. Tatekava je baje prinesel s seboj lepe predloge: Japonska bi smatrala Notranjo Mongolijo kot sovjetsko področje, v Dairenu bi dala Sovjetom velike ugodnosti v pristanišču in na železnici skozi Mandžukuo. Tudi južni Sahalin bi odstopila Sovjetom. Toda ona zahteva, da Sovjeti priznajo Mandžurijo, nadalje da nehajo pošiljati pomoč Kitajski. Med obema strankama zija nepremostljiv prepad.

Izjave ameriških ministrov o nujnosti pomoči Angliji

Washington, 16. jan. Reuter: Na seji je neki narodni predstavnik ugotovil, da Nemčija ne more priti čez Atlantski ocean, ker tudi ne more priti čez Kanal. Zunanji minister **Hull** je nato odgovoril: Nemška vojska lahko pride čez Kanal v eni uri, seveda v primeru, če Anglija ne bi pripravila svoje obrambne vojske kakor je to treba. Znano je, da Anglija z vsakim dnem bolj izpopolnjuje svojo obrambno silo in se oborožuje tako, da bi mogla odbiti nemški napad. 30 km široki pas med Evropo in Anglijo je pod nadzorstvom Angležev in ne Nemcev. Na koncu je republikanec Tingham vprašal Hulla, ali daje zakon o pomoči Angliji predsedniku Rooseveltu tudi dovoljenje za vstop v vojno. Hull je odgovoril, da ta zakon ne daje predsedniku nikakršnih novih pooblastil razen tistih, ki jih predsednik že ima. **Predsednik in vsak poveljnik vojne ladje — je dodal Hull — lahko tudi brez zakona vsak čas izvrše vojno dejanje.**

Finančni minister **Morgenthau** je izjavil na včerajšnji seji odbora za zunanje zadeve, da potrebuje Anglija 3.019 milijonov dolarjev (okrog 700 milijard din), da plača naročila v USA. Dalje se je Morgenthau zavzel za zakonski načrt o pomoči demokracijam. Potem je fin. minister predložil dve spomenici. Iz njiju se vidi, da razpolaga Anglija v Ameriki z imetjem 1.775 milijonov dolarjev; to se vidi iz poročila, ki ga je podal strokovnjak angleškega fin. ministrstva sir Frederic Philips, ki se pravkar mudi v Washingtonu. Potem je Morgenthau izjavil, da se sme 875 milijonov dolarjev angleškega imetja v Ameriki smatrati za likvidirane. Minister je pritrdilno odgovoril na vprašanje, ali se številke, ki jih je navedel, nanašajo samo na že izvršena naročila, nato pa je dodal: Ta finančni pregled potrjuje, da Anglija lahko plača tisto, kar je naročila, da pa nima zadosti dolarjev, da bi plačala še tisto, kar potrebuje.

Mornariški minister polkovnik **Knox** je na sestanku z zastopniki tiska podal tole izjavo:

Ameriška mornarica se trudi, da svoje ladjedelnice čim prej preuredi tako, da se bo v njih lahko delalo 72 ur na teden. Doslej je večina ladjedelnic delala po 48 ur na teden. Le tako bo mogoče kar najhitreje ustreči angleškim potrebam. Ameriška mornarica bo od prihodnjega torka na manevrih v Karibskem morju. Ti manevri so običajni letni manevri. Pri teh manevrih ne pridejo še v poštev nova oporišča, ki jih je Anglija prepustila Ameriki v Atlantiku.

Washington, 16. jan. t. Associated Press: Pomorski odbor v kongresu je z vsemi glasovi sprejel predlog admiralitete, da se vporabi kredit 909 milijonov dolarjev (okroglo 72 miljard din) za čim hitrejšo nabavo 400 manjših vojnih ladij (rušilcev, podmornic, iskalcev min in podobno), ki morajo biti zgrajene v rekordnem času.

Washington, 16. jan. t. Associated Press. Ameriški mornariški minister **Stimson** je izjavil, da bi on pod nobenim pogojem ne sprejel v Rooseveltovem zakonu nobene spremembe, ki bi omejevale pravico ameriške vlade, da posoja izven države katerokoli orožje, suhozemsko, morsko ali letalsko, kajti, v kolikor tiče mornarice, obstojajo zelo ugodni pogoji za posojilo ladij interesiranim državam.

Na Poljskem

Berlin, 16. jan. t. Associated Press. Nemške oblasti na bivšem Poljskem javljajo, da bodo preosnovale vse železniške in vodne prometne zveze na bivšem poljskem ozemlju. Železniške zveze bodo spravljene v sklad z železniškimi zvezami v Nemčiji. Vse obmejne postaje na nemško-sovjetski meji bodo znatno povečane z ozirom na važnost prometa med obema državama. Nemške oblasti pripravljajo tudi nove vodne zveze. Poljski vodni kanali bodo povezani z nemškimi. Tako bo Visla zvezana z Odro in z Donavo. Kanal v Bydgošču bo tako poglobljen, da bo ploven tudi za ladje do 1000 ton.

Smernice španske zunanje politike

Te dni je imel španski zunanji minister in predstavnik falangističnega sveta Serrano Suner govor, v katerem je označil glavne smernice španske politike. V tem govoru je dejal, da so simpatije Španije na strani držav, ki imajo isto notranjepolitično uredbo in nacionalni svetovni nazor, kakor ga ima Španija. Namignil je, kako da so si anglosaške države prizadevale in si še prizadevajo, da bi pritegnile Španijo na svojo stran, ter ji ponujajo gotove ugodnosti, pod čemer je razumeti predvsem posojilo, o katerem menijo, da bi ga Španija v sedanji gospodarski stiski nujno rabila. Če pa bi se Španija branila podpirati politiko teh držav, bodo proti njej še bolj rabile orožje blokade. Z ozirom na to je dejal Suner med drugim: **»Potrebujemo kruha, da bi narod mogel živeti, in sirovin, da bi lahko delal vse dni v tednu, ne pa samo dva ali tri.** Če nekateri narodi mislijo, da nas morejo ukloniti svojim željam in zahtevam na ta način, da skušajo onemogočiti španskemu narodu delo in ga izstradati, naj vedo, da se tega ne bomo ustrašili in da bomo neuklonljivo vodili svojo politiko tako, kakor zahteva narodna čast Španije. Nadalje je naglašal, da Španija zasleduje politiko, ki bi ji vrnila njen prejšnji mednarodni pomen in narodno moč in da je zaenkrat rešila vprašanje **Tangerja,** glede katerega ne namerava odnehati, ker je Tanger špansko mesto in ozemlje, v katerem ne priznava nobenih drugih mednarodnih oblasti. Nadalje je Suner označil kot cilj španske politike **okrepitev vezi z Južno Ameriko** in namignil na prizadevanje Združenih držav Severne Amerike, da bi tam ustanovili svojo hegemonijo in hegemonijo svojega kapitala.

Na koncu je španski zunanji minister dejal, da španski narod zasleduje s simpatijami borbo, ki gre za tem, da bi se ustanovil nov evropski red, ki bo dal vsakemu narodu možnost dostojnega življenja v nasprotju s starim demokratičnim redom, ki da je v resnici pomenil nadvlado nekaj velikih narodov nad drugimi.

Stiska severnih držav

Švedski državni proračun za l. 1941 računa z deficitom ene milijarde sedemsto milijonov švedskih kron (nad 22 milijard dinarjev). Stroški za oboroževanje bodo letos dosegli vsoto dveh milijard in 400 milijonov kron. Vlada je razpisala novo obrambno posojilo po 4%, ki bi prineslo državni blagajni 500 milijonov kron.

Tudi na Finskem je gospodarska stiska velika. Zato je Finska te dni prosila Zedinjene države Severne Amerike kredita za 7 milijonov dolarjev, s katerim bi Finska kupila na ameriškem trgu margarino, mast, žito in druga živila, kakor tudi krmo za živino. To prošnjo podpira ameriški poslanik v Helsinkih zato, ker Finska nujno potrebuje take pomoči.

Vprašanje Islandije

Anglija zasleduje načrt, da bi otok Island, katerega so, kakor znano, potem ko je Nemčija vkorakala v Dansko, Angleži zasedli, organizirala kot izhodišče *za transporte živil in vojnega materiala iz Severne Amerike,* ker so druge pomorske proge med Ameriko in Anglijo hudo ogrožene od nemških podmornic. V Berlinu izjavljajo k temu načrtu, da smatrajo Island za sovražno ozemlje in da bi tudi ameriške ladje, ki bi dovažale na Island vojno pomoč za Anglijo, bile ogrožene. Iz glavnega mesta Islanda, Reikjavika, do angleške obale pa je 1500 km razdalje, to je najmanj 50 ur vožnje, kar pomeni, da bi tudi ta pot bila izpostavljena veliki nevarnosti.

Vojskovanje v Libiji

Dne 13. sepetmbra preteklega leta je italijanska vojska pod vodstvom maršala Grazianija prestopila mejo Cirenaike in se 17. septembra polastila Sidi Baranija, ki je kakih 100 km oddaljen od meje. To postojanko so Angleži zapustili brez boja in se umaknili v močno utrjeni trdnjavski sistem okrog Marse Matruh, ki je 120 km oddaljena od Sidi Baranija. Svoje desno krilo je Graziani zavaroval na ta način, da je namestil močno armado v zelenici Džarabub, ki je imela namen, da ob ugodnem razvoju ofenzive koraka proti 100 km oddaljeni angleški zelenici Siva. Toda te zelenice Italijani niso mogli zavzeti, ker je močno utrjena in so jo Angleži odločno branili. Tako je ostala več mesecev neizpremenjena bojna črta, ki se je na angleški strani na severu oslanjala na močne utrdbe Marse Matruh, na jugu pa na zelenico Siva.

Medtem so Italijani pripravljali novo napredovanje. Ustvarili so velikanska skladišča streliva in živeža ter drugega vojnega materiala. Z veliko podjetnostjo so organizirali zlasti dobavo vode, ki je v puščavi največjega pomena. Te zaloge so Italijani kopičili deloma v zelenici Džarabub, največ pa v Bardiji, v Solumu, v Bukbuku in v Sidi Baraniju.

Angleži pa so prav tako krepili svojo vojsko v Egiptu. V teku mesecev so navozili mnogo čet v Egipt, tako da je ob koncu novembra Wavelova armada štela več kot 300.000 izvrstno opremljenih in dobro izvežbanih mož. Wavel je pričel pripravljati protisunek. Ne da bi Italijani izsledili, je 10 angleških divizij bilo pripravljenih v pokrajini zahodno od Marse Matruh in sicer 7 blizu morja, 3 divizije pa globlje v puščavi nasproti desnemu italijanskemu krilu.

Dne 7. decembra se je pohod pričel proti zapadu. Divjal je strašen puščavski veter samum. Čeprav je prodiranje bilo težavno, pa je peščen vihar vendarle zakrival premikanje angleških čet. Dne 8. decembra je angleška vojska počivala, nadaljevala pa je pohod celo noč med 8. in 9. decembrom. Dne 9. decembra je prišlo do napada.

Podrobnosti so znane. Levo angleško krilo je napravilo obrat in z veliko silo sunilo proti severu, tako da so naenkrat 3 motorizirane angleške divizije stale pri Bukbuku globoko v zaledju italijanskih čet, ki so se frontalno borile pri Sidi Baraniju. Manever se je popolnoma posrečil in Angleži so zajeli okrog 40.000 mož italijanske vojske in zelo velike množine vojnih potrebščin.

Istočasno so Angleži napadli iz zelenice Siva zelenico Džarabub v Cirenaiki, misleč, da je le šibko zasedena. V resnici pa imajo v tej pokrajini Italijani verjetno zelo močno armado, ki šteje okrog 40.000 mož in so angleški napad z močnimi izgubami za napadalce odbili. Do sedaj se še ni posrečilo zavzeti te važne postojanke, ki krije desno krilo italijanske vojske v Cirenaiki.

Po zavzetju Sidi Baranija so Angleži hitro napredovali proti zahodu in zavzeli nekaj obmejnih italijanskih utrdb. Dne 16. decembra so pričeli oblegati Bardijo. Bardijo so Italijani močno utrdili, ker je bila mišljena kot zaporna trdnjava, ki naj zavre prodiranje nasprotnika v Cirenaiko. To nalogo je Bardija tudi izpolnila, kajti šele 5. januarja so se je mogle polastiti avstralske čete po hudih bojih. Italijani so Bardijo branili z velikim junaštvom, ki so ga priznavala tudi angleška poročila. Plen v Badiji je bil izredno velik: nad 40 tisoč mož in zelo veliko vojnih potrebščin. Bardija leži 300 m nad morjem in jo je bilo mogoče zavzeti šele po dolgotrajnem obstreljevanju z letal, s kopnega in z vojnih ladij. Medtem je Graziani mogel urediti odpor italijanske vojske dalje proti zapadu.

Tobruk je nadaljna utrdba, oddaljena 100 km od Bardije, ki jo hočejo Italijani braniti do zadnjega. Vojni strokovnjaki trdijo, da Tobruk ni tako močno utrjen kakor Bardija, pač pa ima boljši zemljepisni položaj in je vojno taborišče tudi dosti obsežnejše kakor v Bardiji. Angleži se sedaj pripravljajo na naskok na Tobruk, ki ga verjetno brani manjša posadka, kakor je bila v Bardiji. Istočasno pa njihove patrole tipajo že dalje proti zahodu in so prišle že v bližino Derne, ki je 180 km od Tobruka in ki je najpomembnejše italijansko oporišče v Cirenaiki. Ako se posreči Angležem zavzeti Tobruk, potem bo gotovo prišlo do odločilne bitke med Wavelom in Grazianijem nekje na črti med Derno in Bengazijem.

Ob teh poročilih ne smemo prezreti, da tudi težave za Angleže vedno bolj rastejo. Kajti premagati morajo ogromne daljave. Od Aleksandrije, ki je glavno angleško oporišče, pa do Marse Matruh je 280 km. Od Marse Matruh do Sidi Baranija je 120 km, od Sidi Baranija do Bardije je tudi 120 km, od Bardije do Tobruka pa 100 km. Pri Tobruku so torej angleške čete od svojega glavnega oporišča oddaljene okrog 650 km, do Derne pa imajo od Aleksandrije nad 800 km, pri čemer so skoraj izključno navezani na pot po morju in pa seveda na pomorski prevoz, katerega na srečo Angležev do sedaj Italijani še niso prehudo motili. Razen tega imajo Angleži za sabo puščavo Marmarico, ki se razteza na vzhodu Cirenaike in ki je ena najbolj suhih in strašnih puščav v Afriki. Za Angleže je gotovo tvegano, da so tako daleč oddaljeni od svojih oporišč.

Vojskovanje v Afriki je pokazalo, da imajo trdnjave še vedno svoj vojaški pomen. Italijani so se kot Romani izkazali za odlične graditelje in tudi za hrabre vojake. Proti najboljšim angleškim četam — Avstralcem — so se v večtedenskem boju zelo dobro držali. 20 dni so se upirali najboljše opremljeni vojski, ki jih je napadala s suhega, z morja in iz zraka. Ta junaški odpor Bardije je italijanski vojski na umiku omogočil zavzeti nove položaje in jih prirediti za uspešno obrambo.

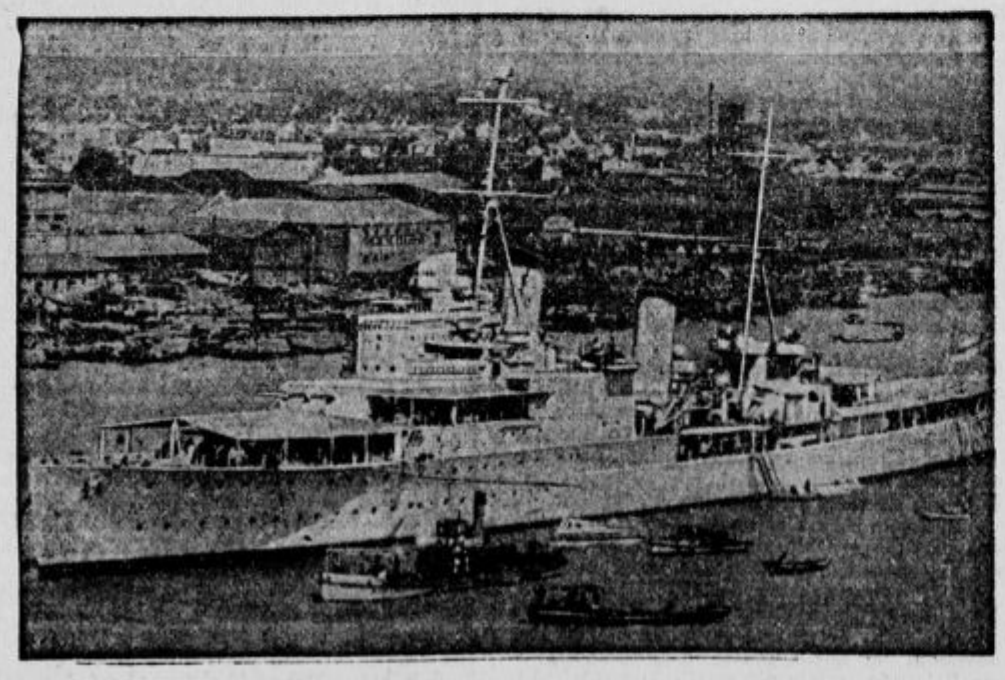

Potopljena angleška križarka »Southampton«

Nemirni arabski svet

Kairo, 15. jan. Egiptovska vlada je izvedela, da se je pripravljal **atentat na kralja Faruka in njegovo mater,** ki je znana kot velika egiptovska nacionalistka. Da je bil atentat nameravan, je baje izpovedala neka priča, ki je bila zapletena v atentat na kralja Arabije, znanega **Ibn Sauda,** ki je odredil proces proti atentatorjem in jih dal nedavno obesiti. V zvezi s tem se veliko govori tudi o atentatu, ki je bil pred dnevi izvršen na kralja Transjordanije **Abdullaha,** ki pa se tudi ni posrečil. Dočim pripisujejo nameravana atentata na Ibn Sauda in na egiptovskega kralja tistim arabskim krogom, ki so za angleško orientacijo, trdijo, da so hoteli umoriti transjordanskega kralja, ki je velik prijatelj Anglije arabski nacionalistični krogi.

To so seveda trditve, katerih verodostojnosti ni mogoče kontrolirati. Je pa res arabski svet v zadnjem času zelo razgiban in si stojita ostro nasproti struja, ki hoče združiti arabske pokrajine pod Ibn Saudom, ki je znan nasprotnik Anglije, in nasprotnim taborom, ki ga vodi transjordanski kralj Abdulah in ki gre za tem, da bi se vse arabske dežele združile pod protektoratom Anglije. Zato so se pojavili nemiri po vsem arabskem prostoru, zlasti v Palestini, kjer so arabski nacionalisti zopet organizirali guerilsko vojno proti Angležem, ki pa se seveda ne more preveč razmahniti. V zadnjih dneh se je Anglija tudi trudila, da bi pridobila egiptovskega kralja Faruka za to, da bi se proglasil za kalifa, to je za verskega poglavarja vseh Arabcev, kar pa je ta odklonil. Faruk stoji namreč pod močnim pritiskom nacionalistov, ki smatrajo za edinega, ki more priti kot kalif v poštev, Ibn Sauda, ki je gospodar najsvetejšega mesta muslimanov, Meke. — Pri nedavnih kurban-bajramskih slavnostih v Meki je Ibn Saud imel slavnosten govor na muslimanske romarje, v katerem je zavzel stališče proti Angliji, kar je seveda razburilo pristaše načrta zedinjene Arabije pod angleško krono.

Načrt združene Arabije, ki bi bila pod varstvom Anglije, je zamislil Eden, ki se je o tem razgovarjal z nekaterimi arabskimi veljaki, ko je, preden je bil poklican v Churchillovo vlado kot zunanji minister, prepotoval arabske dežele in sklical arabske politike na posvetovanje v Jeruzalem.

Gospodarstvo

Borze dela in sezonsko delavstvo

Po veljavni uredbi o preskrbovanju brezposelnih delavcev imajo delavci obdobnih opravil (sezonskih) pravice do podpor iz sredstev borz dela samo v času sezije, ako ostanejo brez dela in brez potrebnih sredstev za prevžitek. V času svoje redne brezposelnosti, pri nas torej pet zimskih mesecev, po tej uredbi nimajo pravice do podpiranja.

Uredba našteva obdobna opravila v svojem 74. §, točka 3. taksativno, ko pravi: «Za obdobna opravila se smatrajo tista opravila, pri katerih se zaposlovanje časovno redno prekinja, ker je tak običaj ali taka narava dela. To so opravila, ki so zavisna od vremenskih razmer, letne dobe (sezonska opravila) ali od načina in rednih razvojnih stopenj (faz) proizvodnje ali izmenjave. Med ta opravila spadajo poljedelska, gozdna, gradbena, opekarska dela, sezonska dela v tvornicah sladkorja, cementa, tobaka ali pri rudarstvu, nadalje žganje oglja, tujski promet, vkrcavanje in izkrcavanje na suhem in na morju, hišno delo po kosu in pod. Ne štejejo se za obdobna opravila tista opravila, ki se opravljajo v podjetjih sezonskega značaja tudi med redno prekinitvijo dela.«

Za slovenske razmere bi bili potemtakem v glavnem izločeni vsako zimo vsi stavbinci (zidarji, tesarji, stavbinski težaki itd.), tesači in sekači. Zakonodavec je imel pri tem na eni strani dobro misel: Zidar, tesar itd. mora računati že tedaj, ko gre v uk, da bo najmanj 4 mesece v svoji stroki vsako zimo brez posla. Dejansko so s tem tudi računali, čemur je dokaz cela ljubljanska okolica in druga središča, kjer vidimo, da ima vsak trezen, pameten in varčen stavbinski profesionist svojo lastno hišico, več ali manj zemljišča za gojitev povrtnine in sočivja, mnogi izmed njih pa morejo rediti tudi po kako goved in prašiča in si marsikateri more privoščiti pozimi zavidljivo kolino. Ker so brezposelne podpore za posameznika mnogo višje od prispevkov za borze dela, bi sezonci vsako zimo črpali podporo na borzah v škodo drugih delavskih profesij in to redno, dočim pridejo druge profesije na vrsto šele tedaj, kadar nastane kriza v njihovi stroki, ali kadar je posameznik teh strok prišel v nesrečo brezposelnosti. Ako je torej zakonodavec določil, da naj se sezonci podpirajo le v času sezije, ako ni dela zanje, ni ta določba tako brez repa in glave.

Ker pa tudi sezonci plačujejo po zakonitih določbah prispevke za borzo dela, kadar so zaposleni, a bi bilo število tistih, ki bi jih morale borze dela zaradi brezposelnosti podpirati v sezoni (pretežno bi bil to manjvreden sezonski element), nastane vprašanje, ali ni ta določba krivična. Tudi to ima svoj pameten razlog. Zopet namreč ne gre, da bi sezonci leta in leta v glavnem le plačevali, črpali pa le en majhen odstotek vplačanih prispevkov. Res je, da je pri borzah dela podobno kakor pri bolniškem zavarovanju: Zdravi plačujejo leta in leta in ne dobe ničesar, bolni pa mnogo več kakor so plačali. Zato pa je to socialno, ne pa pridobitno zavarovanje, kjer zdrav podpira bolnega, zaposlen brezposelnega. Kar se borz dela tiče, ni pravilno ne to, da bi se smeli sezonci podpirati samo v seziji, ker s tem preveč plačujejo za druge delavce, napačno pa je tudi to, da bi bili vsako zimo podpirani pri borzah dela, ker s tem prejemajo mnogo več kot so vplačali in to v škodo drugih profesij.

Iz vsega sledi, da je vprašanje pravilnega brezposelnega skrbstva za sezonsko delavstvo še odprto in nerešeno in da bo delalo še dokaj preglavic, preden bo rešeno kolikor toliko zadovoljivo za vse strani. Ako bi se danes določilo, da sezonski delavci nič ne prispevajo za borze dela, da pa zato tudi nimajo pravice do znižanih voznin, do posredovanja ali do podpiranja po borzah dela, bi borze dela s svojega finančnega stališča to lahko takoj sprejele. Kajti dejstvo je, da dado borzam dela sezonci v zimskih mesecih največ dela in to najsitnejšega in da to delavstvo tudi mnogo več denarno obremenjuje borze kakor se vobče misli. Ako bi sezonce izločili iz javnega brezposelnega skrbstva, bi borze dela denarno in upravno samo pridobile. Seveda se borze dela kot socialne ustanove ne morejo postaviti na tako stališče, ker morajo skušati zajeti v svoje področje in v svojo pristojnost cel skupek brezposelnih problemov. To bi bilo prav tako, ako bi okrožni uradi izločili iz pristojnosti bolniškega zavarovanja vajence in hišno-gospodinjske posle, kateri stroki sta za denarno plat bolniških blagajn gotovo pasivni.

Pravilna rešitev bi bila morda kje v zlati sredi. V tem namreč, da bi se prispevki sezoncev izločili v neki poseben sezonski sklad, iz katerega bi se potrebni, pa tudi zares samo potrebni sezonci podpirali vsako leto pozimi. V tem oziru pa bi bilo treba uzakoniti strog poslovnik, ki bi po svojih določbah naučil ljudi morale v denarnih prejemkih iz javnih sredstev in ki bi dopuščal podpiranje le tistih, ki zares žive same iz rok v usta.

Ob morali, v katero je stavbinsko delavstvo zašlo danes, je skoraj nemogoče urediti njihovo podpiranje. Brez sramu bo namreč zahteval danes podporo tudi tisti sezonec, ki shaja čez zimo lažje kakor vsak uradnik, ker je poleg poletnega zaslužka pridelal doma dovolj poljskih pridelkov, zredil in zaklal enega ali dva prašiča, pa še kokoši redi. In prav tak bo oblezel vse socialne ustanove, bansko upravo, Delavsko zbornico, sindikate vseh smeri in vseh barv ter bo najhujši hujskač in zabavljač.

Letos pa je Javna borza dela v Ljubljani na posebno prizadevanje zastopnikov ZZD v samoupravi naredila za celo slovensko področje za sezonce lepo in koristno gesto: Ker Centralni odbor za Slovenijo ni bil določil obdobnih opravil v smislu določb § 74., točka 4. uredbe o preskrbovanju sezonskih delavcev, so Slovenske samoupravne inštance službe posredovanja deloma sklenile, da izenačijo zaenkrat sezonsko delavstvo z drugim delavstvom, kar se pravi z drugimi besedami, da dobivajo brezposelni sezonci podpore tudi sedaj pozimi. Poleg interesa za sezonce je vodil odgovorne činitelje še razumevanje za višje državne koristi. Ker so morali namreč tudi sezonci na orožne vaje, so s tem izgubili članstvo bolniškega zavarovanja. Vsak delavec mora namreč v 2 letih imeti vsaj 8 mesecev članstva bolniškega zavarovanja, ako hoče dobiti podpore. Zato je bilo sklenjeno, da se tistim sezoncem, ki zaradi orožnih vaj ne dosežejo 8 mesecev, marveč samo 6 mesecev bolniškega zavarovanja v zadnjih 2 letih, priznajo izredne podpore v višini obrokov redne podpore.

Za upravni aparat borz dela pa je s tem sklepom nastal težak položaj. Sezonci so navalili na borze dela vsi naenkrat. Zaradi hude zime so tudi podjetja ustavila svoje obrate vsa naenkrat. In tako uradništvo ne zmaguje prijav in reševanja prošenj za podpore tako kot v normalnih časih. Velike težave imajo tudi Okrožni uradi, ki morajo delavcem potrjevati članstvo, kar je posebno težko pri sezoncih, ki delajo pri raznih podjetjih, na raznih krajih in zaradi vremenskih neprilik s pogostimi presledki. Da pride temu v okom, je borza dela določila, da se delavcem ob prvem izplačilu izplačajo trije obroki podpor, dočim mora po zakonu vsak itak čakati najmanj 14 dni od dne prijave. Te težave bodo pa v kratkem premagane in se bo poslovanje normaliziralo.

Je pa med sezonci izvesten odstotek ljudi, ki zna samo hujskati. So to ljudje, ki so povzročili znano jesensko divjo stavko, zaradi katere je morala oblast razpustiti njihovo strokovno organizacijo, ker je bilo dokazano, da so se v njej ugnezdili ljudje, ki so delali po navodilih emisarjev kominterne. Ko smo brali 14. t. m. v »Slovenskem narodu« članek »Crkni«, smo dobili vtis, da so dobili ti elementi zatočišče pri tem listu.

Ako bodo sezonci kak teden potrpeli pri borzah dela, bo to le njim v prid. Prejeli bodo podpore, za katere se imajo zahvaliti zastopstvu ZZD v upravnemu odboru borze dela. Na njih je, da prevzamejo vprašanje stavbincev modri in pametni ljudje, če nočejo, da bodo po krivdi komunističnih propagatorjev zopet ob svoje pravice.

Zakaj ni prišlo do sporazuma pri TPD

TPD je objavila v dnevnikih obvestilo, da je zboljšala rudarjem mezde in uvedla plačane dopuste za delavstvo ter s posebnim razglasom sporočila delavstvu, da stopijo nove plače v veljavo s 1. januarjem 1941.

Delavske strokovne organizacije so 13. XII. 1940 vložile v smislu čl. 26 kolektivne pogodbe na TPD vlogo, da se pristopi k pogajanjem za revizijo kolektivne pogodbe, ker je po indeksu Narodne banke draginja porastla od 124.7 točk v septembru na 133.9 točk v novembru.

Ko so bile s 1. oktobrom 1940 uveljavljene nove minimalne mezde, je delavska delegacija pri pogajanjih 15. oktobra 1940 pristala na zvišanje indeksne številke od 124.7 na 126 točk, da olajša sklenitev sporazuma ter je bila trdno uverjena, da bo pri prihodnjih dovoljena draginjska doklada najmanj v oni višini, kolikor je narastel indeks Narodne banke in to od temeljnih plač, ki so bile na novo določene v oktobru 1940.

Delavska delegacija je pristala na to, da so se pogajanja vršila po preteku s kolektivno pogodbo določenega roka šele 7. januarja 1941, vendar pod pogojem, da stopijo nove plače v veljavo s 1. decembrom 1940. TPD je na teh pogajanjih predlagala, da se razprava za en teden preloži, češ da dobimo še indeks Narodne banke za mesec december, na podlagi katerega naj bi na novo regulirala plače. Po indeksu Narodne banke je draginja v teku novembra in decembra narastla za 7.92 ter je delavska delegacija stavila predlog, da naj se vse temeljne mezde zvišajo za 8% z veljavnostjo od 1. decembra 1940. Poleg tega je stavila delavska delegacija zahtevo, da se tudi pri TPD uvedejo plačani dopusti, in sicer po prvem letu zaposlenja tri dni, po dveh letih pet dni, po treh letih sedem dni, po štirih letih devet dni, po petih letih 11 dni, nad šest let 14 dni dopusta. V primeru, da bi se ne moglo doseči zvišanje plač od 1. decembra, je bila delavska delegacija pripravljena pristati na izplačilo primernega nabavnega prispevka kot nadomestilo za novembrski in decembrski narast draginje. Poleg tega je bila želja delavske delegacije, da bi se uredile nekatere stvari zaradi apneničarjev, nočnih čuvajev, kakor tudi sprejem nazaj v delo reduciranih delavcev iz leta 1939. Končno je sprožila še vprašanje podlage za ocenjevanje draginjskih sprememb, za kar naj bi se vzele cene življenjskih potrebščin največjega industrijskega rudnika Trbovlje. Podobne želje so bile obravnavane na vseh dosedanjih pogajanjih ter je TPD izraženim željam vsaj delno ugodila.

TPD je zavzela k stavljenim predlogom za nižje tri kategorije absolutno odklonilno stališče z utemeljitvijo, da so te kategorije že z banovo uredbo o minimalnih mezdah dobile znatno več kot je narastla draginja.

Delavska delegacija podčrtava, da so bile v teku leta 1938 in 1939 mezde mladoletnih delavcev pri TPD komaj 20 do 22 din na šiht, mezde četrte kategorije od 26 din na 28.75 din na šiht in nikakor niso zadoščale niti za najskromnejše preživljenje samca in so se te mezde šele z banovo odredbo zvišale na 34 din, odnosno 44 din.

TPD je odločno odklonila delavsko zahtevo, da naj se prizna 8% povišek na mezde od 1. oktobra 1940 in je bila pripravljena dati daleko nižji povišek na stare mezde iz maja 1939. Delavska delegacija je imela pooblastilo, da lahko pristane na zvišanje samo v okviru najmanj 8%; da pa bi omogočili sporazum, je na lastno odgovornost svojo prvotno zahtevo znižala, in sicer za 3. kategorijo od 8 na 7%, za 4. in 5. kategorijo pa od 8 na 6%, medtem ko je za prvo in drugo kategorijo vztrajala pri 8%, ker je TPD že pri pogajanjih oktobra meseca izrecno izjavila, da bo pri novih prihodnjih pogajanjih morala 1. in 2. kategorija dati nekaj več, da se s tem zopet upostavi prejšnja razlika med posameznimi kategorijami.

TPD je odklonila priznani povišek od 1. decembra 1940, enako je odklonila izplačilo nabavnega prispevka ter je kot maksimum ponudila:

za 1. kategorijo	6.6%
za 2. kategorijo	4.5%
za 3. kategorijo	3.3%
za 4. kategorijo	2.3%
za 5. kategorijo	3 %

na mezde od 15. oktobra 1940. Istočasno pa je postavila zahtevo, da se v bodoče pristopi k pogajanjem šele, ko naraste draginja namesto sedaj dogovorjenih 6%, šele pri povišanju za 8%.

Enako ni hotela podati nobene konkretne izjave glede uvedbe plačanih dopustov, zaradi česar je delavska delegacija, ki ni imela pooblastila za sprejetje tako nizkih poviškov ki niso niti daleč odgovarjali narastu draginje, izjavila, da bo o predlogu TPD poročala delavstvu, ki naj odloči, ali naj se predlog TPD sprejme ali odkloni, odnosno da delegaciji pooblastilo in navodila za nadaljnja pogajanja.

TPD pa se na izjavo delavske delegacije sploh ni ozirala in je šla preko običajnega postopka ter je enostavno uveljavila nove mezde in doklade z dopusti vred in to celo v nekoliko večji izmeri kot je bil njen maksimalni predlog na pogajanjih.

Po obstoječi socialni zakonodaji ima delavstvo in podjetje dolžnost v primeru spora zahtevati poravnalni postopek, na katerem bi bilo možno doseči sporazum in šele, če bi poravnalni postopek ne uspel, ki bila TPD upravičena do gornjega koraka.

TPD je v dnevnikih izjavila, da znaša dosedanje skupno zvišanje temeljnih mezd v primeri z mezdami od maja 1939 od 49.3% do 75%. Tudi ta navedba ni točna, ker ti poviški bazirajo na plačah, sklenjenih s kolektivno pogodbo z dne 6. IV. 1930, torej v času, ko o naraščanju draginje sploh še ni bilo govora.

Strokovne organizacije, podpisnice pogodbe, Načelstvo II. skupine rudarske zadruge in Delavska zbornica apelirajo na rudarje pri TPD, da se zaradi novo nastalega položaja ne razburjajo in vrše svojo delovno dolžnost nasproti družbi kot doslej. Strokovne organizacije pa bodo ukrenile vse potrebno, da se ugodi upravičenim zahtevam delavstva in prizna rudarjem povišek, ki odgovarja dejanskemu porastu draginje.

Zveza združenih delavcev v Ljubljani. — Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani. — Narodna strokovna zveza v Ljubljani. — Načestvo II. skupine rudarske zadruge v Trbovljah. — Delavska zbornica v Ljubljani.

Zadnja navodila za angleške letalce pred odhodom.

Zaposlenost delavstva v novembru

Iz statističnih podatkov Okrožnega urada za zavarovanje delavcev je razvidno, da se je število zavarovancev od oktobra na november zmanjšalo od 111.354 na 108.378, vendar je bilo v primeri z novembrom 1939 število zavarovancev za 7638 večje. Predvsem je v primeri z lanskim novembrom naraslo število moških zavarovancev za 7489, dočim je število žensk naraslo samo za 149.

Povprečna dnevna zavarovana mezda je narasla v novembru od oktobra od 30.75 na 34.35, kar je pripisovati uvedbi novih mezdnih razredov. V primeri z novembrom 1939 je bila dnevna zavarovana mezda za 9.09 din višja, kar pomeni povečanje za približno 36%, mezde moških zavarovancev so narasle za 36, zavarovank pa za 32%. Te številke so tako visoke zaradi že omenjene uvedbe novih mezdnih razredov, kajti od oktobra 1939 do oktobra 1940 so mezde narasle samo za okoli 22%. Indeks življenjskih stroškov pa je narastel v še večji meri.

Gibanje zavarovancev po strokah nam kaže, da se je od novembra 1939 do novembra 1940 povečalo najbolj število zavarovancev pri gradbi železnic, cest in vodnih zgradb, pri gradbah nad zemljo, v javnem prometu ter v gospodinjstvu. Padlo pa je število zavarovancev v tekstilni industriji, v industriji hranil in pijač ter v trgovini. V sezijskem pogledu je omeniti zmanjšanje zaposlenosti pri gradbi železnic, cest in vodnih zgradb pri gradbah nad zemljo ter industriji kamenja in zemlje. Izrazitejšega sezijskega napredovanja ni izkazala v novembru nobena industrijska stroka.

Uvoz koksa iz Nemčije in protektorata. Kot znano, znaša naš skupni kontigent za uvoz koksa iz Nemčije 380.000 ton, od te količine bo dobavil gornješleski sindikat 40—50.000 ton, renskovestfalski ostanek 330—340.000 ton. Mesečno bo dobavljal gornješleski sindikat 4000 ton, renskovestfalski pa 28—30.000 ton. Če kakšen mesec ne bi bila dobavljena vsa količina, se nadoknadi manjkajoča količina v prihodnjem mesecu.

Kontrola uvoza po ravnateljstvu za zunanjo trgovino je razširjena sedaj tudi na uvoz tehničnih maščob rastlinskega in živalskega izvora, kopre, kolofonije in voska, nadalje je razširjena tudi na uvoz premoga, koksa in briketov iz tar. št. 169/1, 2, 3, 4 in 5 carinske tarife. — Obenem so uveljavljena tudi pooblastila, po katerih lahko registracijo uvoznikov izvrši oddelek za obrt, industrijo in trgovino pri banski oblasti v Zagrebu, kolikor gre za tvrdke, ki imajo svoj sedež v banovini Hrvatski.

Svet za gospodarsko politiko. Pričakovati je, da bo prišlo do ustanovitve sveta za gospodarsko politiko, katerega bi tvorili zastopniki odgovarjajočih gospodarskih ustanov in oblastev iz banovine Hrvatske.

Uvoz avtomobilskih gum iz Japonske. Z zastopniki japonske industrije gume, ki se mude v Belgradu, je prišlo do sporazuma, po katerem naj bi nam Japonska dobavila neko količino avtomobilskih gum. Sporazum so odobrile tudi naše devizne oblasti.

Centrala za kože in usnje na Hrvatskem. V »Narodnih novinah« z dne 15. januarja 1941 je objavljena naredba o poslovanju kožarske stroke. Po tej naredbi se osnuje zajednica za kože, ki lahko tudi prisilno odkupuje kože.

Nove industrije v Belgradu. Lansko leto je bilo na področju belgrajske industrijske zbornice ustanovljenih 60 novih industrijskih podjetij. V samem Belgradu je bilo osnovanih 25 novih industrijskih podjetij.

Borze

Dne 16. januarja 1941.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 4,248.090 din, na belgrajski 6,840.000 din, od tega 79.245 in 137.000 mark, 625.000 drahem, 173.264 šv. frankov in 15.944 dolarjev. — V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 855.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt	174.57— 177.77
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Ženeva 100 frankov	1028.64—1038.64

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 100 mark	1772.00—1792.—
Solun 100 drahem	39.— den.

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	215.90— 219.10
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1271.10—1281.10

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	38.65—39.35

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	38.65—39.35

Curih. Belgrad 10, Pariz 8.45, London 16.15, Newyork 431, Bruselj 69 (nom.), Milan 21.75, Madrid 40, Amsterdam 229.50 (nom.), Berlin 172.50, Stockholm 102.775, Oslo 98.50, Kopenhagen 83.50, Sofija 4.25, Lizbona 17.24, Budimpešta 85, Atene 3, Carigrad 3.375, Bukarešta 2.15, Helsingfors 8.75, Buenos-Aires 101.50.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani	466—468
v Zagrebu	466—467
v Belgradu	467—468

Ljubljana. Državni papirji: 7% invest. posojilo 100—102, agrarji 55—58, vojna škoda promptna 4660468, begluške obveznice 83—85, dalm. agrarji 80.50—81.50, 8% Blerovo posojilo 102—105, 7% Blerovo posojilo 98—100, 7% posojilo Drž. hip. banke 103—106, 7% stab. posojilo 93—95. — **Delnice:** Narodna banka 7.100—7.200, Trboveljska 360—370, Kranjska industrijska družba 142 denar.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 100 denar, agrarji 57 blago, vojna škoda promptna 466—467, begluške obveznice 83.50 denar, dalm. agrarji 80.50—81, 6% šumske obveznice 79 blago, 4% severni agrarji 54 denar, 8% Blerovo posojilo 101 denar, 7% Blerovo posojilo 97 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 103 blago, 7% stab. posojilo 93 denar. — **Delnice:** Narodna banka 7.100—7.150 (7.100), Priv. agrarna banka 200 denar, Trboveljska 370—375.

Belgrad. Državni papirji: Voj. škoda promptna 467—468, begluške obveznice 84.50—85.50 (85, 84.75), dalm. agrarji 80—80.50 (80), 6% šumske obveznice 78—79 (78), 4% severni agrarji 54.50—55 (54.50, 54.75), 7% Blerovo posojilo 98.50 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 102 denar. — **Delnice:** Narodna banka (7.050).

Žitni trg

Novi Sad. Koruza bač v usmislu uredbe z dne 28. XI. 1940 suha z 22% vlage 216; suha s 14% vlage 250. — Fižol bač. srem. beli brez vreče 2% kasa duplikat 550—60. — Tendenca neizpremnjena.

Cene živini in kmetijskim pridelkom

Živinski sejem v Kranju dne 13. januarja. Dogon: 29, valov, 13 krav, 3 teleta, 1 ovca, 90 svinj in 72 prašičev. Prodanih je bilo: 21 volov, 7 krav, 3 teleta, 1 ovca, 43 svinj in 51 prašičev. Cene so bile naslednje: voli I. vrste 9.50, II. vrste 8.25, III. vrste 7.25, telice I. vrste 9.50, II. vrste 8.25, III. vrste 7.25, krave I. vrste 8.50, II. vrste 7.25, III. vrste 6, teleta I. vrste 13, II. vrste 12, prašiči špeharji 16 do 16.50, prašici pršutarji 14—15 din za 1 kg žive teže. Mladi prašiči za rejo 7—8 tednov stari 250 do 300 din za glavo. — Goveje meso I. vrste prednji del 16, zadnji del 18, II. vrste prednji del 15, zadnji del 17, svinjina 22—24, slanina 26, svinjska mast 26—28, čisti med 36—40, neoprana volna 89—90, opravna volna 100 din za kg. — Pšenica 4.75, ječmen 4.25, rž 4.25, oves 3.75, koruza 3.75, fižol 7 do 10, krompir 2, lucerna za krmo 1.50, sena 1.50, slama 1, jabolka II. vrste 8—10, III. vrste 5—8, pšenična moka 5.50—9, koruzna moka 5.50, ajdova moka 7.50—10, ržena moka 6.50 din za krg. — Trda drva 160—170 za meter, jajca 2—2.25 komad, mleko 2.50—3 liter, surovo maslo 48—52 za kg.

Živinski sejem v Novem mestu dne 13. januarja. Dogon: 136 volov, 76 krav, 37 juncev, 29 junic in 785 prašičev. Prodanih je bilo: 45 volov, 23 krav, 11 juncev, 8 junic in 375 prašičev. Povpraševanje je bilo posebno po pitani živini. Cene so bile naslednje: voli I. vrste 9—9.50, II. vrste 8.50, III. vrste 7—8, telice I. vrste 9, II. vrste 8—9, III. vrste 7, krave II. vrste 7.50, III. vrste 6—7, teleta I. vrste 9, II. vrste 8—9, prašici špeharji 14—15, prašiči pršutarji 10—12 din za kgg žive teže. — Goveje meso I. vrste 18, II. vrste 16, svinjina 18—21, slanina 28, svinjska mast 28—31, čisti med 30, neoprana volna 45, oprana volna 55 din za kg. — Pšenica 350, ječmen 325, rž 350, oves 325, koruza 300—305, fižol 600—800, krompir 175—200, lucerna 150, seno 100—110, slama 60, jabolka II. vrste 1000 do 12000, pšenična moka 550—900, koruzna moka 450—500, ajdova moka 600 din za 100 kgg. — Trda drva 110—120 din za meter, jajca 2—2.50 komad, mleko 2—2.25 liter, surovo maslo 40—46 za kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 8—10 din, finejše sortirano vino pri vinogradnikih 10—14 din za liter.

Živinski sejmi

Živinski sejem v Metliki dne 7. januarja. Dogon: 82 juncev, 296 volov, 103 krave in 189 prašičev. Prodanih je bilo domačim kupcem: 22 juncev, 36 volov in 39 krav. V inozemstvo je bilo prodanih 72 volov in 6 juncev. Cene so bile naslednje: voli I. vrste 8—9, II. vrste 7.25X7.75, III. vrste 6—6.50, junci I. vrste 7.50—8.50, II. vrste 6.50—7, III. vrste 6.50, krave I. vrste 8X8.50, II. vrste 7.50, III. vrste 5.50—6 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički za rejo 300—500 din za glavo.

Živinski sejem v Črnomlju dne 2. januarja. Dogon: 170 volov, 23 juncev, 5 telet, 42 krav in 145 prašičev. Prodane je bilo le malo živine. Cene so bile naslednje: voli 750—8.75, junci 8—9, teleta 8—9 in krave 5.50—6.50 din za 1 kg žive teže. — Mladi prašički za rejo 200—250 din za glavo.

Katoličani na našem jugu

Ljubljana, v januarju.

Življenje katoličanov na našem jugu je med Slovenci zelo znano. Naši katoliški listi so že mnogo pisali o življenju naših rojakov in katoliških vernikov v Južni Srbiji, še bolj pa so naši ljudje spoznali ter kraje in njihovo delovanje po svetniškem delovanju in po velikih uspehih, ki jih je tam opravil in dosegel naš veliki rojak — pokojni škof dr. Gnidovec. Njegova velika osebnost bo za vedno ostala zvezana z razvojem katolicizma na jugu v zadnjih letih, njegovo svetniško in skoraj mučeniško delovanje tam doli pa bo za večne čase vtisnilo tem krajem spomin in sled na to, kaj je lahko ustvarjal in dosegel — slovenski človek.

Ozemlje — veliko kakor dve Sloveniji

Diaspora na jugu obsega skopljansko škofijo. Površina te škofije znaša 46.488 km², to je površina, ki je večja kakor dve Sloveniji. Na tem prerazsežnem ozemlju deluje samo skopljanska škofija, po vsem tem ogromnem ozemlju pa je raztresenih po vseh krajih 30.336 katoličanov. Skopljanska škofija se razteza po vsej Južni Srbiji in sicer na tri banovine, to je na vardarsko, zetsko in moravsko banovino. Škofija sama pa meji na belgrajsko, vrhbosansko in barsko nadškofijo. Glavni del vse diaspore, to je katoliškega življa, pa živi v Macedoniji in v Sandžaku.

Katolicizem se je tod razširil najprej zlasti ob starih cestah rimskega cesarstva. Po teh krajih je verjetno že sv. Pavel učil in oznanjal Kristusov nauk. Pozneje se v zgodovini večkrat imenujejo in omenjajo škofje iz Skoplja in iz drugih krajev v Južni Srbiji, ki so hodili na razne cerkvene zbore. Macedonija je cerkveno v prvih časih pripadala pod rimskega patrijarha, ki je imel svoj sedež v Solunu. Po l. 732 je bila nato vsa ta cerkvena pokrajina priključena k carigrajskemu patrijarhatu. Pozneje je bila škofija v Skoplju tudi povišana v nadškofijo in sicer jo je povišal bizantinski cesar Justinijan v sporazumu s papežem Vigilijem. Cesar Justinijan je storil to zaradi tega, ker se je sam rodil v Skoplju. Razkol je nato balkanske Slovane v teh delih razcepil in jih priključil k pravoslavju. Toda še vedno je tam doli delovalo še naprej več katoliških naselbin in kolonij. V letu 1821 je bila za katoličane na jugu zopet ustanovljena škofija v Prizrenu, njen sedež pa so v letu 1934 prenesli v Skoplje.

Med katoličani je največ Albancev

Na vsem ozemlju na jugu živi, kakor že rečeno, sedaj 30.336 katoličanov. Drugoverci na tem ozemlju so sledeči: 963.288 pravoslavnih, 7880 židov in 790.810 muslimanov.

Med katoličani je največ Albancev in sicer 15.000. Nadalje je med njimi 8000 Slovencev, drugi pa so Hrvatje, Srbi, Madžari, Nemci in drugi. Vsi ti so ohranili tudi v svojem verskem življenju svoje domače navade in krajevne običaje. Tako ljubijo Albanci svobodo in so ponosni na svojo zgodovino in na svojo bojevitost. To so ljudje, ki so zvesti dani besedi. Zelo so tudi gostoljubni. Največ jih živi v Metohiji, to je v pokrajini, ki je med Prizrenom in Pečjo. Škofija v Prizrenu je pred letom 1918 imela svoje semenišče v Skadru, v Prizrenu pa je bilo nekaj časa bogoslovje za vso Južno Srbijo, toda to bogoslovje je imelo zaseben značaj.

Nekateri Albanci so pod pritiskom turškega zuluma (sile) sicer ostali katoličani, ali pa so le na zunaj sprejeli muslimansko vero. To so takozvani laramani — mešanoverci. Danes je v Južni Srbiji še kakih 10.000 takih laramanov, ki pa so že skoraj čisto pozabili na vero svojih očetov in pradedov. Pokojni škof Gnidovec je vse storil, da bi te laramane zopet povrnil nazaj v katoliško cerkev in je med njimi zgradil dve cerkvi. Toda za tako misijonsko delo je še premalo misijonskih duhovnikov.

Škofija v Skoplju ima 17 župnij

Škofija v Skoplju je po vsem jugu razdeljena na 17 župnij. Poleg tega deluje še ena ekspozitura. Sedež škofije je v Skoplju, tam pa še ni nobene stolne cerkve. Po smrti škofa Gnidovca je bil za škofa v Skoplju imenovan dr. Smiljan Frančišek Čekada.

Škofija ima malo semenišče v Prizrenu, župnije pa so v Skoplju, Becu, Bitolju, Djakovici, Glodjanah, Janqevu, Kosovski Mitrovici, Letnici, Novem selu, Peči, Prizrenu, Stubli, Smaču, Uroševcu, Veležu, Žjumu, ekspozitura pa je v Gusinjah. Vseh cerkva je v celi škofiji 26, kapelic pa 15.

Sedaj deluje v škofiji 26 duhovnikov. V dušnem pastirstvu je 14 duhovnikov, 4 frančiškani, 2 lazarista, 2 salezijanca, 4 vojaški duhovniki. Po narodnosti so duhovniki: 10 Albancev in Jugoslovanov (Janjevcev), 10 Slovencev, 2 Hrvata. Vojaška duhovnika sta 2 Slovenca, 2 pa Hrvata.

Zvestoba veri — zvestoba domovini in narodu.

Naši duhovniki, ki opravljajo pretežko delo med našo diasporo na jugu, so lahko pri svojem delu večkrat ugotovili to resnico, da ostane zvest svojemu rodu in svoji domovini najbolj tisti, ki ostane zvest tudi veri svojih očetov in svoji Cerkvi.

Med našo diasporo na jugu živi tudi mnogo naših ljudi. Slovenci smo pač taki, da moramo hoditi daleč po svetu »s trebuhom za kruhom«. Zlasti po zaključku prve svetovne vojne je odšlo na jug mnogo naših rojakov, zlasti tistih, ki so prišli s Primorskega. Ta rod se je s svojo pridnostjo in vztrajnostjo hitro mogel znajti med novimi razmerami. Toda ponekod se je na žalost zgodilo tako, da so naši ljudje mislili, da je dobro, da med drugoverci postanejo ali brezbrižni ali pa celo pozabijo na svojo pravo versko pripadnost. Slednje se je godilo ponekod tudi zaradi tega, ker ljudem tam doli ni bilo več dano, da bi v redu opravljali svojo versko dolžnost: ni bilo duhovnikov in ni bilo cerkva.

Ljudje brez trdne povezanosti na svojo Cerkev so kmalu postali omahljivi tudi v svojem narodnem in slovenskem čustvovanju. Samo čisto in trdno versko življenje bo ohranilo našemu rodu tam na jugu tisto trdnost in zvestobo, ki je v teh težkih časih tako važna narodu in domovini. Kdor torej podpira delo naše diaspore na jugu, opravlja tudi veliko narodno in moralno delo.

Junaška Finska po 8 mesecih miru

Damoklejev meč nad Finsko — Majhen narod še diha — Četrt litra mleka na dan — Mladina ni izgubila poguma — 400.000 brezdomcev iz Karelije — Svobodno življenje na svobodnem prostoru

Kdor je poznal cvetočo Finsko pred ruskim vpadom v predlanski zimi, pred vpadom, ki so ga Finci sto dni junaško odbijali, kdor je doživel mir, ki ga je nazadnje predložila Moskva in ga je morala Finska sprejeti, pa je sedaj po osmih mesecih zopet stopil na finska tla, ta je v vsem obsegu spoznal velike spremembe, ki jih je v kratkem času pretrpela majhna, junaška Finska. Dvajset tisoč mrtvih, štirinajst tisoč ranjenih, povsod po deželi razvaline, povzročene od bomb, to so posledice vsiljene vojne. Mir s Sovjetsko Rusijo je oropal Finski 11% njene zemlje s 27.000 industrijskimi delavci. Prav tako je zgubljenih 11% poljedelske in 10% gozdarske proizvodnje. V sedanjo Finsko je pribežalo 460.000 beguncev iz zasedenega ozemlja, ki niso hoteli pod sovjetsko robstvo. Vsi ti so si lahko rešili le golo življenje, milijarde svojega premoženja so morali pustiti tujcu, dočim mora zmanjšana država skrbeti za njihovo preskrbo. Državni dolgovi so narastli na 17.5 milijard finskih mark. Kot Damoklejev meč pa še vedno visi nad finskim ljudstvom nerazjasnjeni zunanjepolitični položaj. Finci se še vedno boje, da bi kot majhen narod ne postali lepega dne drobiž, s katerim bi si plačevali veliki narodi. Veliko skrbi jim povzroča slab vojaški položaj. Od zunanjega sveta so zaradi blokade takorekoč zaprti. Finci pa žive v največji meri od zunanje trgovine. Naravnost čuditi se mora človek, če pomisli, da kljub zgubljeni vojski, kljub neznosnemu gospodarskemu položaju ta majhen narodič še diha, da še ni popolnoma strt in da še ni preobrnil vseh starih vrednot. Kot država in kot družba je Finska tudi danes po tolikih telesnih in duševnih naporih še vedno takorekoč nedotaknjena, čeprav se tu in tam seveda poznajo posledice velikega trpljenja.

Zima v planinah.

V Helsinkih

V Helsinke se je povrnilo vsakdanje življenje. Zadnje rane, s katerimi so bombe ranile mesto, so zaceljene. Tudi tehniška visoka šola je dobila lepo, novo obličje. Pod oboki zasneženega podzemeljskega zakloniščа pred hišo, v kateri se nahajam, se igrajo morda isti otroci, ki so lani v tem zaklonišču s strahom iskali zaščite pred sovjetskimi bombami. Avgusta so bile tudi šole po osemmesečnem počivanju zopet odprte. Nekdanji vojaki opravljajo svoje vsakdanje posle. Pa se še ni povrnilo v mesto isto življenje, kakor je bilo prej. Vojna doživetja se ne morejo izmuzniti tako hitro iz finskih duš. Korak za korakom srečuješ še mnoge nepopravljene in nepozabljene osebne tragedije. Tu vidiš dvajsetletnega invalida, tam slepca, ki ga vodi pes na vrvici. Po mestu hodi 20.000 Karelijcev. Kruha sicer ne primanjkuje, prehrana je dobro organizirana; vprašanje finske prehrane sicer za sedaj še ni katastrofalno, je pa zelo resno. Naj zadostuje samo en primer: četrt litra mleka za osebo na dan (otroci dobe pol litra) v deželi, kjer je bilo, odkar pomnijo, maslo in mleko najpriljubljenejša jed — to se že občutno pozna. Tista malenkost hrane, ki pride v Finsko skozi Petsamo, novo urejeno pristanišče v Ledenem morju, je le kapljica v morje.

V »belem mestu severa« vlada še vedno neko povojno razpoloženje. Kljub draginji in pomanjkanju so kavarne in restavracije vedno polne. Vsak čuti potrebo, da mora iti v kavarno ali restavracijo, se tam pogovarjati s sosedom o življenju in položaju, kakor da bi hotel hitro ujeti še nekaj veselih trenutkov, kajti Bog ve, kakšna bo bodočnost. Tako so Helsinki manj nordijski, kakor so bili prej. Še najbolj so podobni tistim povojnim letom, ko je bilo na Finskem prepovedano uživati alkohol, pa so vendar tekli veletoki žganja po prepovedanih potih.

Nemir in preganjanje skrbi, ki ga tujec morda zapazi, je le nekaj zunajega. Kmalu lahko vsak opazi, da na Finskem ni tiste globoke notranje krize in čudnega nihilizma, kot je bilo povsod drugod po svetovni vojni. Finska mladina ni zgubila poguma. Moskovski diktat finskemu ljudstvu ni strl njegove velikanske odporne sile. V srcih finskega ljudstva je ostalo še mnogo tiste brezprimerne notranje moči in junaštva, ki je vlivalo finskim vojakom pogum, da so tako dolgo junaško kljubovali ruskim napadom. Tudi politiki vseh struj te moči niso zgubili. Tako se dogaja, da državni zbor soglasno sprejema sklepe, ki bi se pred leti zdeli vsakemu nemogoči. Tudi akademiki so javno zavrgli svoja skrajno desničarska in skrajno levičarska gesla in so se odločili, da bodo poslej skupno delovali le za obnovo težko prizadete domovine. Ponudili so roko Švedom in politično drugače mislečim ter se združili v nepolitičnem obnovitvenem delu, vse v znamenju in pod vtisom skupnih doživetij na bojišču.

Državno politiko vodi po smrti prejšnjega državnega predsednika novoizvoljeni predsednik Risto Ryti, ki se pri svojih odločitvah ne predaja čustvu, temveč hladnemu računu. Vlada je sestavljena iz vseh zgodovinsko pomembnejših strank, tudi socialni demokrati in Švedi so zastopani. Iz tujine voden in plačan val komunističnih demonstracij, ki je posebno v poletju ogražal obstoj države, je povsem ponehal. Vlada je izdala splošno prepoved vseh demonstracij, glavne kolovodje nemirov je pozaprla, tudi socialni demokrati so očistili svojo stranko skrajnih prenapetežev in celo vzhodni sosed, ki vzdržuje na Finskem močno peto kolono, je nasvetoval tej koloni, naj se malo odpočije.

Najtežje vprašanje, ki ga mora Finska rešiti, je naselitev 400.000 brezdomcev iz Karelije, ki niso hoteli ostati na svojih domovih, ki jih je zasegla Sovjetska Rusija, ampak so rajši golih rok šli v svobodno Finsko. Če gledamo na te ljudi z gospodarskim očesom, vidimo, da je dobila država v njih nove brezposelne, ki jih ne more nikjer zaposliti, ker nima za to potrebne industrije, ne strojev, ne tovarn, na drugi strani pa so vendar upravičeni, da pričakujejo od države neko odškodnino za to, kar so izgubili. Večji del beguncev so začasno naselili na deželi. Vsaka župnija je dobila določeno število Karelijcev, ki so jih potem razdelili po posameznih hišah. Tudi najhitrejša kolonizacija ne more biti tako hitra, da bi ti ljudje že v prvem poletju lahko obdelovali svoje polje. Politična rešitev tega vprašanja je bila seveda mnogo lažja kot njena izvedba. Že v poletju so sklenili, da bodo ustanovili 30.000 novih samostojnih kmetijskih obratov po 15 hektarjev zemlje. Novo zemljo bodo dobili tako, da bodo morale nad 25 hektarjev velike kmetije v sorazmerju z njihovo velikostjo odstopiti nekaj zemlje. Seveda to delo ni preveč prijetno, ker še ni dolgo tega, ko je bila finska zemlja na novo razdeljena v agrarni reformi. Nova razdelitev, ki bo morala biti čim bolj pravična, bo zahtevala mnogo časa, truda in potrpežljivosti. Napisati bodo morali nove urbarje (zemljiške knjige), rabili bodo velike količine gradiva za nove domove, denarja za nove stavbe, poljedelsko orodje in podobno. Toda finsko ljudstvo, ki je v kratkem času preneslo toliko težav in preživelo toliko bridkih ur, je pripravljeno tudi na te žrtve, samo, da bi ga nepoklicani pustili živeti svobodnega na svojem prostoru.

Bivši abesinski cesar Haile Selasie se zadnje čase nahaja blizu Abesinije in čaka, da bo z angleško pomočjo zopet zasedel abesinski prestol.

Železniška nesreča v Španiji

V Španiji se je vdrl most na progi med Barcelono in Valencijo ter je zaradi tega nastala železniška nesreča. Stroj, službeni voz in sedem vagonov vlaka je padlo v reko pri postaji Vinaroz. Mrtvi so bili trije železničarji in štirje policaji, mnogo ljudi pa je bilo težko ranjenih. Promet med Barcelono in Valencijo je prekinjen.

Angleški teniški mojster padel v vojni

Angleški listi poročajo, da je v zračnih bojih v Afriki padel znani angleški teniški igralec Shayes, ki je še leta 1938 igral v Zagrebu za Davisov pokal.

Beg iz Pariza 2

Pariz v prvih mesecih vojne.

Istočasno so tudi v zaledju komunisti začeli iznova dvigati glave ter razširjali prepovedano »Humanité«. Vlada je zato vedno ostreje nastopala proti komunistom, na dnevnem redu so bile preiskave bivših komunistov; kjer so bili komunistični občinski odbori, so jih razpustili (in s temi odbori so hitro izginile ulice, ki so nosile imena slavnih in neslavnih španskih in francoskih komunističnih revolucionarjev).

Danska, Norveška...

Velikonočni prazniki so potekli še dokaj mirno, čeprav je bilo že kar v zraku, da se nekaj pripravlja. In ko smo 9. malega travna zjutraj zvedeli, da so Nemci zasedli Dansko ter napadli Norveško, ni bilo začudenje preveliko; saj smo pričakovali nekaj takega in zdaj se bomo imeli vsaj kje biti, so dejali.

Časopisi, ki so prinesli novico o napadu, so svojo ogorčenje pomešali že z zdravim humorjem. Tako so torej pod naslovom citirali verz iz Hamleta:

»Nekaj gnilega v kraljestvu Danskem je,

Čete, ki so bile že dalj časa za to pripravljene, so odšle na Norveško. Z največjim zanimanjem smo sledili poročilom o pomorski bitki, katere izid je dajal zaveznikom precej nade na uspeh na severu. Pa prav kmalu se je pokazalo, da je bil ta nemški korak do podrobnosti pripravljen in da je zlasti peta kolona brezhibno delovala in že v prvih začetnih urah zagotovila Nemcem posest vseh strateško važnejših točk — zlasti pristanišč in letališč.

Nič niso prikrivali poraza, ki so ga doživeli na severu. Oglasili so se mnogi ter opozarjali odgovorne osebe, naj pazijo in poskrbe, da ne bodo ponovno kje drugje tako presenečeni.

Odslej je bila vsa pozornost obrnjena na Balkan in na Belgijo. O položaju na Balkanu so poročali, da je precej kritičen, vendar so se na splošno vsi zavedali, da se sovražni val vedno bolj bliža Belgiji.

V tem pa so Nemci že napadli Belgijo, Nizozemsko in Luksemburško. Dasi so zadnje čase vsi samo še čakali tega trenutka, tako so bili o tem že prepričani, je ta napad vendar zbudil val ogorčenja. Vsi ukrepi, ki jih je izdalo vrhovno vodstvo z namenom, da čimprej in čimbolj izdatno podpre Belgijo, so se jim zdeli prepočasni.

In če bi se takrat vojaško poveljstvo ne odločilo, da pomaga Belgiji, bi ga bilo ljudstvo in vojaštvo k temu prisililo. Govorilo se je namreč, da so bili resni glasovi proti temu, da bi poslali čete v Belgijo.

S krčevito napetostjo smo čakali poročil z belgijske fronte, poročil o dogodkih, ki so tako živo posegli že v prvih dneh v življenje v Parizu kakor v vsej Franciji. Nista minila dva dneva, že je prihajalo vsak dan najmanj po 10 vlakov z belgijskimi begunci.

Pravijo, da se v nesreči pokaže pravi prijatelj. Nikdar nisem dobil tako lepega vtisa o francoskem narodu, kakor tiste dni, ko je bilo treba nasititi belgijske begunce in jim dati streho.

Vlak za vlakom je prihajal na severni pariški kolodvor. Pa je bilo treba prepeljati vso to množico na južni kolodvor.

Vse se je postavilo v njihovo službo: skavti, žosisti, žesisti in ljudje vseh slojev so prinašali beguncem vsega, česar so potrebovali: okrepčila, obleko, odeje itd.

Alarmi v Parizu so postajali vsak dan bolj pogosti, vsa večja francoska mesta so bila prvič napadena in žrtve med civilnim prebivalstvom so se večale iz dneva v dan.

Na binkoštno nedeljo in binkoštni ponedeljek je gorčenje, ki se je že mešalo z nemira polno slutnjo, doseglo svoj višek. Prvič so takrat prišli v Pariz vlaki, ki so morali napraviti pot pod točo bomb in krogel iz strojnic. Kar so dotlej vedeli iz poročil iz Poljske, to so v grozni resničnosti v Parizu prvič gledali pred seboj. Vlak, ki je pripeljal na postajo, je bil oškropljen z blatom in s krvjo, s pobitimi šipami, s preluknjanimi strehami. In iz vagonov so stopali ljudje z bolestjo prepojenimi obrazi in polni strahu od grozne poti, drugim je bila videti na licih utrujenost in nema groza, ko so gledali, kako so njihove svojce in prijatelje mrtve vlekli iz vagonov. Krik otrok, ki so izgubili svoje matere, klic mater, ki so v blaznosti klicale mrtve otroke, nam je segel do kosti.

Ko se je začela belgijska bitka, smo mislili vsi, da se bo fronta ustalila nekje v Belgiji, saj so strokovnjaki trdili, da bi se njihov trdnjavski pas mogel vsaj tri mesece upirati najhujšim napadom. Toda dogodki so se vrstili s filmsko naglico ter na zgovoren način, ki ne potrebuje nobene razlage, opozorili, da izdajstvo odpre tudi najbolj trdna vrata, to sredstvo se je izkazalo na belgijski in francoski fronti, da je močnejše kot vsi tanki in letala.

Še smo z zaskrbljenimi obrazi brali poročila o izgubah belgijskih mest, ko je kakor strela z neba prišla med nas novica, da so nemške čete predrle francosko fronto pri Sedanu in prišle globoko v francosko ozemlje.

Bilo je nekoč popoldne — če se ne motim 17. maja — ko je prišel rektor k vsem predavanjem ter naročil, naj gre takoj vsakdo na svoj dom, naslednje jutro pa da bomo že brali v časopisju, če se predavanja nadaljujejo ali ne.

Pozneje smo zvedeli, da je peta kolona telefonsko obvestila vse šole, češ da je prosvetni minister ukazal, naj takoj zaprejo vse šole in se umaknejo v notranjost Francije.

Hitro so odkrili, kdo je bil v ozadju te novice. Zvečer smo se pa le po nepotrebnem razburili ter v vsej naglici metali svoje stvari v kovčege, da bi mogli drugo jutro odpotovati iz Pariza. Pa drugo jutro so bile vse šole odprte in so normalno delovale še polne tri tedne, zaprli so jih šele nekaj dni prej, ko je bil Pariz zaseden.

Naj tukaj omenim, kako so sprejeli spremembo vlade. Ko je Reynaud zamenjal Daladierja v predsedništvu vlade, so bili vsi začudeni in se izpraševali, ne bo li sprememba vlade v najbolj kritičnih dneh (tretji dan belgijske fronte) porazno vplivala na nadaljnji potek dogodkov. Toda kmalu so razumeli, da je bilo nujno, da so se umaknili z vodilnih mest ljudje, ki so pokazali premalo odločnosti, ko je vsaka najmanjša zamuda postala usodna.

Komaj so Francozi malo prečistili vlado, že so tudi na Angleškem razumeli zahtevo časa, ki je bila pri njih že dolgo še bolj kričeča. Francozi so njihovo odločitev pozdravili, le bali so se, da pri njih vse to ne bo šlo brez dolgih ceremonij in da ne bi tako po nepotrebnem izgubljali dragoceni čas.

Po prvih porazih na Belgijskem in v severni Franciji, se je že šušljalo, da bo Gamelin odstavljen in da operacije že vodi Weygand. In ko je prišlo njegovo uradno imenovanje, je vse navdalo veselje in zaupanje. Če je kdo, ki še more rešiti položaj, potem je to Weygand, tako so trdili vsi.

Naj bi tukaj pripomnil, kako se ob takih dogodkih razširjajo najbolj gorostastne novice. O Gamelinu so pravili, da je znorel, drugi, da se je sam ustrelil, tretji, da je zbežal v Nemčijo, četrti ga je spet videl tam in tam v civilni obleki — in tako dalje, brez konca in kraja.

Po nemškem prodoru pri Sedanu, smo imeli vtis, da je nemška sila že izčrpala vse možnosti in da jih bodo le ustavili. In ko so se obrnili proti zapadu, smo vsi mislili, da je Pariz ušel največji nesreči, ki mu je pretila — če bi bili Nemci takoj po Sedanu šli proti Parizu, ne bi bili našli na poti nobene obrambe. Toda zagrešili so iste napako kot v svetovni vojni, da so prekmalu krenili proti zapadu, so vsi z veseljem rekli.

Drobne novice

Koledar

Petek, 17. januarja; Anton, puščavnik; Marijan, mučenec; Sulpicij, škof.
Sobota, 18. januarja: Petrov stol v Rimu.

Letopis

17. januarja 1706. l. se je rodil v Bostonu v Sev. Ameriki Benjamin Franklin. Kot samouk je napredoval od tiskarskega vajenca do znanega pisatelja — postal je oče ameriškega časnikarstva — in naravoslovca. Iznašel je strelovod in po njem imenovano »Franklinovo ploščo«. V letih 1757—62 in pa 1766—75 je zastopal interese svoje domovine v Londonu. Sodeloval je tudi pri osvoboditvi Združenih držav in dosegel kot poslanik v Parizu (1778-86) zvezo z Francijo ter sklenil mir z Anglijo.

17. januarja 1871. l. je bila končana tridnevna bitka na reki Lisaine. Francoska armada generala Bourbakisa, ki je hotela osvoboditi od Nemcev oblegani Belfort, se je morala umakniti.

KARL SCHÄFER, svetovni in olimpijski prvak in **FRITZI GILLARD**
dasta ekshibicijo umetnega drsanja
DANES OB 18.30 NA DRSALIŠČU SK ILIRIJE

Novi grobovi

† **Podobar Jože Grošelj.** V sredo popoldne ob treh je umrl v Selcih nad Škofjo Loko podobar Jože Grošelj. Dočakal je visoko starost, skoraj 87 let. G. Grošelj je bil znan po vsej ljubljanski škofiji; delal je po raznih župnijskih in drugih cerkvah. Izboren je bil v izdelavi križev, raznih kipov, prenavljal je oltarje itd. Najbolj znano njegovo delo je iz leta 1910., ko je v Dražgošah prezlatil štiri krasne oltarje, delo, ki bi danes veljalo blizu enega milijona dinarjev. Grošelj je to delo vestno in precizno izgotovil pod vodstvom takratne centralne komisije za varstvo spomenikov. Pogreb bo v petek dopoldne. Počivaj v miru!

† **V Metliki** je umrl gospod Dako Makar, posestnik in hotelir. Rajni se je udejstvoval tudi v politiki in je bil narodni poslanec JNS. Pokopali ga bodo danes ob 2 popoldne na pokopališču pri Sv. Roku. Blag mu spomin! Žalujočim naše iskreno sožalje!

† **V Ljubljani** je mirno v Gospodu zaspala gospa Alojzija Majcen, vdova po revidentu državnih železnic v pokoju. Pogreb bo v soboto, dne 18. januarja, ob pol štirih popoldne z Žal, kapela sv. Jakoba na pokopališče k Sv. Križu. — Naj v miru počiva! Žalujočim naše iskreno sožalje!

† **V Ljubljani** je umrl g. **Rajmund Doberlet,** magistratni uradnik v pokoju. Pogreb bo v soboto ob 2 popoldne iz mrtvašnice Zavetišča sv. Jožefa, Vidovdanska cesta 9, na pokopališče k Sv. Križu. — Po dolgem trpljenju je umrl gospod **Anton Stopar,** prevoznik in posestnik. Pogreb bo v soboto ob 4 popoldne z Žal, kapela sv. Krištofa, k Sv. Križu. Naj počivata v miru! Žalujočim naše iskreno sožalje!

† **V Kamni gorici** je umrl g. **Franc Šparovec,** zelo priznan ključavničarski mojster. Bolezen si je nakopal že v prvi svetovni vojni, ko je bil na francoski fronti zastrupljen od strupenih plinov. Pokojnik je bil poznan kot vnet član naših društev. Zlasti mnogo se je trudil pri gasilcih. Pogreb bo v petek popoldne ob 3. Naj počiva v miru — družini pokojnikovi naše sožalje!

Osebne novice

= **Za župnika v Špitaliču** je imenovan gospod **Anton Pogačnik,** doslej kaplan pri Sv. Jakobu v Ljubljani.

= **Poročila** sta se v cerkvi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani šolski upravitelj iz Leskovca pri Ptuju g. Ciril Vobič in gdč. Josipina Keržmanec. Sorodniki, znanci in prijatelji jima želimo obilo božjega blagoslova na njuno skupno življenjsko pot. Na mnoga leta!

= **Diplomirani so bili na pravni fakulteti** univerze v Ljubljani gg. **Danilo Milič** iz Trsta, **Marjan Šenk** in **Franc Vagaja,** oba iz Ljubljane. Čestitamo!

Gibanje prebivalstva v letu 1940

Župnija Adlešiči. Število duš: 1338. V letu 1940. je bilo rojenih 37, umrlo jih je 20; najstarejša je bila Cvitkovič Marija iz Tribuč, ki je dosegla starost 84 let. Poročenih je bilo 6 parov; najstarejša nevesta je bila stara 43 let.

Župnija Podzemelj. Število duš: 2700. V letu 1940. je bilo rojenih 68, mrtvorojeni so bili 4; umrlo jih je 47. Najvišjo starost je dosegla Kralj Marija iz Boginje vasi, ki je bila rojena 9. februarja 1848. Poročenih je bilo 13 parov.

Župnija Radovica. Število duš: 823. V letu 1940. je bilo rojenih 23; umrlo jih je 10. Najvišjo starost je dosegla Mole Bara iz Bojanje vasi, ki je umrla v starosti 81 let. Poročeni so bili štirje pari.

Župnija Vinica. Število duš: 2198. V letu 1940. je bilo rojenih 61; umrlo jih je 22. Najstarejša je bila Gorše Katarina iz Hrasta, ki je dopolnila 89 let. Doma poročenih je bilo 14 parov.

*

— **Naročniki »Slovenčevega koledarja« iz Belgrada** dobijo koledar v Jugoslovanski knjigarni, filiala Belgrad, Krunska ul. 29. Tu dobite tudi »Slovenčev koledar« v prodaji, velja le 28 din.

— **Naročniki »Slovenčevega koledarja« iz Zagreba«** dobijo koledar pri g. Štoku Edvardu, kolodvorska knjigarna na postaji Zagreb-Sava.

— **Predujmi iz fonda za pomoč rentnikom.** Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja v Belgradu, odsek za zaščito izseljencev, je izdalo sledeči razpis o predujmih iz fonda za pomoč rentnikom, ki ne prejemajo rent iz inozemstva: »Ker zaradi vojske delavske rente naših izseljencev **iz Francije in iz Luksemburga** še vedno ne prihajajo koristnikom v Jugoslaviji, bo na iniciativo tega ministrstva, povodom številnih prošenj in pritožb naših izseljenskih povratnikov iz teh držav in njihovih družin, ki so zašle zaradi izostanka teh rent v zelo težak položaj, **Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu** za ves čas dokler se to vprašanje ne uredi, **izplačeval predujme** na delavske rente in pokojnine iz fonda za pomoč delavcem, ki ne prejemajo rent iz inozemstva Zato naj se **prijavijo takoj** vsi koristniki delavskih rent in pokojnin iz Francije in Luksemburga Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Vsaka taka oseba mora vložiti prošnjo, iz katere mora biti razvidno, na osnovi česa prejema rento ali pokojnino (zaradi nezgode pri delu, onemoglosti ali starosti odnosno v kolikor uživajo take rente ali pokojnine člani družin, da li zaradi smrti izseljenca, zaradi nezgode ali česa drugega). K prošnji je treba priložiti: 1. Zadnjo odločbo zavoda ali ustanove, ki je priznala rento ali pokojnino. 2. Zadnji kupon o poštnem nakazilu odnosno obvestitev Narodne banke o zadnjem nakazilu denarja. 3. Potrdilo občine ali župnega urada, da žive koristnik rente in eventualno njegovi otroci izpod 16. leta. 4. Potrdilo občine ali župnega urada, da se vdova, če ona prejema rento ali pokojnino, ni ponovno poročila. 5. Izjava, izdana in podpisana po dveh pričah, da se bodo izplačane akontacije vrnile, čim bo pristojni zavod ali ustanova v inozemstvu zopet nakazala zaostalo rento odnosno pokojnino. Po § 189. zakona o zavarovanju delavcev se prošnje in priloge ne taksirajo, nasloviti pa se morajo na »Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu«. Ob tej priliki sporoča ministrstvo, da je s sporazumom o plačilnem prometu potom kliringa med Holandijo in Jugoslavijo in enakim sporazumom med Belgijo in Jugoslavijo omogočen transfer delavskih rent in pokojnin iz teh držav. Koristniki rent iz teh držav, ki se nahajajo v Jugoslaviji, naj dostavljajo temu ministrstvu ob roku izplačila rente (mesečno, tromesečno, polletno ali letno) potrdilo občinskih ali župnih uradov, da še žive. K temu naj še prilože točen naslov ustanove, katera jim izplačuje rento kakor tudi znesek rente in kdaj so ta znesek zadnjikrat prejeli. Ministrstvo bo vse podatke poslalo našim predstavništvom v Holandijo in Belgijo, katera bodo nakazovala rente naravnost koristnikom v Jugoslaviji.«

— **Železniški promet se izboljšuje.** Po informacijah na merodajnem mestu se je položaj splošnega železniškega prometa precej izboljšal v januarju. Lani decembra je tovorni promet komaj zmagoval, kajti bil je velikanski naval ter je tovornoprometna služba z največjimi napori in težavami zmagovala vse ovire in zadostila vsem potrebam domačega in mednarodnega prometa. Promet je tudi oviral zadnje dni vladajoči mraz. Potniški vlaki in tudi brzovlaki sedaj ne zaznamujejo v Sloveniji večjih in abnormalnih zamud. Brzovlaki na daljše proge in ekpres so pa v dnevih hudega mraza zaznamovali prav velike zamude, dostikrat 1 do 2 ure. Po hudem mrazu je v torek nastal vremenski prevrat. Mraz je odnehal. Temperatura se je dvignila za 9 stopinj, toda še vedno je pod ničlo. Včeraj je začelo močneje snežiti s presledki. Ta snežni pojav sliči poletnim pojavom, ko se hudi deževni nalivi vrste. Sneg zna za slučaj, da pada nekaj dni, povzročiti težkoče v železniškem prometu. Letošnji januar glede hudega mraza je sličen januarju l. 1929. Takrat je prvih 6 dni silno in neprestano snežilo, nato je zavladal hud mraz, ki je dosegel —20 stopinj C.

— **Slika Marije z Brezij naj krasi Tvoj dom!**

— **Čedni dohodki iz sodnih markic.** Leta 1939 sredi avgusta je izšla uredba, s katero je pravosodno ministrstvo vpeljalo poleg drugih sodnih taks tudi posebne sodne markice. Uredba določa, da morajo stranke v sodnih zadevah in pravdah doplačati k vsaki tarifni postavki (h kolekom itd.) še poseben doprinos v obliki sodnih markic. Ta doprinos je določen na 10% vsake tarifne postavke.. Ta prispevek je namenjen za vzdrževanje sodnih poslopij in zemljiških knjig, kakor tudi za zidanje novih sodnih poslopij. Dne 15. septembra 1939 se je pričelo na vseh sodiščih v državi pobiranje tega prispevka, plačanega v obliki sodnih markic. Te markice, tako jim pravijo, so donesele že prav čedne milijone sodni upravi. Lani so stranke samo na ljubljanskem okrajnem sodišču plačale nad 162.000 din v markicah. Vsa Slovenija pa je plačala po splošnem računu lani gotovo nad 1 milijon dinarjev za markice.

— **Meščanska šola na Viču** je priredila prejšnjo nedeljo v šolski dvorani božično igro »Stanko inn Lenčica« z vsebino socialnega značaja. Igra, ki je zanjo žrtvoval svoje božične počitnice katehet p. Krizolog in so mu pomagali tudi člani učiteljskega zbora, je prav lepo uspela. Gledalci so radi sledili mladim igralcem, ki so nastopali v vlogah otrok in odraslih, živih in mrtvih, človeških in bajnih bitij. Čisti dobiček je bil namenjen dijaški kuhinji na meščanski šoli, ki daje 45 najrevnejšim učencem dnevno brezplačno gorko kosilo in koščck kruha. — Ravnateljstvo šole se iskreno zahvaljuje režiserju in sodelavcem, malim igralcem in objskovalcem za naklonjenost ter sporoča, da se na splošno željo igra v nedeljo 10. t. m. ponovi. Cenjeno občinstvo se na ponovno uprizoritev prav vljudno vabi.

— **V snegu je zmrznil.** Z Vranskega nam poročajo: Dne 15. januarja so našli na Vologi pri »Lipi« v snegu zmrznjeno moško truplo. V njem so prepoznali Razenjštajna Telesforja iz Šmartnega ob Dreti. Mož je star 40 let, oženjen in oče petih nedoraslih otrok v starosti od 3 do 14 let. Rajni se je mudil preteklo nedeljo na Vranskem, kjer je od tukajšnjega trgovca Lavriča kupil konja in kravo. Nato se je zadržal do 4 popoldne v gostilni pri Križniku, odkoder se je vračal preko Vologe in »Lipe« domov v Šmartno. Toda med potjo je očividno omagal in ponoči v snegu zmrznil.

— **Ogenj v Kamniku.** Veliko pozornost je te dni zbudila v Kamniku sirena Knafličeve tovarne, ki je klicala gasilce k požaru. Dim se je vil nad železniško postajo, zato so nekateri mislili, da gori kako postajno poslopje. V resnici pa je gorela lesena baraka na lesnem skladišču nekega kamniškega trgovca. V njej je stanoval naš someščan, ki je očividno ob odhodu pozabil pogasiti ogenj v štedilniku in je iskra zanetila požar. Mogoče pa je tudi kdo od zunanje strani podtaknil ogenj. Iz ognja so rešili nekaj oprave, ostalo pa je vse pogorelo.

— **Posebne vrste sleparski trik.** Samski šofer Jože S. je prišel na poseben trik, da je znal trgovce in natakarice oslepariti za razne zneske. Pojavil se je v kaki trgovini. Kupil je malenkost za 2 ali 5 dinarjev. Dal je stotak, toda znal je tako manipulirati, da je dobil blago in še poleg stotaka izmenjani drobiž. Pri dveh natakaricah nekje na Notranjskem ob meji je ostal dolžan na jedači in pijači večji znesek. Mali kazenski senat v Ljubljani ga je obsodil na 6 mesecev strogega zapora in na 120 din denarne kazni. Jože je kazen sprejel.

— **Za ukradeno kolo 6 mesecev.** Mali kazenski senat v Ljubljani je Toneta Severja, rojenega na Ježici in že večkrat kaznovanega, nestalnega bivališča in brez premoženja obsodil na 6 mesecev strogega zapora, ker je 16. novembra lani ukradel Ivanki Erjavčevi žensko kolo »Tajfun«, vredno 1000 din. Sever je kazen sprejel.

Ljubljana, 17. januarja

Gledališče

Drama. Petek, 17. jan.: Zaprto. (Generalka.) Sobota, 18. jan.: Othello. Red premierski. — Nedelja, 19. jan.: Ob 15. Princeska in pastirček. Mladinska predstava. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20. Cigani. Izven. Zniž. cene od 20 din navzdol.

Opera. Petek 17 jan.: Ob 15. Vesele žene windsorske Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 16 din navzdol. — Sobota, 18. jan.: Carmen. Izven. Gostovanje altistke Ančice Jelačičeve in tenorista Josipa Gostiča, članov zagrebške Opere. — Nedelja, 19. jan.: Ob 15. Angel z avtom. Mladinska spevoigra. Izven. Znižane cene. — Ob 20. Traviata. Izven. Gostovanje bolgarske sopranistinje Vanje Leventove. — Ponedeljek, 20. jan.: Zaprto.

Radio Ljubljana

Petek, 17. januarja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Kako in kje je Boža dobila kožušček (g. Mirko Demšar) — 12 Naše pesmi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila, objave — 17.30 Češki odmevi (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac .ura — 19.40 Plošče — 19.50 Izseljeniške vesti — 20 Koncert za violo in klavir (gg. prof. Karol Jeraj in g. prof. Marijan Lipovšek) — 20.45 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila.

Drugi programi

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40. Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 0.30. Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.30: Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

Prireditve in zabave

Opozarjamo na Mlakarjevo »Vragovo smolo«, ki jo bodo uprizorile dijakinje v soboto, dne 18. januarja, ob 8. zvečer v frančiškanski dvorani. Oskrbite si vstopnice v predprodaji pri Sfiligoju v Frančiškanski ulici 1. Na večer predstave se bo blagajna odprla ob 7.

Predavanja

Smučarsko predavanje v Ljubljani priredi Smučarski klub Ljubljana dne 21. t. m. v frančiškanski dvorani ob 20. Predava o moderni smučarski tehniki znani smučarski pisatelj in smučarski učitelj g. Kump. Vstopnina 3 din. 5 din v predprodaji v sportni trgovini Gorec na Tyrševi cesti.

V soboto, dne 18 t. m. ob 20 priredi alpinistični odsek Akademskega športnega kluba v dvorani Akademskega doma na Miklošičevi c. 5 zanimivo predavanje s skioptičnimi slikami: »Razvoj, kriza in nova pota alpinizma«. Predaval bo najboljši slovenski alpinist-plezalec, znani igralec iz filmov »V kraljestvu Zlatoroga« in »Triglavske strmine«, Uroš Župančič. Vstop prost.

Naše dijaštvo

SKAD Danica ima drevi ob tri četrt na osem članski sestanek s predavanjem g. dr. Janeza Kraljiča o temi »Pij XII. in KA«.

Savičarke! Drevi ob pol 8 imamo v dvorani pri sv. Jakobu redni članski sestanek. Predaval bo g. dr. Pirc: »Nazadovanje rojstev v Sloveniji.« Pridite vse!

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska cesta 43, mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Šelenburgova ul. 7.

Poizvedovanja

Izgubila sem rdečo usnjato denarnico z večjim zneskom na Karlovški cesti. Pošteni najditelj naj jo odda proti pošteni nagradi v trgovini Kušlan, Karlovška cesta 34.

Redka 70 letnica

Jubilant je g. Josip Negode, ki praznuje 70 letnico delovanja kot umetniški klesar in kipar; torej ni to jubilej starosti, kakršnih je mnogo, temveč 70 letni spomin neprestanega delovanja v poklicu obrtno kiparske stroke. Njegov rod poteka iz Dobrniča na Dolenjskem, od koder se je preselil prastari oče na sončni Jadran. J. Negode je bil rojen v Sv. Ivanu pri Trstu 22. februarja 1858, kjer je bila zibelka slovenskega narodnega preporoda v okolici važnega pomorskega pristanišča, ki se je začelo takrat bujno razvijati kot edina večja luka nekdanje Avstrije. Ko je začel obiskovati ljudsko šolo, je učiteljeval v Sv. Ivanu I. Piani iz Senožeč. Ta je bil sicer Italijan po imenu, pa zaveden Slovenec nalik ljubljanskemu Costi, da so se njegovi učenci navzeli zgodaj svoje narodnosti. Leta 1868 je bila tam ustanovljena slovenska čitalnica, v kateri je že šolska mladina prirejala predstave. Ker je bila v oni dobi v Trstu in okolici zelo razvita kamnoseška obrt, je deček J. Negode vstopil kot vajenec pri znanem podjetniku Palese, ki je gradil mogočno in krasno pravoslavno cerkev v Trstu. Z vso vnemo se je oprijel tega poklica in je vidno napredoval. Kot pomočnika ga je sprejel pozneje v svojo delavnico slovenski altarist pri Sv. Ivanu Anton Trobec, poznan tržaški narodnjak, ki je bil tudi kvalificiran geometer. To je bila sreča za mladeniča. Na ognjišču Trobčevem je dobil temeljito narodno in družabno vzgojo, sodeloval je na svetoivanskem čitalniškem odru ter se je udeleževal obenem narodnostnih bojev v Trstu in okolici. Po petih letih se je šel po nasvetu svojega dobrotnika spopolnjevat v razne italijanske delavnice, da je postal izvrsten kipar. Njegova posebna veščina je izdelovanje obrazov, podob sploh, ker je mojster v punktiranju. Kamenitne vence kleše izborno kar na pamet.

Svojo družino in obrtno delavnico si je ustanovil v prijaznem Sv. Ivanu, kjer je živel mnogo let v zadovoljnih premoženjskih razmerah. Izkazal se je zelo sposobnega za popravo in nove naprave cerkvenih kamenitih umetnosti, oltarjev, kar se je narčil v šoli A. Trobca, ki je umrl leta 1920; tako tudi za obnovo starinskih spomenikov, da je bil kakih pet let desna roka konservatorju dr. Gniersu na otoku Brioni pri Puli. Svetovna vojna mu je vse to pokvarila, da je moral zapustiti svoj ljubljeni dom. Razprodal je svojo posest ter se je preselil v Ljubljano leta 1923, kjer je položil k večnemu počitku svojo skrbno soprogo. Sedaj živi v družini svojega zeta g. Iv. Rutarja, upokojenega poštnega kontrolorja. Jubilant je izredno zdrav, živi zmerno ter ne more biti nikdar brez dela. Zaposlen je pri raznih kamnoseških podjetjih kot kipar ali pa dela v svoji delavnici na Sv. Petra cesti št. 47. Nadosemdesetletni starček je še čil, živahen in hiter ter skoraj ne pozna pokoja. 70 let je preteklo, od kar deluje kot umetniški kamnosek in kipar; malo ima sebi enakih vrstnikov ali pa nobenega! — Slovenci imamo v naših družinah lepih vzornikov vsestranih vrst kulturnega delovanja, ki bi morali ostati zabeleženi vsaj v družinskih kronikah; žalibog so te zelo redke še celo v družinah inteligentnih krogov, kar gre na rovaš naše pomanjkljive vzgoje. Tak vzor marljivega in neutrudljivega obrtnika-kiparja bo zapustil naš jubilant g. J. Negode svojim sorodnikom in slovenskemu narodu, kar je še poseben ponos našim tržaškim rojakom! Narod, ki ceni svoje zaslužne može brez ozira na njihov stan — ne propade. Čast možu dela!

I. G.

Po državi

* **Grofica Lila Pejačevič,** vdova po bivšem hrvatskem banu grofu Teodorju Pejačeviču, je umrla v Našicah v 81. letu svojega življenja. Grof Pejačevič je zasedel bansko stolico za grofom Khuenom Hedervaryjem, poprej pa je bil veliki župan v Virovitici. Grofica Pejačevič je bila srčno dobra žena, ki je rada podpirala vsako plemenito akcijo.

* **Potres v Šibeniku.** V sredo zjutraj ob 6.42 so čutili v Šibeniku hud potresni sunek. Tudi v okoliških vaseh so čutili potres. Potres je nekoliko poškodoval več zgradb, med drugim tudi poslopje mestne policije, kjer se je zrušil del stropa.

* **Drago mleko v Dubrovniku.** V Dubrovniku prodajajo mleko po 6 din liter. Večina mlekaric iz okolice, ki prinašajo mleko v mesto pa smatra, da je cena 6 din za liter le previsoka in oddajajo mleko cenejše.

* **Splitski peki pečejo slab kruh.** Zato je odsek za nadzorovanje cen odredil, da so mestni organi izvršili po pekarnah strogo preiskavo, da ugotove, kakšne primesi so dajali peki krušni moki. Od 20 pekov so poslali kruh v analizo in bodo na podlagi izida preiskave brezvestne peke najstrožje kaznovali.

* **Odkup železnice Banjaluka-Maslovara.** Po zaslugi ministra za gozdove in rudnike dr. Kulenoviča je končno ugodno rešeno vprašanje nadaljnega obratovanja v državnem rudniku Maslovare pri Kotorvarošu in tako zagotovljena eksistenca več tisoč delavskih družin. Ministrsvto za gozdove in rudnike je te dni odkupilo železniško progo Banjaluka-Kotorvaroš-Maslovare, ki je bila last že likvidiranega gozdno-industrijskega podjetja Bosna Bois v Banjaluki. To podjetje je likvidiralo svoje velike žage že preteklo leto in takoj začelo opuščati promet na železniški progi Banjaluka-Maslovara. Takrat je nastalo vprašanje, kako prevažati premog skozi neprehodne gorske predele, ker je bila ta železnica edino sredstvo za prevoz premoga. S tem v zvezi je bilo tudi vprašanje obratovanja rudnika, v katerem je zaposlenih več tisoč rudarjev. Sedaj je minister Kulenovič podpisal odlok, s katerim je ministrstvo odkupilo to železnico in sta državni rudnik Lauš v Banjaluki in rudnik v Maslovarih že začela v lastni režiji opravljati promet na tej železnici in prevažati premog.

* **Lačni volkovi napadajo živino.** Banska uprava v Banjaluki je prejela iz vseh mest vrbaske banovine poročila o hudih snežnih viharjih. V Banjaluki je padlo v sredo 20 cm snega. Mnoge ceste po banovini so zatrpane s snegom in je promet zelo oviran. Veliko vasi je odrezanih od ostalega sveta. Pojavili so se tudi lačni volkovi, ki napadajo živino in drobnico po stajah. V okraju Kotorvaroš so se pojavili tudi medvedi.

* **Kockar in poulična pevka.** Pred nekaj leti je prišel bogati kavarnar Evgen Radač iz Stare Kaniže v Subotico in je tam spoznal poulično pevko Magdo Varga. Kavarnar se je navdušil za lepo dekle in jo nagovoril, da je prišla v njegovo kavarno v Staro Kanižo. Kolikorkrat je Radač, ki je bil vdan alkoholu in kockanju, videl Magdo, jo je vedno nadlegoval z ljubezenskimi ponudbami. Magda je kmalu postala voditeljica podjetja. Evgen Radač je bil zadovoljen, toda, kadar je igral in pil, je vedno prišlo do neljubih prizorov zaradi ljubosumnosti. Pred nekaj dnevi se je Radač spet napil. V navalu slepe ljubosumnosti je pograbil samokres in ustrelil Magdo, ki se je mrtva zgrudila na tla. Nato si je Radač pognal kroglo v glavo. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico, kjer leži v brezupnem stanju.

Anekdota

Znani maršal Blücher je bil strasten kadilec. Imel je lastnega mojstra za pipe, čigar dolžnost je bila, da maršalu baše pipe in jih drži v redu. Temu možu, pisal se je Kristijan Hennemann, je izročil maršal Blücher med neko bitko kratko glinasto pipo, ki jo je pravkar imel v ustih, in mu dejal: »Pazi, da ne ugasne, jaz se bom takoj vrnil.« Nato je šel nad sovražnika. Po dobljeni bitki se je pozno zvečer Blücher vrnil k Hennemannu, ki ga je dobil na istem mestu, ko je mirno kadil iz pipe. Ko je Hennemann izročil pipo Blücherju, je dejal: »Večkrat so mi jo izbili iz ust, pa sem jo vendarle obvaroval.« Blücher mu je odvrnil: »Kaj češ, prijatelj, trajalo je nekoliko delj časa. Sovražniki nikakor niso hoteli takoj bežati.«

»Vrzi mi milo sem gor. Ta prha je tako prijetno topla.«

LJUBLJANA

Dobro mero pršiča smo dobili

Že v sredo je vse kazalo, da bomo dobili zopet sneg. Nebo je bilo oblačno, mraz je popustil in čez dan so včasih začele naletavati drobne snežinke. Tudi na večer in čez noč je sneg po malem naletaval, zares pa je začelo snežiti v četrtek dopoldne. Ker smo imeli že nekaj snega za dobro podlago, se je hitro poznalo. Posebno v opoldanskih urah je metlo na vso moč. Ves dan je naletaval pravi pršič in smučarjem so kar sijali obrazi, ko so gledali kako stresa nebo tako obilne zaloge najboljšega snega za smuko. Na hodnikih in cestah se je hitro zapadli sneg hudo poznal. Hišni gospodarji, ki letos v Ljubljani razmeroma pazijo na to, da se hodniki sproti čistijo, so nejevoljno gledali, kako vse čiščenje nič ne zaleže. Če je bil hodnik le nekoliko daljši, je imel delavec na njem ves čas dovolj dela. Medtem ko je prišel z enega kraja na drugega je na nasprotnem koncu zapadlo zopet toliko snega, da je delavec lahko začel znova. Tudi mestna občina je poslala na ulice veliko število delavcev, ki so hitro čistili najvažnejše prehode. Na tramvajskih progah sta vozila kar dva snežna pluga in čistila cestišče v območju proge. Motorni plug mestne občine je prav tako stopil v akcijo in mu bo ostalo dela še za par dni, četudi ne dobimo več nove pošiljke snega. Na srečo je povsod po deželi padel le suh sneg, tako da niti telefonski niti brzojavni promet zaradi snega nista trpela. Tudi vlaki zaradi zapadlega pršiča niso imeli večjih zamud, kakor sicer. Vse drugače bi seveda bilo, če bi bil zapadel s tako naglico južni sneg. Vsega skupaj je zapadlo v četrtek čez dan v Ljubljani 15 cm novega snega. Suhi pršič je v cestnem prometu povzročil kaj zanimive prizore. Za avtomobili, ki so se vozili po cestah se je dvigal sneg kakor dolga bela prašna kača, na hrbtni strani avtomobilov pa se je vsedal pršič, tako da so bili nekateri avtomobili v ozadju naravnost zasuti s snegom. Proti večeru je sneg popustil, nebo pa je ostalo oblačno; ker se temperatura, ki se je čez dan sukala med 4 in 5 stopinjami pod ničlo ni mnogo spremenila, lahko še pričakujemo novega snega. Brezposelni, ki bi radi zaslužili s čiščenjem snega, ga bodo poleg smučarjev edini veseli. Zadovoljni so tudi kmetje, saj je s snegom zemlja dobila koristno zimsko odejo, sicer pa pomeni sneg za vse neprijeten dokaz, da bo letošnja zima prav tako huda kot lanska in da bo vse veljala še precej več kakor lani.

V delavnici kiparja Smerduja

Nič ne bom prikrival: neko nezadovoljstvo — nemala jeza me je nagnala iz mesta.

Sedel sem v kavarni ter pregledoval naše dnevnike v prepričanju, da bom v njih našel zaželeno resnico. Moj trud je bil le deloma poplačan. Pri nas se za sedaj še ponekod tako prakticira, da se resnico zamolči, kaj rado pa razsiplje s priskutno in zlagano hvalo. (Iz posavske »cize« napravijo nekateri dnevniki tovorni avto, šolarja povzdignejo v učenjaka, če je pa ta šolar slučajno zašel — recimo — na umetnostno akademijo, je po letu dni, ko se vrne s polomljenimi perutmi v domovino, za gotov krog že dovršen umetnik. Tej ugotovitvi sledi razstava, njej pa ogabnosti: »junaku dneva« je treba izkazati čast in spoštovanje, ker: »Slovenska javnost zavedaj se, da se ti predstavlja veličina! Umetnik, ki razstavlja, je velik človek, je **akademski slikar** — recimo da se piše — **Jeremija Sirotnik**«)

In uboga, potrpežljiva slovenska javnost, ki sicer misli z lastnimi možgani — hoče ali noče — mora verovati v to.

Še več: Slovenska javnost mora **slaviti** novo zvezdo, ki se je nepričakovano pojavila na naši kulturni pozornici; uboga slovenska javnost je primorana občudovati in hvaliti nezrela dela, ker sicer je vsestranska zamera.

Ob tem razmišljanju in ob teh ugotovitvah me je na cesti za Bežigradom ustavil prijatelj Smerdu: »Jezen je tvoj obraz. Pusti jezo in se potrudi v mojo delavnico. Nekaj novega bi ti rad pokazal.«

Vesel sem bil povabila, še bolj vesel umetnin, ki mi jih je pokazal v svoji tihi delavnici, ki jo ima prijatelj Smerdu v neki vili za Bežigradom.

Očaran sem bil ob pogledu na kip deklice, ki je počival na kiparskem podstavku.

»Sanjavost«, naj se imenuje to delo — mi je dejal naš kipar Smerdu ter zopet umolknil.

Očaran od lepote sem molčal ter se poglobil v delo: Na lahki vzpetini sedi dekle. Vzravnano je njeno telo, ki je pokrito z lahno tančico. V levici, ki sloni na graciozno skrčeni desni nogi, drži šopek cvetja, ki ga je poklonil — izvoljeni. Njen pogled je miren, pa vendar: oko išče, uprto je v daljo. Tam v dalji se mudi izvoljeni — njeno oko ga vidi, njeno srce ga pozdravlja...

»Portret je to, prijatelj« — je naenkrat spregovoril kipar Smerdu. Za spremembo sem izdelal celo figuro. Običajno, kakor ti je znano, modeliramo samo glavo alj pa napravimo doprsni kip. No, to pot sem se odločil za celotno figuro. Več se da na ta način povedati. Delo je naročeno. Upam, da bo mecen zadovoljen. Ko bom končal z delom v marmorju, bom stvar razstavil.

»Z razstavami je danes sicer težavno. Ljudje nimajo v razstave preveč vere, ker danes razstavlja že vsakdo in pa — razstavlja se že vse. Vse je danes že umetnina. Ni važno, če je razstavljena res umetnina, glavno je, da najdeš prijateljčka, ki bo obvestil svet, da je razstavljeno delo, delo akademskega slikarja ali kiparja. S tem načinom propagiranja se naši umetnosti — resnični umetnosti — samo škoduje.«

»Prijatelj, na to sem mislil, ko si me ogovoril. Pustiva to, pa mi raje pokaži še druge svoje lepote.«

Smerdu se je nasmehnil ter pričenjal odgrinjati novejša svoja dela. »Plesalki«, »Devojka ob vodnjaku«, »Adonisa« mi je pokazal ter skromno pristavil: »Pripravljam se kar najresneje na razstavo. Čeprav trideset del imam v »Salonu Kos«, to tu bom še dovršil in živo verujem, trdno upam, da se bodo našli kupci.«

»Prijatelj, sem vzkliknil, upajmo, da ima naš narod še zdrave in razsodne ljudi, da imamo ljudi, ki znajo razlikovati med dobrim in slabim, ki znajo ceniti pravo umetnino.«

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes in v soboto ob 20
Paul Muni v filmu, polnem življenske resničnosti

Svet se spreminja

ter odlična **Pola Negri** v svojem velikem filmu

Materina izpoved

V Foxovem jurnalu svečanosti ob pogrebu dr. Korošca

l **Društvo bežigrajskih gospa** se udeleži z zastavo danes ob 4 na Žalah pogreba članice Leopoldine Tavčar. Vse vabljene. — Odbor.

l **Anton Jež, petdesetletnik.** Danes praznuje god in petdesetletnico rojstva delovodja državnih proteznih delavnic v Ljubljani g. Anton Jež, ki vodi to pomembno ustanovo že od l. 1919. naprej. Tedaj ga je sprejel v službo šef zdravstvenega odseka tedanje pokrajinske vlade g. dr. Brecelj. V dolgoletni dobi svojega uspešnega dela v proteznih delavnicah si je g. Jež pridobil mnogo zaslug za čim boljšo ortopedsko pomoč številnim invalidom. Z veliko ljubeznijo je spremljal in vodil razvoj zavoda, ki se je razvil v odličen in vsesplošno priznan zavod. V zadnjem času se je g. Jež posvetil v veliki meri tudi pripravam za zgraditev novega invalidskega doma v Ljubljani in je z nasveti mnogo doprinesel da so novi načrti tako posrečeni in popolni. Ko obhaja svoj god in rojstni dan in vstopa v Abrahamova leta, mu želijo vsi uslužbenci proteznih delavnic in številni drugi njegovi prijatelji še obilo zdravih in krepkih let.

l **Za zimsko pomoč Ljubljanskim revežem** je Kranjska industrijska družba z Jesenic nakazala 7500 din namesto venca na grob pokojnega ministra dr. Antona Korošca. Akcijski odbor za zimsko pomoč v Ljubljani izreka dobrotnici ljubljanskih revežev najtoplejšo zahvalo, prav tako pa izraža tudi svojo hvaležnost, ker se Kranjska industrijska družba zaveda, da je Ljubljana glavno mesto in tudi gospodarsko središče vse Slovenije, ter je s tem dala najlepši zgled razumevanja socialnih dolžnosti tudi drugim podjetjem na deželi.

l **Modernizacija in tlakovanje Dolenjske ceste.** Kratko smo včeraj omenili, da so začeli podirati kostanje ob Dolenjski cesti tja do Rudnika. Navedli smo tudi, da je v načrtu razširitev in modernizacija te ceste. Izdelan je že obširen načrt za preureditev, modernizacijo in tlakovanje državne ceste Ljubljana—Novo mesto. Ta cesta bo na gotovih krajih preložena, drugod pa primerno tlakovana. Dolenjska cesta tja do Škofeljce spremeni po tem načrtu nekoliko svojo progo. Sedanja cesta do Škofeljce bo opuščena za veliki promet in bo preložena čez dolenjsko progo. Izdelan je tudi za 6 let delovni program. Za vsa dela je določen kredit do 20 milijonov dinarjev.

l **Slika Marije z Brezij naj krasi tudi tvoj dom!**

l **Kontrola jajc in mleka.** Tržna poročila naših dnevnikov so že večkrat izrazila željo gospodinj, naj bi tržno nadzorstvo pregledovalo jajca, če so dobra. Prav tako so se pa gospodinje pritoževale zaradi slabega mleka. Zato tržni urad opozarja vse konzumente in kupce jajc in mleka, da strokovno osebje tržnega urada prav vsak dan kontrolira mleko in jajca ne samo na trgu, temveč tudi na mitnicah ter po mlekarnah, trgovinah in tudi po ulicah. Na živilskem trgu je tudi prostor za pregled jajc, kjer vsaka gospodinja lahko pusti pregledati jajca, ki jih želi kupiti. Vendar se pa tega gospodinje zelo malo poslužujejo in zato jih še posebej opozarjamo, da lahko vsako jajce, ki je na živilskem trgu naprodaj, da vsaka gospodinja takoj preiskati, saj ta preiskava nič ne stane. Če pa kaka gospodinja sumi, da kupuje slabo mleko, naj kar javi tržnemu uradu, ki ima že dve leti sijajno urejen nov laboratorij za preiskavanje vseh živil. Ta laboratorij je najzanesljivejši varuh, da ljubljansko prebivalstvo za dober denar dobi tudi dobra in zdrava živila.

l **V nedeljo dva Putnikova smučarska izleta. Pasja ravan in Kurešček.**

l **»Veselo potovanje v prijetni družbi«** je pravzaprav naslov nocojšnjega predavanja, ki ga bo imel znani planinski pisatelj prof. Janko Mlakar v frančiškanski dvorani. Predavanje je opremljeno tudi s skioptičnimi slikami. Podal nam bo pregled naših planinskih postojank v Karavankah in kraljestvu Zlatoroga. Ker je predavatelj priznan strokovnjak v planinskem raju, zato bodo obiskovalci tega večera gotovo odnesli najlepše vtise. — Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7 in v trgovini Stiligoj. Sedeži po 3 din, 2 din, za dijake 1 din.

Kupujte »Slovenčev koledar«

ki je najzanimivejša knjiga današnjih dni.

Stane le 28 dinarjev

Koledar s poslovnim delom stane 6 dinarjev več.

Dobite ga v vseh knjigarnah!

l **Zimske suknje so pri tatovih sedaj posebno v časteh.** Mraz pritiska in zato zimske suknje v predsobah in v kavarnah niso posebno varne. To je okusil P. K., kateremu je neznan tat odnesel iz predsobe na Poljanski cesti 3000 din vredno temnosivo zimsko suknjo in siv zimski suknjič. Iz neke kavarne pa je gostu odnesel drug tat 600 din vredno črno suknjo.

l **Tatvina zlatnine.** Te dni je bilo iz izložbenega okna v Židovski ulici ukradenih zlatarju Alojziju Fuchsu 15 pozlačenih prstanov, 11 pozlačenih zapestnic, 24 srebrnih prstanov, 1 par poročnih pozlačenih prstanov, 7 športnih verižic, 6 kromiranih zapestnic za ure in nekaj drugih malenkosti v skupni vrednosti 4300 din. Nevarnega posla so se lotili nerodni začetniki, katere je policija hitro dobila in spravila pod ključ.

l **Velika tatvina denarja.** V zadnjem času je neznan tat ukradel v stanovanju litografa Stanislava Glavača v Lepodvorski ulici 10.000 din. — Iz stanovanja Janje Gregorič na Sv. Petra cesti pa je neznana ženska odnesla te dni listnico, v kateri je bilo 2.100 din.

l **Kaj vse kradejo.** Iz barake na Dunajski cesti je neznan tat odnesel zavitek sveč, 15 kranjskih klobas in še nekaj drugih jestvin Leopoldini Škerjanc, ki trpi 330 din škode. Iz kletne drvarnice nove banovinske hiše na Vrtači pa je drug tat odnesel 300 din vredno vrečo krompirja, žago, sekiro in škaf upravitelju hiše. Iz neke gostilne pa je neki prevejanec odnesel 30 kg fižola, ki je bil vreden 180 din in bil tam spravljen za neko drugo stranko. Iz kokošnjaka Jožeta Podboja v Bohoričevi ulici pa je nekdo odnesel 2 kokoši in petelina. Iz zaklenjenega dvorišča v Zvezni ulici pa je neznan tat odnesel Heleni Peterč posteljno mrežo, vredno 100 din.

MARIBOR

Težave z železniškim prometom

Maribor, 16. januarja.

Ukinitev nekaterih osebnih in brzih vlakov, ki je stopila z včerajšnjim dnem v veljavo, je prinesla za Mariborčane in za njegove obiskovalce velike nevšečnosti. Maribor, ki je imel do sedaj še nekam ugodne železniške zveze na vse strani, je s temi ukinitvami naenkrat naravnost izoliran ter odrezan od drugih središč v državi. Najbolj težko bomo pogrešali sedaj edini brzovlak, s katerim je bil Maribor zvezan z Zagrebom ter je odhajal ob 13.53 iz Maribora. Na Zidanem mostu bodo morali potniki prestopati na novo uvedeni osebni vlak, ki odhaja z Zidanega mosta ob 15.47 ter prihaja v Zagreb ob 17.47. Ker pa je opoldanski brzovlak ukinjen tudi v smeri Zagreb—Ljubljana, bodo morali potniki uporabljati potniški vlak z odhodom iz Zagreba ob 12.50 ter prihodom v Maribor ob 17.15. Ta osebni vlak pa nima zveze na brzovlak Ljubljana—Maribor, ki odhaja 15 minut pred prihodom osebnega vlaka iz Zagreba. Včasih je imel Maribor dnevno več parov brzovlakov, ki so vozili med Dunajem in Trstom ter v smeri proti Zagrebu in obratno. Poleg tega je prihajal v Maribor brzovlak iz Budimpešte, ki je vozil na Koroško. — Največji udarec za prebivalce severne Slovenije pa predstavlja ukinitev dosedanjega dopoldanskega vlaka Ljubljana—Maribor (odhod iz Ljubljane ob 7.55, prihod v Maribor ob 11.43). S tem je onemogočeno enodnevno potovanje z Gorenjske in Dolenjske v štajerske kraje, še bolj pa je s tem ukinjena zveza iz Belgrada v severno Slovenijo. Potniki, ki prihajajo iz Belgrada z brzovlakom na Zidani most ob 8.12, bodo morali zaradi opustitve omenjenega dopoldanskega osebnega vlaka Ljubljana—Maribor, čakati na Zidanem mostu do 14.24 (na brzovlak Ljubljana—Maribor) — to je več kot 6 ur. Tudi pošta iz Belgrada bo zaradi tega prišla šele tretji dan v naše kraje. Tako je zdrknil Maribor s temi izpremembami na čisto provincialne razmere. Z ozirom na gospodarsko važnost našega mesta, pričakujejo vsi gospodarski krogi, da bo železniška uprava to izredno škodljivo in nemogoče stanje popravila, bodisi z zopetno uvedbo osebnega vlaka Zidani most—Maribor, ki bi prevzel na Zidanem mostu pošto in direktne vagone Belgrad—Maribor.

† Aleksander Klešič

Včeraj dopoldne je umrl po daljšem bolehanju mariborski kavarnar in restavrater g. Aleksander Klešič. Z njim je naše gostinstvo izgubilo enega najodličnejših predstavnikov in strokovnjakov, ki je užival velik sloves daleč izven meja naše države. Pokojnik je bil rodom Hrvat ter je dosegel starost 61 let. Izučil se je v kavarniški obrti na Dunaju, nato pa se je izpopolnjeval v odličnih gostinskih etablismanih v Švici, v Franciji, Italiji, kjer si je poglobil svoje strokovno znanje. Kot odličnemu strokovnjaku je bilo poverjeno vodstvo velikih hotelov in restavracij. Pred vojno se je osamosvojil v Opatiji. Leta 1915 je prevzel vodstvo Stubiških toplic, leta 1918 je prišel kot restavrater in hotelir na Klopinsko jezero, leta 1920 pa je prevzel v Mariboru vodstvo »Velike kavarne«, kjer je poleg kavarniškega obrata uredil tudi svojo znano restavracijo ter priključil še bareko podjetje. V Mariboru in v Sloveniji je prevzel vodilno vlogo v gostinski obrti, slovel je zaradi svojega strokovnega znanja, pa se je njegov vpliv odražal v tej za naš tujski promet čimdalje važnejši panogi. Zlasti v Mariboru je kot dolgoletni predsednik Združenja gostilničarjev vplival na ustanovitev gostilničarske šole, katero je dolgo sam vodil, sodeloval je v mestnih turističnih ustanovah, Tujsko-prometni zvezi, v turističnem odboru dravske banovine, v zbornici za TOI, skratka v vseh ustanovah, ki so v zvezi s tujskim prometom in gostinstvom. V svojem podjetju je vzgojil veliko odličnih strokovnjakov, ki so danes priznani samostojni podjetniki. Bil je znan družabnik ter bo njegova smrt poleg ožaloščene vdove, ki jo zapušča, udarec tudi za številne njegove prijatelje. Pokopali ga bodo v soboto, dne 18. t. m. ob 3 popoldne iz kapele na mestnem pokopališču. Svetila mu večna luč! Gospej soprogi in sorodnikom naše sožalje!

*

m **Dekliški krožek na Pobrežju priredi** v nedeljo ob 17 v Slomškovem domu družinsko proslavo. Na sporedu bo govor, petje, simbolična vaja in igrica.

m **Občni zbor Poselske zveze** bo v nedeljo 26. januarja ob 16 v Gledališki ulici št. 4. Po občnem zboru bo kratek sestanek.

m **Nov Pavlihov oder v Mariboru.** Za našo mladino je pripravila Prosvetna zveza v Mariboru zanimivo novost z ustanovitvijo lutkovnega gledališča z ročnimi lutkami. Pod vodstvom prof. Kureta, ki je znan propagator igranja z ročnimi lutkami, je ustanovila Prosvetna zveza tudi v Mariboru tako gledališče, ki bo brez dvoma vzbudilo zanimanje otrok, pa tudi odraslih. Lutke za Pavlihov oder je izdelala zadruga »Razvoj« v Dobrepoljah, ki izdeluje tudi pristno domače otroške igrače. Prva predstava novega lutkovnega gledališča bo v nedeljo v dvorani na Aleksandrovi cesti 6.

m **Ljudska univerza.** O današnji Grčiji, ki je sedaj v središču svetovnega zanimanja, bo predaval drevi dr. Roman Savnik, znani slov. geograf iz Ljubljane. Predavanje odličnega strokovnjaka bodo pojasnjevale skioptične slike.

m **Umrla je** v Cankarjevi ulici 33 soproga mariborskega odvetnika gospa Ana Kukovec, stara 61 let. Truplo plemenite pokojnice bo prepeljano v Celje. Naj počiva v miru!

m **Dvojna poroka.** Poročili sta se hčerki znanega mariborskega trgovca in predsednika mariborskega pododbora Združenja rez. oficirjev g. Perhavca. Gdč. Divna se je poročila s kap. II. klas. Bogoljubom Petrovičem, gdč. Zlatka pa s topničarskim poročnikom Vasilijem Vučkovičem. Čestitamo!

m **Ni bombaža...** V mariborskih tekstilnih tovarnah spet groze redukcije, ker ni surovin. Predilnica Mariborske tekstilne tvornice je odpovedala svojim delavcem, odpoved so dobili tudi številni delavci tovarne Doctor in drug, odpusti pa groze tudi v drugih tovarnah, ki predejo in tkejo bombaž. Toliko se je pisalo, da bodo dobile tovarne dovolj bombaža iz Turčije in Rusije, dobile pa so samo malo turškega bombaža, pa še ta je bil jako slabe kvalitete, o ruskem pa ni ne duha ne sluha. Tudi primes celulozne volne ne pomaga, pa so tovarne prisiljene omejevati obratovanje. Polno so zaposlene samo tovarne, ki izdelujejo umetno svilo. S to panogo so se pričele baviti zdaj skoraj vse večje tekstilne tovarne v Mariboru, da si zagotovijo vsaj del svojega obrata.

m **Občni zbor SSK Maratona** se bo vršil v torek, dne 21. januarja ob 20 v prostorih dvorane na Aleksandrovi cesti 6. Pridite polnoštevilno!

m **Razkrinkani železniški tatovi.** Že nekaj tednov se je udejstvovala na mariborskem tovornem kolodvoru drzna tatinska tolpa, ki je vlamljala v vagone, znala spretno najti vhod v skladišča ter je kradla najraznovrstnejše blago, ki ji je prišlo pod roko. Zlasti jim je dišalo tekstilno blago, pa so si prisvojili večje število zavojev raznovrstnih tekstilij; samo platna so pokradli okrog 300 m. Poleg tega pa so jemali tudi drugo — premog, ovce, ki se izvažajo iz južnih krajev v Nemčijo ter jih prispe v enem transportu do tisoč, tako da je kontrola zelo otežkočena. Pa ne samo na kolodvoru, tudi v mestu so se dogajale številne tatvine, pri katerih se je ta tolpa pridno udejstvovala. Mariborska policija je delovanje tatov uspešno opazovala, in ko je imela v rokah vse dokaze, je udarila. Prijeli so vse člane te družbe, ki jo je vodil neki Djuro Nazdračević. Ta se je pritepel v Maribor brez posla, pa je sprejel razna priložnostna dela na tovornem kolodvoru samo zaradi tega, da je imel dostop v skladišča ter se je seznanil z vsemi podrobnostmi, ki jih je pri svojih tatvinah potreboval. Tatovi so imeli svoje zbirališče v neki gostilni, kjer so tudi vnovčevali nakradeno blago. Policija je vse člane tatinske družbe oddala sodišču.

Gledališče

Petek, 17. januarja: Zaprto.

Sobota, 18. januarja ob 20: »Ples v maskah«. Red A. Zadnjič. Gostovanje Vere Majdičeve in Žana Francla.

CELJE

Za poizkus požiga 7 let robije

Pred sodniki okrožnega sodišča je sedel včeraj na zatožni klopi 42 letni epileptični bolnik Vah Anton iz Buč. Sključen, suh, ves drgetajoč, z izbuljenimi očmi je strmel bledi obdolženčev obraz v državnega tožilca, ki je z ostrim tonom prečital ostro obtožbo.

27. avgusta o polnoči so Vahovi začutili v prvem nastropju hiše, v kateri je stanoval obdolženčev brat mlinar Vah Alojz z ženo in otroki ter materjo, dim, ki je prihajal iz mlina. Služkinja je našla v mlinu v zaboju, v katerega pada zmleta moka, v petrolej namočen časopisni papir, ki je tlel. Papir so odstranili in tako preprečili ogenj. Časopis je bil na ime Cvirna Janeza, pri katerem je stanoval zadnji čas Alojzov brat Anton. Sum je padel na Antona. Cvirn je izjavil, da je časopis odnesel Vah Anton. Osumljenca so prijeli in izročili sodišču. Vah Anton je bil do smrti svojega očeta na bratovem domu in je vladalo med njimi soglasje. Po očetovi smrti pa se je vse spremenilo. Anton je dobil izplačanih 30.000 din, vendar je ostal še nekaj časa doma in delal v mlinu. Ko se je močno prehladil in se ga je lotila bolezen, je zapravil ves denar, tako da je bil brez vsega in stanoval v podstrešni sobi pri Cvirnu. Zasovražil je brata in večkrat izrazil proti drugim nezadovoljstvo proti njemu.

Zaslišanih je bilo nekaj prič, ki so v pričevanju kolebale. Ko je državni tožilec v svojem utemeljevanju omenil tudi sovraštvo med bratoma, je obdolženec zmajal z glavo, češ da to ni res. Zagovornik je predlagal oprostitev in poudarjal, da ni nobenih jasnih dokazov, da je izvršil poizkus požiga Vah Anton. Poudarjal je, da so priče, ki povedo, da je bil Vah Anton ob 9 doma na svojem stanovanju ter navedel okolnosti, ki naj bi pokazale, da Vah ni izvršil tega dejanja. Ožgan papir so našli šele o polnoči.

Sodišče je obsodilo Vaha Antona na 7 let robije. Ko je Vah slišal obsodbo, se je sesedel na klop, prijel z rokami glavo in zajokal. Odpeljali so ga iz sodne dvorane. Na hodniku je ihtel in se ni mogel potolažiti, ko ga je zagovornik miril, da se bo oglasil pri njem v zaporu, da bosta vložila revizijo. »Naj bi bilo, če bi bil kriv,« tako je dejal jetniškemu pazniku, ko so se za njim zaprla jetniška vrata.

*

c **Poroka.** V Mozirju sta se poročila gdč. Lojzka Kračnikova iz Mozirja in Andrej Jesenek, posestnik in gostilničar v Dramljah.

c † **Mastnak Jožef.** V Laškem je umrl 79 letni železniški čuvaj v p. Mastnak Jožef, šentjurski rojak. Naj mu bo ohranjen časten spomin! Pogreb bo danes ob pol 4 popoldne iz mrtvašnice okoliškega pokopališča v Celju. Naj počiva v miru!

c **Važno opozorilo.** Od uprave celjske pošte smo dobili zaradi odpreme pošte važno opozorilo: Zaradi ukinitve vlaka št. 527 odpravlja celjska pošta vse navadne pisemske pošiljke v smeri proti Ljubljani in Zagrebu ob 17. Zato opozarjamo občinstvo, da bo oddajalo pisemske pošiljke do te ure, da bodo odpremljene z edinim večernim vlakom, ker je vlak, ki je prihajal ob 22.30 v Celje, ukinjen. Priporočene pošiljke se bodo sprejemale z glavnega predala na pošti le do 18.30, ekspresne pošiljke pa do 7 zvečer.

KULTURNI OBZORNIK

Glasnik Muzejskega društva

Lani je ob stoletnici Muzejskega društva izšla slavnostna številka v tako velikem obsegu ter važni vsebini, kot dozdaj še nobena slovenska posebna številka kakšne revije. Človek bi mislil, da so se ob njej slovenski zgodovinarji izčrpali za nekaj časa, toda sedaj je izšla nova številka novega letnika, ki potrjuje, da je slovenska zgodovinska veda v polnem razmahu in plodnosti ter ji je lanska proslava dala še novih vzpodbud. Kakor je n. pr. lani za vso slovensko zgodovinsko literaturo izdala posebno bibliografijo knjižničarka ga. dr. Mekta Pivec-Stele v posebni knjigi, tako sedaj nadaljujejo mladi zgodovinarji njeno delo ter v smislu lanskega kongresa zbirajo tozadevno bibliografijo zgodovinskih člankov po našem časopisju. Odraz tega dela se kaže tudi v najnovejši številki , kakor bomo še omenili ter je rezultat omenjenih vzpodbud lanskih slavnosti.

Na čelu letošnjega letnika stoji izredno zanimiva razprava urednika **dr. J. Mala o slovenskih mitoloških starinah.** V zadnjem času opažamo veliko zanimanje za najstarejšo slovensko politično in duhovno zgodovino. Prav dr. Mal je začel znova pregledovati vse dokumente, ki se tičejo naših najvažnejših političnih starin predvsem koroških grofov ter odnosov najstarejših Slovencev do sosedov. O tem je izdal zanimivo knjigo studij Aus der Frühgeschichte Slowenen, pri Novi založbi, ki bi zaslužila več odziva med občinstvom, kakor ga je. Dr. Grafenauer se je lotil raziskavanj slovenskih narodnih pesmi, v kolikor so izraz najstarejše naše zgodovine, za katere nimamo dovolj zgodovinskih virov. F. Marolt razbira glasbeno folkloro. Dr. Mal pa se je v tej studiji lotil zanimivega problema, da kot zgodovinar odkrije slovensko mitološko starino ter ugotovi na podlagi zgodovinskih podatkov ter slovanskega zgodovinskega primerjalnega studija nekak obraz slovenskega verstva ob času naselitve v naše kraje ter pred sprejemom krščanstva. Tako tu odkriva **slovensko mitologijo** ter jo dokumentira kot zgodovinar s poznejšimi ostanki poganskega verstva, ki je ponekod bilo živo še prav do Hrena. Ta studija pomeni torej nekak oris starega slovenskega verstva, razbran po raznih poglavjih: na pr. ogenj in sonce kot božanstvo, razni drugi poganski bogovi (Jarila, Perun, Kurent, Dažbog itd.) božanstva nižjih vrst, obredne in bajeslovne posebnosti itd. Tako je na podlagi zgodovinskih podatkov, ljudskih običajev in vraž podana slovenska mitološka tradicija, ki sedaj tako hitro kopni v pozabo. Marsikaj je že popolnoma utonilo, zato pa je treba rešiti in znanstveno uporabiti vse, kar se še da. Prav etnografija se je v zadnjih dvajsetih letih pri nas najmanj razvijala in danes čutimo tako največjo vrzel v našem znanstvu. Prav zadnje čase pa se kažejo znamenja, ki kažejo v tem pogledu na boljše. In prav Malova razprava bi zaslužila največje popularnosti, zaradi važnosti problema, kajti še marsikaj bi se na podlagi narodnih navad dalo ugotoviti, da jih kdo sistematično zbere in razišče. — **Fr. Petre** je priobčil v tej številki zanimive vire iz praškega Narodnega muzeja, ki se tičejo l. 1848 slovanskega kongresa v Pragi ter sodelovanja Slovencev. Navaja vzrok kongresa ter slovensko reakcijo nanj, zamisel Zedinjene Slovenije, kakor jo je predlagala dunajska Slovenija ter tudi idejo **Kraljestva Slovenije,** ki jo je zamislil najprej Caf. Petre, podaja dokumente, kakor so ohranjeni v Pragi (Cafovo pismo Dunajske Slovenije, predsednik Miklošič, Graško slovensko društvo, koroški rodoljubi) ter jih med seboj poveže z zgodovinskim komentarjem. Nato podaja zapisnike, v kolikor so ohranjeni, o delovanju južnoslovanske sekcije, ki pa so le površno skicirani, dočim pravi zapisniki niso ohranjeni. **7. jun. 1848** je je n. pr. bila predlagana v sekciji tudi zahteva po **kraljevini Sloveniji in sprejeta tudi v skupno adreso,** ki naj bi jo izročili cesarju (slovenski delegat Šparovec). Tu se je glasila slovenska zahteva (ki jo Petre podaja originalno v češčini):

1. Da bi vsi Slovenci, ki bivajo na Štajerskem, Kranjskem, Koroškem in Primorskem, bili združeni v eno politično celoto pod imenom slovenskega kraljestva (Slovenija), tako, da bi imeli skupno vlado v Ljubljani. 2. Da bi bil slovenski jezik diplomatski, da bi bil vpeljan v vse šole, urade in sodišča, ter da bi vsak uradnik moral znati slovenski jezik in v njem govoriti. Da bi bilo v Ljubljani ustanovljeno vseučilišče. — Tako je praški kongres zahteval kraljestvo Slovenijo, ne samo Združene Slovenije. Petre je storil zanimivo delo, ko je te dokumente odkril slovenski javnosti.

Univ. prof. dr. Grivec je v kratki razpravici glosiral najnovejša dognanja praškega slavista dr. Vašice o starosti prevoda staroslovanskega misala, ki da je bil preveden za življenja Cirilovega v Panoniji. To odkritje se sklada z njegovo tezo o zaslugah Koclja za slovensko bogoslužje ter da je že takrat Ciril pripravljal knjige za slovensko bogoslužje (nekako l. 867). Tako je ovržen Weingartov dvom v Cirilovo sodelovanje ter njegova letnica 870. Obenem pa tudi druge trditve v delu M. Kosa, še bolj pa recenzentov Grivčevega Koclja. — *Prof. Grivec* glosira tudi Stanislavovo slovaško razpravo o Přibinovih velikaših, s katero hoče dokazati, da je bila Kocljeva Panonija bolj slovaška kakor slovenska pokrajina. Grivec kritično razbere njegove rezultate ter je še vedno mnenja, da je bilo jedro Kocljeve Panonije slovensko, vendar pa da so tam že tudi živeli Slovaki. *Prof. dr. Milko Kos* podaja v razpravi Salzburško posestvo Cesta na Kranjskem pogled v srednji vek na naši zemlji, ko so se borili velikaši Heminega rodu s salzburško škofijo za posestvo Cesta pri Radohovi vasi ter iz teh bojev sklepa, da nekdanje salzburške posesti moramo iskati v prostoru med Dobrepoljem in Grosupljem. — *Janko Jug* objavlja bibliografijo slovenske zgodovine za leto 1938 in 1939, kar naj bo nadaljevanje Pivčeve zgodovinske bibliografije, kakor smo omenili že zgoraj. Pri tej bibliografiji pogrešamo zabeležbe več časopisnih poročil o zgodovinskih knjigah, ki imajo tudi svoj pomen, če ne kot gradivo, pa kot odziv javnega mnenja na zgodovinsko delo.

Številko (letnik) zaključujejo ocene zgodovinskih publikacij ter društvene vesti, kjer je opisana proslava lanske stoletnice Muzejskega društva.

Glasnik Muzejskega društva, katerega cena je s članarino vred 30 din, vsem iskreno priporočamo.

td

70 letnica I. Žmavca

11. februarja bo praznoval bivši namestnik ravnatelja vseučiliščne knjižnice v Pragi dr. Ivan Žmavc svojo 70 letnico. Dr. Ivan Žmavc, ki je preživel skoraj vse svoje življenje v Pragi in tam ustvarjal svoj sociološki sistem sociotehnike, je eden naših prvih slovenskih sociologov. Rojen je l. 1871 v Kapeli blizu Sotle na slovensko-hrvatski meji, kjer se nahajajo močne tradicije Matije Gubca. Sin je kmečkih roditeljev. Študiral je gimnazijo v Mariboru, univerzo v Rimu, Gradcu in Pragi, kjer se je v prvi vrsti učil matematike, fizike in filozofije in promoviral v Pragi za doktorja filozofije. Poleg teh svojih študij je proučeval iz lastne iniciative družabne odnose človeške družbe. Da bi mu bila pristopna celotna svetovna literatura, se je posvetil poklicu knjižničarja.

L. 1898 je bil imenovan za praktikanta vseučiliščne knjižnice in postal v teku let knjižničar in višji svetovalec ter bil l. 1934 upokojen kot namestnik ravnatelja.

L. 1919 je bil predložen od komisije, ki je organizirala pravno fakulteto v Ljubljani, za rednega profesorja za politično ekonomijo na novo ustanovljeni ljubljanski univerzi ter je bil tudi imenovan, a mesta univerzitetnega profesorja ni nastopil. Dr. Ivan Žmavc je eden od ustanoviteljev Masarykove akademije dela, današnje Tehnične akademije, in je tudi njen bivši generalni tajnik.

Dr. Ivan Žmavc je proučeval eksaktno naučne temelje socialne vede. Izhodna točka mu je bila kulturna zgodovina. V svojih delih je položil temelje prirodnim načelom energetike. Publiciral je okoli 100 znanstvenih razprav na slovenskem, angleškem, češkem in nemškem jeziku ter v esperantu.

V prvem letniku goriške »Vede« je dr. Ivan Žmavc publiciral Uvod v prirodni pogled na svet. V drugem letniku pa razprave o eksaktnih temeljih svetovnega miru. Njegovi elementi splošne teorije dela, kot dodatek k osnovanju nove pravne in ekonomske filozofije, so izšli v Bernu l. 1906. Imamo tudi ruski prevod tega dela. Dve leti pozneje je izšel v Leipzigu njegov spis Ozdravljenje socialnega življenja potom prirodnih ved. Od dr. Bogumila Vošnjaka osnovana »Socialna matica« je izdala 1914 v Gorici isti spis v slovenskem jeziku. To delo je izšlo pod naslovom Uvod v socialno energetiko l. 1919 v češčini. Njegovo glavno delo so Energetični temelji sociotehnike, ki je izšlo leta 1926 v nemškem jeziku. L. 1936 je dr. Ivan Žmavc predaval na Kolarčevi ljudski univerzi v Belgradu o Znanstveni organizaciji dela in narodnem blagostanju.

Žmavc je sociolog in znanstvenik ter socialni reformator velikega formata.

Slovenske skladbe

Alojzij Mihelčič: Nebo žari. Tretji natisk. Celje, 1940. Samozaložba. (Cena 8 din. Naročila sprejemata Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani in Mohorjeva knjigarna v Celju).

Prva izdaja te zbirke sedem moških zborov za štiri glasove na besedilo S. Sardenka je izšla že leta 1911 (?). Druga izdaja iz leta 1928 je transponirana za pol tona navzdol na g. Sedanja izdaja je tudi postavljena na g. Poleg tega je spremenjena v št. 7 taktovna ureditev, ki je zdaj pretežno dvodobna, prej pa je bila trioobna. Sedanja ureditev odgovarja metru besedila, prejšnja metrizacija je pa bolj odgovarjala ljudskemu značaju, kar je skladatelj pravilno povdaril s harmonično fakturo. Konec skladbe je pa le zdaj edino pravilen. (V sedanjo izdajo so se vrinile tri tiskovne pomote: V št. 2 je treba v 9. taktu pripisati 1. basu polovični premor, v št. 4 v 1. taktu 1. tenorju še en četrtinski premor, v št. 7 pa v predzadnjem taktu 1. tenorju osminsko noto a′ na zlog »— nje«).

Skladatelj je zložil zbore, kot pravi v podnaslovu, v »narodnem tonu«. V resnici bi te skladbe lahko smatrali za ljudske pesmi, če bi ne bil avtor znan. Sorodnost z ljudsko pesmijo je očitna. Kot Mihelčič je delovalo po Slovenskem nešteto organistov in ljudskih pevcev. Razlika je v tem, da so se tvorbe teh pevcev širile po ustnem izročilu in so se v razvoju spreminjale, kot se dogaja z ljudsko pesmijo sploh, Mihelčičeva dela pa težijo s sodobno fiksacijo v tisku po ustaljenosti. Mihelčičeva skladateljska struktura izhaja iz folklornih področij, v katerih je živel in deloval (Notranjski Kras, Ljubljana, Bela Krajina, Celje). Iz teh prevladujejo centralna področja s slogom, kot se je razvijal od konca prejšnjega stoletja ob sodelovanju ljudske in čitalniške kulture. To se kaže v ustaljeni kritični obliki. Preprosta motivika, ki se pogosto naslanja na razložene akorde, se omejuje na najmanjše potrebno število. Harmonična osnova je durovska. V njej se često pojavi tipična VI. stopnja kot nona na dominanti ali kot dodana seksta na toniki. Delni belokranjski periferni folklorni značaj je podan v malih razsegih, nekaterih melizmih in v finalnem akordu na dominanti v št. 6. V ritmičnem oziru je zbirka prav pestra. 1. štev. se drži nesimetrične dvodobnosti. Naslednj tri številke so dvoobne. Št. 5 je običajna spojitev dvo- in tridobnosti. Zanimiv toda prost ritem v stalni formuli ima št. 6, poslednja št. pa se naslanja na star slovenski plesni ritem. Štiriglasno fakturo mestoma poživljajo enoglasni tipični ljudski vstopi.

Tudi besedila so blizu ljudski pesmi in obravnavajo ljudske snovi. Zato je naravno, da so se pesmi ljudstvu kmalu prikupile. V poslednjih letih tvorijo tudi podlago simboličnim vajam v prosvetnih društvih. Nova izdaja je zato prav dobrodošla.

Dr. R. H.

•

Uspeh slovenskega pevca v bratislavski operi. — Franc Hvastja iz Ježice pri Ljubljani je nastavljen kot pevec na bratislavski slovaški operi, kjer se je po nekaj svojih nastopih popolnoma uveljavil. Tako piše »Slovak« o njegovem nastopu v Puccinijevi Tosci naslednje: »Z glasom in igro je vlogo Scarpia popolnoma obvladal Franc Hvastja ter postavil tipično Puccinijevskega igralca. Maska in mimika Fr. Hvastja v liku tiranskega Scarpia je takoj pri prvem nastopu napravila dober vtis, v drugem dejanju pa je že obvladal ves oder. Tudi glasovno je presenetil, dasi njegova artikulacija še ne zadovoljava. »Slovenska politika« pa piše o isti vlogi: V nasprotju s prejšnjimi predstavami je sedaj nekaj novih igralcev. Tako Fr. Hvastja (zločinski Scarpio). Kakor drugi je imel tudi on pevski uspeh, njegovo igralsko podajanje pa je bilo resnično občuteno. Hvastja je sedaj v vlogi Scarpia imel prvikrat priložnost, pokazati v veliki vlogi zvoneč in polni bariton, resnično zmožen velikega učinka. Njegov glas ima dramatično polnost, silo in plemenitost svobodnega petja, prijetno ga je poslušati ter vzorno izgovarja, dasi poje v tujem jeziku, ki se ga je moral v kratkem času naučiti. Pri nadaljnjem skrbnem vodstvu, ko se mladi pevec še bolj vživi na odru z neposrednim igralskim izvajanjem, bo Fr. Hvastja postal nesporno pravi okras našega gledališča.« »Gardista« pa piše o isti vlogi, ki pomeni doslej največji uspeh slovenskega pevca v Bratislavi: »Fr. Hvastja s svojo prožnostjo in elasticiteto takoj izdaja južnjaka. Spontanost, s katero se giblje in ton izdajajo izvežbanega igralca. Lik Scarpia, katerega je igral, lahko služi za vzor. Tu pa tam se še bori s slovaškim prizvokom, toda slovaščino si zadovoljivo osvaja.« — Po vsem tem vidimo, da ima mladi slovenski baritonist, ki je imel to srečo, da ga je pri njegovem študiju in na poti v svet podpiral pokojni veliki dr. A. Korošec, osvaja sedaj slovaško javnost v Bratislavi. Zori nam nov pevec, ki ga priznava svet, ter opravičeno upamo, da se bo oglasil kdaj tudi na naših deskah vsaj kot gost.

ŠPORT

Drevi višek umetnosti na ledu

Karl Schäfer in Frici Gillard nastopita drevi ob 18.45 na drsališču Ilirije.

Prijatelje umetnega drsanja je zelo razveselila vest, da je uprava drsališča SK Ilirije pridobila za gostovanje dva izredna umetnika drsalnega sporta: večkratnega svetovnega in olimpijskega prvaka Karla Schäferja in njegovo partnerico Fritzi Gillard.

Schäfer je nastopal zadnja leta mnogo v Ameriki in po Evropi in povsod so ga slavili kot nedosežnega mojstra umetnega drsanja. Vedno znova je znal zadiviti gledalce s svojimi ekshibicijami, polnimi sijajnih skokov do težavnega »Axel Paulsena« (ki se tako trdovratno upira našim drsalcem), bogatimi variacijami piruet, dovršenimi kombinacijami raznožke, pa zopet s plesnimi vložki. Njegov repertoar smatrajo za neizčrpen. Za temperamentno, elegantno Fritzi Gillard pripovedujejo, da ne zaostaja za svojim slavnim partnerjem in da je revijalna drsalka čisto posebnih vrlin.

Avstrijski drsalec Schäfer.

Uprava drsališča je za to priliko postavila posebne tribune, deloma s sedeži. Vstopnina je navzlic izrednim stroškom ostala v skromnih mejah, ukinjene pa so vse proste vstopnice, ki sicer veljajo za drsalne prireditve. Za aktivno članstvo sportnih sekcij se bodo izdajale običajne znižane vstopnice edinole danes od 17.30 do 18 pri blagajni kavarne »Evropa«. — Priporoča se občinstvu, da se toplo obuje, zlasti onim pa, ki so si nabavili sedeže, da prinesejo s seboj odeje; tako se opremi občinstvo za drsalne prireditve tudi povsod v inozemstvu.

Uspela drsalna prireditev v Mariboru

Maribor, 15. januarja.

Nocoj so na izredno lepo urejenem drsališču SK Železničarja nastopili najboljši drsalci države ter izvedli drsalno ekshibicijo. SK Ilirija iz Ljubljane, ki nadvse marljivo goji to krasno panogo zimskega sporta, je poslala svoje najboljše reprezentante, da pokažejo mariborskemu občinstvu visoko stanje drsalnega športa v državi. Nastopili so: drž. prvakinja Silva Palme, druga V. Sernčeva, J. Biber, M. Betetto in dr. P. Švab. Nastopajoči so zadivili številno občinstvo, ki je krasne izvedbe nastopajočih navdušeno pozdravljalo. Najbolj je ugajala drž. prvakinja gdč. Palme, ki je izvedla izredno težak in pester spored z neverjetno sigurnostjo in eleganco ter dokazala, da je enakovredna z najboljšimi tekmovalkami Evrope. Posebno v zadnji točki »Kranjski ples« je fascinirala občinstvo, ki je toliko časa aplavdiralo, da je morala točko ponoviti. Gdč. Sernčeva je izvedla kar akrobatski spored, ter skupno z bivšim drž. prvakom dr. P. Švabom tudi pokazala kompliciran spored drsanja para. M. Betetto in J. Biber sta s svojo eleganco in muzikalnostjo brez pogreške izvedla prosta drsanja, polna težkih figur in kompliciranih skokov. Gdč. Palme je nastopila tudi v drsanju parov skupno z J. Bibrom ter tudi tu s svojim elegantnim partnerjem pokazala visoko šolo. V odmorih je nastopil tudi domači par v valčku ter mlada, zelo talentirana domačinka Anička Černe, ki je predvedla zelo uspel spored in razumljivo uživala največje simpatije občinstva.

Odlično organizirana prireditev, na kateri moramo agilnemu SK Železničarju iskreno čestitatiti, je privabila okoli 1000 gledalcev ter pokazala, da je za lepi drsalni sport v Mariboru mnogo zanimanja. Sigurno ne manjka tudi talentov, ki pa jih bo treba vzeti v dobro šolo ter eventuelno angažirali kakega trenerja, da se drsalni sport v Mariboru končno spravi z mrtve točke. S prireditvijo drsališča na stadionu Železničarja so se tudi ledene prilike izboljšale ter so s tem dani vsi predpogoji za gojitev tega krasnega sporta.

Revija slovenskih smučarjev v Celju

Celje, 16. januarja.

Z nezadržanim tempom se bližajo dnevi I. zleta slovenskih smučarjev od 24. do 26. januarja v Celju. Mesto Celje se pripravlja, da sprejme za 3 dni številne in pestre množice smučarjev od najmanjših, ki se bodo udeležili mladinskih tekem, do najodličnejših predstavnikov našega smučarstva. Po celjskih ulicah in smučarskih pobočjih okrog Celja se bodo vile pisane trume vrlih slovenskih predstavnikov. Da bodo zastopani tudi hrvatski smučarji, je skoraj gotovo, saj je bilo ravno Celje vedno pogosto zatočišče številnih zagrebških smučarjev.

Priprave za zlet so v polnem teku. Številni plakati so se pojavili po vseh krajih Slovenije z vabilom na udeležbo. Te dni izide lični prospekt z vsemi navodili za tekmovalce in številne goste. Zaprošena je četrtinska vožnja, in je upati, da bo prošnja ugodno rešena. S ponedeljkom, 20. t. m. bo odprta zletna pisarna v Celju in bo poslovala blizu kolodvora v Delavski zbornici v Razlagovi ulici, telefon št. 189, kamor naj se pošiljajo od tedaj dalje vsi dopisi, tičoči se zleta. Vse spremembe, kolikor jih ne bi klubi prejeli potom okrožnic, bodo objavljene v dnevnem časopisju. Zato opozarjamo vse, da takoj rešujejo okrožnice ter s tem olajšajo zletnemu odboru delo. Slovenski smučarji pripravljajte se za bližnje dni in pohitite vsi v polnem številu v staro, slovensko Celje, ki vas bo sprejelo z vso priznano gostoljubnostjo.

Predavanje Uroša Župančiča

Alpinistični odsek Akademskega športnega kluba priredi v soboto, dne 18. januarja ob 8 zvečer zanimivo in aktualno predavanje s skioptičnimi slikami: **»Razvoj, kriza in nova pota alpinizma«.** Govoril bo znani slovenski alpinist in igralec glavnih vlog v filmih »V kraljestvu Zlatoroga« in »Triglavske strmine«, Uroš Župančič, ki ima nešteto zaslug za razvoj slovenskega alpinizma in ki je kot najboljši slovenski plezalec gotovo najbolj poklican govoriti o tej temi.. Predavanju bo dodal še mnogo krasnih slik iz naših lepih slovenskih gora. V soboto zvečer torej pohitimo vsi, akademiki, srednješolska mladina in vsi tisti, ki se količkaj zanimajo za planine v dvorano Akademskega doma na Miklošičevi cesti 5, kjer se bo predavanje vršilo. — Vstopnine ne bo.

*

Za 3. februarja je sklicala Fisa predstavnike posameznih državnih zvez na konferenco v Cortini z nalogo, da se razgovore o delovanju Fise med vojno. **2. februarja** je seja predsedstva Fise istotam.

ZFO

Letošnje tekme v alpskih disciplinah

V soboto in nedeljo priredi Zveza fantovskih odsekov svoje četrte smuške tekme za prvenstvo posameznikov in ekip v alpski kombinaciji. Letošnje tekme bodo v Škofji Loki, kjer so dani vsi pogoji, da se bodo tekme odvijale brez motenj in da bodo na dostojni višini. Tekmovalci prvega razreda prično tekmovati že v soboto v smuku na progi, ki je zelo težka. Zato se ponovno priporoča vsem tekmovalcem prvega razreda, da v lastnem interesu preiskusijo progo, zaradi česar morajo priti pravočasno v Škofjo Loko. Tudi tekmovalcem drugega razreda se priporoča, da vsaj enkrat prevozijo progo in naj bodo že v soboto v Škofji Loki, da jim bo mogoče seznaniti se s tereni, na katerih bodo tekmovali.

Spodnje tekmovalce obveščamo, da spadajo z ozirom na njihove dosedanje uspehe pri tekmah v prvi razred: Baš D., Jesenice, Kordež I., Kropa, Langus D., Jesenice, Pirš D., Jesenice, Polajnar Cv., Hrušica, Špec I., Jesenice, Žmitek J., Kropa, Žmitek Tone, Kropa, in Končan O., Ljubljana.

Ob prihodu v Škofjo Loko naj se javi vsak tekmovalec v Društvenem domu, kjer se mu bo odkazalo prenočišče in kjer bo dobil vsa potrebna navodila.

V soboto in nedeljo vsi na smuški praznik naših fantov v Škofjo Loko!

Smuške tekme naših deklet

Tudi naša dekleta so si za svoje letošnje tekme izbrale Škofjo Loko, kamor bodo pohitele prihodnjo soboto in nedeljo na svoje tretje smuške tekme, ki jih prirejajo v neposredni bližini mesta Škofja Loka. V soboto sicer še ni tekmovanj, vendar se dekletom priporoča, da po možnosti že v soboto dospejo v Škofjo Loko, da se nekoliko zeznanijo s tereni, na katerih bodo tekmovale.

Že pri lanskih tekmah so pokazala naša dekleta velik napredek. Za letošnje pa vlada zato še večje zanimanje. Najmočnejši kader naših tekmovalk je na Gorenjskem, zlasti na Jesenicah, ki so vedno na prvih mestih in jim tudi letos ne bodo drugi kraji ogražali primata v tej lepi zimskošportni panogi.

Z ozirom na priprave in glede na uspehe, katere so nekatera dekleta že dosegla na letošnjih tekmah, se pričakujejo v nedeljo v Škofji Loki zanimive borbe, katere naj si vsakdo ogleda.

Smuške tekme zasavskega okrožja

V nedeljo, 12. januarja je izvedlo naše okrožje smuške tekme. Za člane v teku na 12 km in v štafeti 3×5 km. Za mladce pa na 5 km. Tekmovalna proga za člane ima 300 m višinske razlike, za mladce pa 200 m. Posebno vzpon na vrh Ajdovščine je prizadejal tekmovalcem precej napora. — Rezultati na 12 km za člane so: 1. Jerman Jože 0:58:26; 2. Jerman Franc 0:58:38; 3. Porčnik Anton 1:01:20; vsi FO Dol. V štafeti 3×5 km: 1. FO Dol I. v času 1:34:42; 2. FO Dol II. 1:43:35; 3. FO Sv. Peter 1:53:12. Mladci FO Dol pa so postavili tudi štafeto 3×5 km v času 1:46:10. **Mladci v teku na 5 km:** 1. Kuhar Jakob 0:34:04; 2. Gregorin Franc 0:35:17; 3. Kuhar Ivan 0:37:11.

Tekmovanje se je izvršilo v najlepšem redu in brez nezgod. V odlični formi pa sta bila oba brata Jože in Franc Jerman. Pri mladcih pa je pokazal mladec Kuhar Jakob, da mu bo težko vzeti prvo mesto v okrožju. Prvikrat pa je to pot nastopil naš sodniški zbor, ki je pokazal, da bo zmožen voditi tudi druge tekme v našem okrožju. Vsem, ki so sodelovali in pripomogli k izvedbi tekem, najtoplejša hvala. Bog živi!

Smuške tekme radovljiškega okrožja

V nedeljo, 12. januarja so se vršile v Ribnem na Taležu okrožne smuške tekme v alpski kombinaciji. Proga je bila precej težka in dobro izpeljana. Rezultati so bili naslednji:

Smuk. Člani: 1. Finžgar Rudi FO Kropa 1,08; 2. Kordež Ivan, FO Kropa, 1.13; 3. Zepan Ivan, FO Ribno, 1.29,01.

Slalom. Člani: 1. Finžgar Rudi, FO Kropa, 0.54,04; 2. Kordež Ivan, FO Kropa, 1.04,09; 3. Cvenkelj Franc, FO Brezje, 1.05,08.

Kombinacija: 1. Finžgar Rudi, Kordež Ivan, Zupan Ivan.

Vodstvo tekmovanja je bilo v rokah Gnilška Edija in Janša Joža iz Radovljice, ki sta progo sijajno izpeljala.

Kamnik lepo napreduje

Kamnik, v januarju.

Ko je pred tremi leti po volitvah prevzel vodstvo velike kamniške občine sedanji občinski odbor z županom g. Nandetom Novakom na čelu, si je postavil za prvo triletno dobo obširen program dela. Vsevedni Kamničani so ta program sprejeli s kritičnim očesom in ga označili kot baharijo. Če se pa ozremo še na predvolivno borbo, v kateri je opozicija obetala, da bo kmečka kamniška okolica upropastila meščanski del mesta in zavrla njegov napredek, potem zdaj lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je Kamnik v zadnjih treh letih prav zavidljivo napredoval. Pokazalo se je tudi, da je bila spojitev mesta z okolico v novo veliko občino prej mestu v korist, nikakor pa ne v škodo.

V tem času je Mestna hranilnica izvedla sanacijo in je izplačala zadnji obrok svojega trimilijonskega dolga — žalostne dedščine naprednega gospodarstva v naši občini. Tako bo zdaj hranilnica po 40 letih svojega delovanja prvič lahko v korist občini.

Občina je zgradila klavnico za 300.000 din in ni napravila na novi stavbi niti dinarja dolga, ker so bili vsi stroški pokriti iz rednega proračuna. Za ureditev vodovoda je kupila Bečevo žago za 70.000 din in bo po zgradbi velikega zbiralnika vode na Starem gradu lahko znatno izboljšala kamniško vodovodno napeljavo.

Elektrifikacija kamniške okolice in preureditev napetosti od 110 na 220 voltov je delo mestnega električnega podjetja, ki bo ostalo zabeleženo kot najlepši dokaz smotrenega in pametnega občinskega gospodarstva. Kljub vsem tem preureditvam ni občina nič obremenjena in tudi cena toku je ostala nizka, saj znaša še vedno le 1.75. Okolica sama žrtvuje vse stroške za napeljavo električne energije, ki je danes merilo kulturnega napredka.

Izvedena je bila regulacija Bistrice pod novotržkim mostom, na Grabnu in na Perovemu. Zdaj se izvaja regulacija Nevljice s preložitvijo struge ob kopališču, ki bo s tem izven nevarnosti, da bi ga hudournik poškodoval.

Poleg teh velikih del, ki so bila izvršena v Kamniku, se občina ni zadolžila. Najela je samo posojilo za gradnjo šole, ki je zdaj že zgrajena do strehe. V tem času je Kamnik dobil meščansko šolo, za katero se je potegoval 20 let. Da je bila meščanska šola v Kamniku potrebna, je dokaz, ker imata oba razreda po 50 učencev.

Z novimi pridobitvami se je premoženje kamniške občine povečalo za 100%. Občina je kupila travnike in njive zapuškega polja, ki ležijo na najlepšem delu mesta. Površina tega sveta je skoraj 60.000 kv. metrov. Tudi ob kopališču je kupila občina 6000 kv. metrov travnika, na katerem bo kasneje urejen park.

V teku delovanja sedanjega občinskega odbora so pričeli graditi novo postajno poslopje Kamnik - mesto, ki po svoji gradnji in zamisli vzbuja občudovanje in samo želimo, da bi bilo čimprej odprto. Postavljen je bil spomenik padlim Kamničanom in odkrita spominska plošča generalu Maistru. Poštne razmere v kamniški okolici so bile urejene in ima zdaj ves tujskoprometni okoliš dnevno dostavo pošte. Sodišče in okrajno načelstvo sta se udobno namestila v preurejenih prostorih in je zdaj za vedno odpadlo nerganje, naj se oba važna urada zaradi pomanjkanja prostora premestita v Domžale.

Zaradi tako lepih uspehov, ki jih je dosegel občinski odbor pri svojem triletnem delu v korist občine, moramo izreči priznanje županu g. Nandetu Novaku in vsem občinskim odbornikom. To priznanje pa ne gre onim odbornikom od opozicije, ki dosledno omalovažujejo seje občinskega odbora in ne vršijo dolžnosti, ki so jih prevzeli od volilcev svoje liste.

Obeta se nam velik političen proces

Ljubljana, 16. januarja.

Iz Maribora je bilo pred dnevi objavljeno, da je v kratkem pričakovati pred malim kazenskim senatom tamošnjega okrožnega sodišča velik proces proti ponarejevalcem denarja, njih pomagačem in razpečevalcem ponarejenega denarja. Na zatožno klop pride kar 28 obtožencev, kar naj bi bilo največje število obtožencev, kar jih pomni kriminalna kronika Slovenije.

Res je to število obtožencev velikansko! Toda Ljubljana bo najbrž daleko posekala mariborski rekord obtožencev. Kakor znano je leta 1938. razširila skupina levičarjev letak z naslovom »Kaj hočemo?« Ta letak je podpisalo 72 oseb, ki tvorijo gotov kader javnih delavcev in pripadajo najrazličnejšim poklicem. Proti vsem 72 podpisnikom je bila uvedena kazenska preiskava zaradi zločina po čl. 3 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Preiskava je bila pred meseci končana in državno tožilstvo je sedaj že sestavilo obširno obtožnico, s katero obtožuje vseh 72 podpisnikov zločina po členu 3 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Obljublja se nam torej velik proces. Kdaj se prav za prav prične, je zaenkrat težko napovedati, ker je določitev glavne razprave v bistvu zelo odvisna od procesualnotehničnih momentov in še od drugih prilik. Veliko bo pač nadalje vprašanje za primer, da se proces res začne, v katero dvorano naj spravijo vseh 72 obtožencev.

Nemška podmornica se vrača v pristanišče.

Prosvetno delo v Radovljici

Za božične praznike so naši dijaki igrali igro »Koroški tihotapci«. Igra je zelo dobro uspela. Vse vloge, posebno glavne, so bile sijajno karakterizirane. Predvsem je bila dobro izražena narodna misel, ki nam mora ravno v današnjih časih biti v mnogočem vodilna in ki jo v igri takorekoč z nogami tepta in s silo uničuje oče-izdajalec svojih otrok in svojega naroda. Igra je bila predvajana v nedeljo 5. in v ponedeljek 6. januarja. Poleg ostalih oddelkov Prosvetnega društva se prav pridno giblje Dekliški krožek pod agilno voditeljico go. učiteljico Grad Elizabeto, ki je s članicami odlično naštudirala J. Mlakarjevo igro »Magdina žrtev«. Številno občinstvo je pozorno sledilo dejanjem, se v prvih treh prisrčno nasmejalo, v poslednjih pa tako poglobilo v žrtev bolne Magde in spreobrnjenje Vere, da se ni moglo vzdržati solz. Takih in tako igranih iger še želimo. Igra je bila predvajana 8. decembra in 12. januarja. Pri obeh prireditvah se je prav uspešno udejstvoval dijaški orkester. Le tako naprej!

Ptuj

Komemoracijo za pok. dr. Antonom Korošcem sta priredila ptujska FO in DK ob 30-dnevnici smrti voditeljeve. Zjutraj ob pol 7 se je tega dne darovala žalna sv. maša v minoritski cerkvi. Zvečer ob 8 pa se je vršila spominska slovesnost v dvorani Prosvetnega društva. Komemoracijo je pričel z uvodnimi besedami predsednik FO g. Kostanjevec. Nato je bivši poslanec g. Marko Kranjc v daljšem govoru opisoval zasluge, ki si jih je pridobil pok. dr. Anton Korošec za Jugoslavijo in še posebej za Slovenijo. Članstvo FO in DK ter številno občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, je z velikim zanimanjem sledilo govoru, ki ga je g. bivši poslanec prepletel z osebnimi spomini na pokojnega voditelja.

Ljudska univerza je priredila v torek, dne 14. t. m. predavanje o Tolstoju. Predaval je vseučiliški lektor iz Ljubljane g. dr. Nikolaj Preobraženski.

Ljudska posojilnica je izbrala ob zadnjem občnem zboru na mesto umrlega podpredsednika Ivana Steudeja za novega podpredsednika g. Iv. Vindiša, posestnika z Brega.

Sv. Andraž v Halozah

Zveza agrarnih zadrug v Skoplju je v počastitev spomina dr. A. Korošca, predsednika Glavne zadružne zveze v Belgradu, namesto venca na grob darovala 1000 din za zimsko pomoč in znesek nakazala v Ljubljano Zadružni zvezi, ki pa je ta znesek poslala naši najbolj revni šoli za šolsko kuhinjo. Dr. Korošec je naročil, naj se povsod ustanovijo šolske kuhinje za revne otroke. Pri nas gre to zelo počasi, ker je malo prispevkov in za to nam je ta dar nadvse dobrodošel! Iskreni Bog plačaj Zadružni zvezi! — Tako svet slavi dr. A. Korošca po smrti! Še po smrti deli kruh mladini, ki jo je tako zelo ljubil! Mladina, bodi mu hvaležna s tem, da se pridno učiš, da ostaneš verna, poštena in narodno zavedna! Bog, dom in država! To naj bodo tri zvezde vodnice na potu k tvoji sreči!

Kosilo iz 110 let starih konzerv

Angleški učenjaki so pred kratkim priredili posebne vrste kosilo. Jedli so konzerve, ki so bile stare 110 let. Hranili so jih v vojaškem muzeju v Whitehallu in so to verjetno najstarejše konzerve na svetu. Še od daleč ni glad, ki bi prisilil zdravnike, ki so konzerve preizkusili, temveč bi radi vedeli, kako dolgo ohranijo konzervirana živila redilno moč. V prvi škatlji je bilo konservirano meso s kostmi. Ta konzerva je ohranjena iz tistih konzerv, ki si jih je pripravil kapitan Cook, ko se je odpravljal na potovanje okoli sveta. Čeprav ni bila na zunaj nič kaj prikupna, popolnoma je namreč osivela, je imela vendar odličen okus. Preiskava je dognala, da je imela še dovolj življenjskih snovi v sebi. Dve drugi škatlji so našli na neki ladji. Narejeni sta bili leta 1824. V eni je bila pečena teletina, v drugi pa zelenjava. V masti telečje pečenke je bil še prav tako vitamin D, kakor se nahaja v sveži telečji pečenki.

Tudi v puščavi...

Kakor so v Nemčiji, Angliji in Franciji zavarovali največje umetnine pred nevarnostmi, ki jim groze od bombnih napadov, in jih obdali z vrečami peska, tako so obložili s tisoči vreč peska egiptovske piramide v puščavi. Najpomembnejša, Keopsova piramida pri Gizeh, ki je bila zgrajena 4600 let pred Kristusom in se nahaja v egiptovski puščavi nedaleč od Nila, je od vznožja do vrha obdana s peščenimi vrečami. Tako varuje človek pred lastnim razdejanjem najlepše spomenike egiptovske kulture. Dolgo časa je moral človek kljubovati puščavskemu pesku, da jih ni pokril, sedaj pa jih mora sam zakrivati v pesek, čeprav je ta pesek v vrečah.

Nove nogavice

Na tisoče Američank nima več nogavic iz naravne ali umetne svile, temveč nogavice neke posebne vrste, ki jih izdelujejo iz nylona. Povprečna Američanka ves dan dela bodisi v pisarni, bodisi v tovarni. Toda poglavitna naloga žene je bilo in bo materinstvo in gospodinjstvo. Tudi največje emancipiranke končno vendarle morajo posvetiti čas, ki jim preostane od dela v uradu ali tovarni, gospodinjstvu in otrokom. Ta čas pa je skop in morajo varčevati z njim. Odkar je bilo v modi nositi svilene nogavice, so se vedno upirale temu, da bi morale lep čas presedeti pri krpanju nogavic. Že dolgo so v ameriških tovarnah tuhtali, kako bi iznašli tako snov za nogavice, pri kateri se ne bi vedno nitke trgale in se parale. Podoba je, da se jim je to končno le posrečilo. Po petletnih poskusih so le izdelali taka drobna in fina jeklena tkiva, ki so prav tako prožna in imajo sploh vse take lastnosti, kakor svila, samo da ne počijo. Par takšnih nogavic lahko nosi ženska vsak dan skozi četrt leta, samo vsak večer jih mora oprati. Snov sama, iz katere so nogavice izdelane, pa je tako fina, da je niti prava svila ne dosega. Iz te snovi lahko izdelujejo tudi žensko perilo, ki je prav tako lahko in je še toplejše kot perilo iz prave svile.

Ameriški republikanski kandidat Willkie, ki se je tudi močno zavzel za Anglijo in je sklenil, da bo šel za nekaj časa na Angleško, da se osebno prepriča o angleških potrebah.

V angleški delavnici za granate.

S policijo in gasilci nad strahove

V neki veliki hiši v Lübecku stanovalci dolgo niso imeli miru. Vsako noč je »strašilo« po hiši, trkalo je na stene in vrata, v poznih nočnih urah je klicalo na pomoč. Stanovalci so se nekaj časa vznemirjali in tuhtali, kaj neki bi to moglo pomeniti, potem pa so se obrnili na policijo in na gasilce za pomoč. Ta pomoč je tudi prišla. Več noči so bili na preži in čakali, kdaj bo prišel »strah« na delo. Nazadnje pa so ga le ujeli v osebi neke ženske, ki je stanovala v isti hiši in si je preganjala dolgčas s tem, da je ponoči strašila in vpila po stanovanju, nato pa se hitro skrila skozi neka posebna vrata.

Letala proti oslovskemu kašlju

V Chileu je izbruhnila epidemija oslovskega kašlja. V boj proti temu kašlju so posegle vojaške oblasti, ki so z letali prenesle bolne otroke v 4000 metrov visoko gorovje, kjer so bili ločeni od drugih otrok, da jih niso okužili, pa tudi sami so kmalu ozdraveli.

Koliko Belgijcev je padlo v vojsk!

Bruseljski list »Het Nieuws van den Tag« piše, da je v tednih, ko se je valila vojna pošast preko Belgije, padlo mnogo manj Belgijcev, kakor so spočetka mislili. Po dosedanjih podatkih je padlo 4700 belgijskih, 2600 francoskih in 2200 angleških vojakov. Število ubitih belgijskih civilistov cenijo na 5200, torej več kakor vojakov!

Za dobro voljo

»Vaš mož bo majhen, plavolas, modrih oči in bogat,« je prerokovala vedeževalka.

»Toda kaj naj počnem s svojim sedanjim možem?«

*

Na ulici so se srečale znanke in se začno pogovarjati. Neka gospa, ki jo je spremljala hčerkica, pravi: »Včeraj je bil moj mož v kavarni in so mu zamenjali plašč. Na srečo je tisti, ki ga je zamenjal, pustil možu boljši plašč.« — »In še lep svilen dežnik je dobil povrh, kajne, mamica,« je dodala hčerka.

*

Mama sinčku: »Vsaki stvari, ki se je učiš, moraš prodreti do dna.«

Sinček: »Tudi pri plavanju?«

Edgar Wallace: 13

Zagonetna grofica

(Roman iz londonskega življenja.)

Grofica je s tem lahko prebila ure in ure za svojo veliko pisalno mizo v knjižnici. O tem je pripovedovala celo pri jedi in Loisa je takrat prvič opazila ljudsko stran svoje gospodarice. Razgovor sta v glavnem vodili oni dve. Res da je tudi lord Moron bil za mizo, a on se je vedel, kot da sploh ne pripada tej družbi. Ako je slučajno ob kaki priliki tudi spregovoril kakšno besedo, ga je mati ignorirala ali pa mu odgovarjala zelo kratko in odsekano. Videlo se je, da je vajen takega postopanja, ker se temu ni niti najmanj protivil. Edini strežnik, ki se je prikazoval za časa obeda, je bil Braime, napram kateremu je Loisa čutila neko antipatijo. Bil je to molčeč človek z neprijaznim obrazom, ki je vkljub svoji olikanosti neprijetno vplival s svojo veliko postavo.

»Vam ne ugaja naš hišnik, Miss Reddle?« je vprašala grofica, ko se je Braime za trenutek odstranil iz sobe.

Loiso je iznenadil fini grofičin nos.

»Še ne vem,« je rekla smehljaje, »ali mi ugaja ali ne.«

Z njim je lahko človek zelo zadovoljen,« odgovori grofica. »Jaz imam rada impozantne sluge. A dejstvo, da njegov obraz ni ravno vabljiv, se mi zdi prav za prav neka prednost. Noben moj gost mi ga ne bo skušal prevzeti v svojo službo. Žal se često dogaja v naših krogih, da najboljšega služabnika prevzamejo drugi.«

Potem je navezala pogovor na sestavljanje slik.

»Braime mi je vedno pripravljen pomagati in je zelo vešč v teh rečeh: že večkrat sem ga klicala, da mi je priskočil na pomoč v tem ali onem.«

»Ali je že dolgo pri vas?«

Približno šest mesecev. Priporočil mi ga je nekdo, ki se zelo trudi za poboljšanje zločincev,« se je glasil čudni odgovor.

Loiso je malone dvignilo s stola.

»Ali mislite reči s tem, da je prej bil v zaporu?« vpraša presenečeno.

Lady Moron pritrdi z glavo.

»Da; mislim, da je bil obsojen zaradi neke neumne zadeve, kolikor se spominjam, je pokradel neko srebrnino. Jaz sem mu ponudila priliko, da se s pošteno službo preživlja in on mi je hvaležen.«

Ko se je hišnik vrnil v sobo, ga je Loisa pazljivo motrila. Vkljub svoji ogromni postavi se je kretal z neslišnimi, skoraj mačjimi koraki in njegove suhe, koščene roke so ravnale s finim kitajskim porcelanom z naravnost čudovito spretnostjo.

Loisa je bila vesela, da ji je bila za postrežbo dodeljena posebna služkinja, ki je bila zdravo in jedro kmetiško dekle, po rodu iz grofične vasi v Berkshiru. Grofje Moronski so bili namreč premožni posestniki, ki so imeli v lasti velika ozemlja.

To dekle je bilo odkritosrčno, pa tudi zgovorno in je zato Loisa takoj, ko je vstopila v sobo, zvedela, da vsi posli čutijo napram hišniku nezaupanje.

»Ta človek povsod vtika svoj nos in vse obide,« je pravilo dekle. »Plazi se kot kakšna velika mačka, da ga ne morete slišati, dokler vam ne stoji tik za hrbtom. Mi ostali zanj nismo dosti fini, vedno se zadržuje v predsobju jedilnice in kadar kakšna nova služkinja nastopi mesto, pazi na njo, kakor da je ona miš, on pa maček. Ne morem razumeti, zakaj je grofica poverila skrb za hišo ravno temu mrkemu človeku.«

»Ali je vedno slabe volje?«

»No, da,« reče dekle oklevaje. »Ne morem se prav izraziti, ampak vsaj vedno izgleda tak,« doda naglo. »Človeka lahko vedno presodite po njegovi zunanjosti... Naša grofica si je mnogo prizadela zaradi vas, gospodična.«

»Zaradi mene?« vpraša Loisa začudeno.

»Da. Ukazala je, naj se ti stoli za vas prineso sem in sama je izbrala to posteljo za vas, a... kaj pa je to? Je to vaše?«

Služkinja je bila odprla neki prazen predal v omari in vzela iz njega veliko fotografijo. Bila je slika nekega mladeniča, ki je moral imeti kakih dvajset let. Loisi se je nekaj na njegovem obrazu zazdelo nenavadno znano.

»Ne vem, kako je prišlo to semkaj. Sama sem včeraj izpraznila vse predale. Najbrž je to grofica dala noter.«

Četudi je slika prikazovala samo poprsje, je Loisa razbrala, da je mladenič nosil uniformo planinskega polka. Poskušala je razbrati znak polka; v otroških letih se je zelo zanimala za vojaške znake.

»Lep človek, ali ne, gospodična?«.

»Da, res,« pritrdi Loisa. »Radovedna sem, kdo bi mogel to biti.«

»V hiši je vse polno raznih fotografij, ki zanje nihče ne ve, koga predstavljajo. Gospa grofica jih zbira,« odgovori služkinja.

»Odnesla jo bom lady Moron,« reče Loisa in odide s sliko.

Našla je grofico, ki si je podpirala glavo z dlanmi, sedeč pred sliko, ki jo je bila že napol zložila.

Lady Moron vzame fotografijo iz njene roke, jo ravnodušno premotri in vtakne v miznico.

»To je neki mladenič, s katerim sem se poznala pred mnogimi leti,« reče, ne da bi se potrudila poizvedeti, kako je ta fotografija prišla v Loisino omaro.

Loisa se vrne v svojo sobo. Bilo je sončno popoldne in zrak je bil zelo topel. Velika okna so bila odprta; neka steklena vrata so vodila na enega izmed balkonov, s katerimi je bilo okrašeno pročelje hiše. Nasproti oknu so se nahajala lesena vrata, ki so zabranjevala pristop na balkon.

»Ni nam dovoljeno čez dan hoditi na balkon,« reče postrežnica. »Gospa grofica je posebno stroga glede tega.«

»Ali se to tudi mene tiče?«

»O, da, gospodična! Še sama gospa grofica prihaja na balkon le zvečer. Nihče ne sme podnevi tu — sem.«

Loisa je bila radovedna, kaj je napotilo grofico, da je prepovedala tako ugodno počivališče čez dan; ni si znala razložiti tega.

S popoldansko pošto je prišlo precejšnje število pisem, na katera je bilo po navadi gospe grofice treba odgovoriti še istega dne. Tako je bila Loisa vse do sedmih zvečer zaposlena. Po končanem poslu pa ji je grofica stavila predlog, za katerega ji je bila zelo hvaležna.

»Ako imate kakšno prijateljico, ki bi jo mogoče radi povabili na čaj, lahko to napravite vsak dan popoldne, kadar mene ni doma. Jutri imate prost večer, ker bom jaz večerjala zunaj.«

Tega večera je napisala Loisa dolgo pismo prijateljici Lizy Smith in ga sama odnesla na pošto, preden je legla k počitku. In odgovor je prispel naglo. Za energično Lizy je sploh bilo značilno, da je vse posle opravljala kar na hitro. Ko je Loisa drugega dne sedela pri zajtrku, ki je javil neki strežnik, da jo kličejo na telefon. Lizy je klicala:

»Ali si ti, draga moja? Jasno je, da bom drevi prišla k tebi. Mi boš poslala kak avto ali naj vzamem kar našo staro škatljo? Ne oblači se posebej zaradi mene, ker jaz sem preprosto dekle.«

»Ne govori neumnosti, Lizy; čisto sama sem in te pričakujem.«

»Kakšno je torej tvoje novo bivališče?« vpraša Lizy.

»V resnici zelo lepo,« reče Loisa brez posebnega navdušenja. »Le dela nimam dosti.«

Sejem Rajha v Leipzigu

se vrši spomladi 1941. od 2. do 7. marca

60% popusta na nemških državnih železnicah. 25% popusta na jugoslovanskih drž. železnicah.

Nemški vizum se podeli brezplačno. Prijave naj se izvrše čimpreje, najpozneje do 5 II. 1941 pri pristojnem častnem zastopniku.

V Ljubljani: Ing. G. Tönnies, Tyrševa 33, telefon 27-62;
V Mariboru: Jos. Bezjak, Gosposka 25, telefon 25-97;
V Beogradu: Zvanični biro sajma rajha u Lajpcigu, Knez Mihailova 33

Smučarski stadion v Cortini d'Ampezzo

Italijanska smučarska zveza, ki izvede letošnje svetovno prvenstvo v smučanju, je poskrbela tudi za velik smučarski stadion, ki je zelo podoben onemu v Garmisch-Partenkirchenu. Ta stadion, ki je bil ravno te dni gotov, je prvovrstna športna naprava, na kateri bodo sedaj ob priliki svetovnega prvenstva starti in cilji za teke, štafete 4 krat 10 km in vojaške patrulje. Tudi smuk in slalom imata pri izteku skakalnice svoj cilj. Na koncu teka se nahaja mogočno poslopje, na desni in levi strani pa se nahajajo v polkrogu tribune. V poslopju samem so mesta za častne goste, prostori za poročevalce in radio, telefonska centrala, zdravniški prostori, slačilnice za tekmovalce s prhami itd. Na obeh straneh se nahajajo lesene tribune, ki imajo prostora za 3500 gledalcev (sedeži), v podaljšku se pa nahajajo naravne tribune, kjer je prostora za nadaljnjih 25.000 gledalcev, tako da more sprejeti stadion vsega skupaj okrog 30.000 gledalcev. Ob straneh stadionske naprave so visoki jambori, na katerih bodo za čas tekmovanja zastave onih držav, ki bodo sodelovale pri letošnjem svetovnem smučarskem prvenstvu. Nasproti glavne tribune pa se nahaja poslopje za merjenje časov, velike table za objavo tekmovanj, kakor tudi trije veliki jambori, kjer se bodo dvigale zastave držav zmagovalcev.

Smuške tekme radovljiške mladine

Šolski upravitelji radovljiškega okraja so sklenili, da izvedejo v mesecu januarju na vseh šolah v okraju obvezne mladinske smuške tekme, nato pa tekme za prvenstvo v okraju v mesecu februarju. Zadnje se bodo vršile na Breznici in zaključile z vpisom vseh tekmovalcev, spremljevalcev in gledalcev v spominsko knjigo v Prešernovem domu v Vrbi.

Tekmuje se: I. za prvenstvo okraja v 4 skupinah in sicer:

dečki 7- in 8-letni v teku na 1 km,
deklice 7-, 8-, 9-letne v teku na 0.5 km,
dečki 9- in 10 letni v teku na 2 km,
deklice 10-, 11-, 12 letne v teku na 1 km,
dečki 11- in 12 letni v teku na 3 km,
deklice 13-, 14-, 15 letne v teku na 1.5 km,
dečki 13-, 14-, 15 letni v teku na 4 km.

Prvak vsake skupine in naslednji štirje z najboljšim časom bodo prejeli darila.

II. V štafetnem teku na 4 km. Vsaka šola sme postaviti eno štafeto, v kateri sodelujejo štirje dečki, od katerih vsak teče 1 km dolgo progo. Obdarovanih bo 5 štafet.

Požrtvovalnost in prizadevanje učiteljstva za čim večji in širši razvoj smučarskega športa so z obilnimi darovi krepko podprle: Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani, Kleinmayr-Bamberg v Ljubljani, J. C. Mayer v Ljubljani, Trgovski dom Stermecki v Celju in trgovina Skaberne v Ljubljani, za kar jim bodi na tem mestu izrečeno priznanje in zahvala!

Kupimo
VSAKOVRSTNO
ZLATO
SREBRO - PLATINO
BRILJANTE
SMARAGDE SAFIRJE RUBINE BISERE I.T.D. STARINSKE NAKITE TER UMETNINE PO NAJVIŠJIH CENAH
STARA TVRDKA
Jos. EBERLE
LJUBLJANA TYRŠEVA 2
HOTEL SLON

Denar

Posojila

dajemo našim članom in varčevalcem. Ugodni pogoji. - Vloge obrestujemo po 5%. — Vsi varčevalci brezplačno zavarovani. - Zadruga »Moj dom« Ljubljana, Dvoržakova št. 8. Iščemo poverjenike!

Čitajte »Slovenca«

Prodamo

Kompletne smuči
in sanke kupite pri izdelovalcu Fajfarju, Trnovska ulica 25.

Ia. orehe
tanke lupine, kg 14 din; suhe slive kg 13 din; orehova jedrca kg 44 din franko Tuzla razpošilja G. Drechsler, Tuzla.

Premog
koks, drva nudi
I. Pogačnik
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Posestva

»REALITETA«
zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadstr. Telefon 44-20.

Hišo
prodam pri Dev. Mar. v Polju. Hipoteka. Naslov v upr. »Slovenca 299«. p

Velika hiša
dvonadstropna, v mestu Celju, naprodaj. Ponudbe podr. »Slov.« v Celju pod »Dvonadstropna hiša«.

Hiša v Sevnici
z vrtom, pet sob in pritikline, podkletena, skoraj nova, pripravna za vsako obrt, ugodno naprodaj. Točne informacije pri Božič Antonu, Trbovlje II.

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

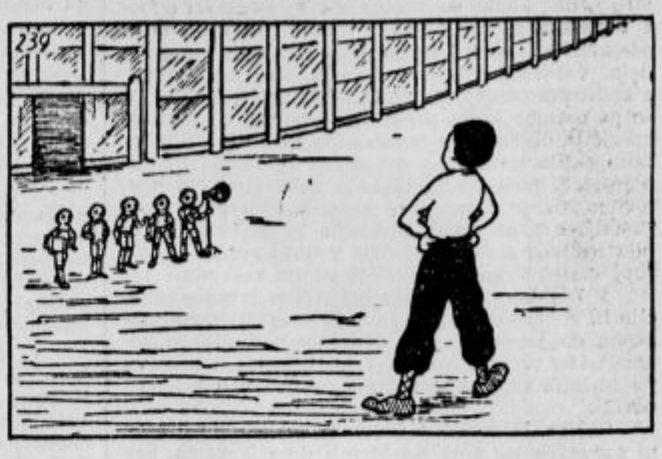

(239) Mihec čaka, kaj se bo še zgodilo. Prav pred seboj je imel visok kovinski zid. Odprejo se neka vratica v njem in prikaže se nekaj kovinskih možičkov: poslanstvo iz Mehanopolisa.

(240) Eden možičkov se postavi pred zvočnik in Mihec razločno sliši, kako ga zaporedoma sprašuje nekaj v najrazličnejših jezikih. Nenadoma se zasliši nekaj, kar dobro razume: »ali govoriš slovensko?« nakar Mihec hitro in veselo odgovori: »Seveda, to pa to; kar govorite!«

Službe iščejo

Perica
gre prat na dom in prevzame tudi postrežbo za petek ali soboto. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 427

Službe dobe

Štoparico
sprejme za stalno Zarnik, Gajeva 9.

Razpisana je služba
organista v Dobrepoljah. Prošnje sprejema do 20. januarja župni urad v Dobrepoljah.

„SLOVENEC", podružnica: Miklošičeva cesta št. 5

✚

Umrla nam je naša ljubljena mama, stara mama in tašča, gospa

Alojzija Majcen

vdova po revidentu državnih železnic v pokoju

Pogreb blage pokojnice bo v soboto, 18. januarja 1941, ob pol 4 popoldne z Žal, iz kapele sv. Jakoba, na pokopališče k Sv. Križu

Ljubljana, 16. januarja 1941 Žalujoči ostali

✚

Umrl nam je, po dolgem, mučnem trpljenju, naš ljubljeni soprog, brat in stric, gospod

Anton Stopar

prevoznik in posestnik

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 18. januarja ob 4 popoldne z Žal, kapelice sv. Krištofa, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 16. januarja 1941.

Žalujoči:
Frančiška, soproga in ostalo sorodstvo.

✚

Moj ljubi, dobri soprog

Rajmund Doberlet

magistratni uradnik v pokoju

je danes, po kratkem trpljenju, v 72. letu starosti, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 18. januarja 1941 ob 2 popoldne izpred mrliške veže Zavetišča sv. Jožefa, Vidovdanska cesta, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v četrtek, dne 23. januarja 1941 ob pol 8 zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 16. januarja 1941. Dora Doberlet.

✚

Globoko užaloščena sporočam žalostno vest, da je danes zjutraj po kratki in težki bolezni, v starosti 62 let, zatisnil svoje trudne oči iskreno ljubljeni in skrbni soprog, svak in stric, gospod

Aleksander Klešić

kavarnar in restavrater

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto, dne 18. januarja 1941 ob 3 popoldne iz mrtvašnice mestnega pokopališča na Pobrežju.

Sv. maša zadušnica se bo brala v ponedeljek, dne 20. januarja 1941 ob 7 zjutraj v mestni in stolni župnijski cerkvi.

Maribor, Reka, dne 16. januarja 1941.

Marija Klešić, soproga
v imenu vseh sorodnikov

✚

Združenje gostilničarskih podjetij v Mariboru

sporoča tužno vest, da je njegov predsednik, gospod

Aleksander Klešič

kavarnar in restavrater

član Turističnega odbora banske uprave itd.

nenadoma umrl

Pogreb bo v soboto, dne 18. januarja ob 15 iz kapele mestnega pokopališča na Pobrežju

Maribor, 16. januarja 1941

Združenje gostilničarskih podjetij v Mariboru

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič